

A map of the Gniezno Functional Area (Obszar Funkcjonalnego Miasta Gniezna) is shown. The area is divided into several smaller, irregularly shaped sub-areas, all of which are filled with a solid yellow color. The map is set against a white background.

Strategia rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030

Pełniąca funkcję strategii ZIT

**Strategia rozwoju
ponadlokalnego
Obszaru
Funkcjonalnego Miasta
Gniezna do roku 2030**

Pełniąca funkcję strategii ZIT

Stowarzyszenie
Gniezno **ZiT**

miasto i gmina
Czarniejewo

miasto
Gniezno

gmina
Gniezno

gmina
Kiskowo

miasto i gmina
Kłecko

gmina
Łubowo

gmina
Mieleszyn

gmina
Niechanowo

gmina
Trzemeszno

gmina i miasto
Witkowo

powiat
gnieźnieński

Strategia rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030

(pełniąca funkcję strategii ZIT)

Zespół autorski

Maciej Kolczyński, Justyna Herian (model struktury funkcjonalno-przestrzennej partnerstwa),
Dr Daniel Budzeń (część finansowa)

przy wsparciu Grupy Roboczej.

Spis treści

1. Wstęp	8
1.1. Wprowadzenie	8
2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych	10
2.1. Portret statystyczny Partnerstwa.....	10
2.2. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych.....	12
2.3. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i klimatyczno - środowiskowych	18
3. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja	19
3.1. Cele strategii Partnerstwa	20
3.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.....	24
Cel operacyjny 1.1. USPRAWNIENIE SYSTEMU TRANSPORTU	24
Cel operacyjny 2.1. ROZWÓJ EDUKACJI	25
Cel operacyjny 2.2. ROZWÓJ KULTURY	26
Cel operacyjny 2.3. POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH	26
Cel operacyjny 3.1. OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ DZIAŁANIA ADAPTACYJNE I MITYGACYJNE	27
Cel operacyjny 3.2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY	28
Cel operacyjny 3.3 POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI	28
Cel operacyjny 4.1. ROZWÓJ WSPÓŁPRACY NA OF	29
3.3. Rezultaty strategiczne	37
4. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru Partnerstwa.....	39
4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa.....	39
4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej	60
4.3. OSI określone w strategii rozwoju województwa	74
4.4. Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla Partnerstwa	92
5. Projekty	107
5.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów.....	109
5.2. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązką projektów)	112
5.3. Produkty i rezultaty poszczególnych projektów oraz ich wskaźniki	117
6. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii.....	123
6.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii	123
6.2. Monitorowanie i ocena wdrażania	128
7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.....	132

7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii	132
7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii	134
7.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii	134
8. Źródła finansowania	136
9. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.....	145
10. Wykazy i spisy.....	146
10.1. Spis rycin.....	146
10.2. Spis tabel	147

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 "Europa bliżej obywateli" skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. ZIT i IIT.

Niniejsza zaktualizowana *Strategia rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna (pełniąca funkcję strategii ZIT partnerstwa Powiatu Gnieźnieńskiego, Miasta Gniezna, Miasta i Gminy Czarniejewo, Gminy Gniezno, Gminy Kiszewo, Miasta i Gminy Kłecko, Gminy Łubowo, Gminy Mieleszyn, Gminy Niechanowo, Gminy Trzemeszno, Gminy i Miasta Witkowo, tworzących Stowarzyszenie ZIT Gniezno)* uwzględnia nowe uwarunkowania społeczno-gospodarcze, w tym wnioski z bieżącej diagnozy obszaru i zmiany w otoczeniu prawnym. Strategia i jej proces przygotowywania są zgodne z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, ustawą o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. Strategia zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele, do których partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, źródła finansowania i opis systemu wdrażania. Jej aktualizacja została przeprowadzona przede wszystkim z uwagi na postępujące zmiany w sytuacji demograficznej i rynkowej.

Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. „*Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027*”. Z kolei prezentowane w strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz

działaniami. Zakres strategii został skonsultowany w toku prac nad dokumentem z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej Województwa Wielkopolskiego.

Projekt strategii ponadlokalnej został przygotowany przez Partnerów przy wsparciu ekspertów Fundacji Miasto w okresie listopad 2024 r.- czerwiec 2025 r. W pracach nad dokumentem zaangażowani zostali przedstawiciele samorządów tworzących Partnerstwo oraz partnerzy społeczno-gospodarczy i interesariusze reprezentujący różne środowiska. Ostateczny kształt projektu strategii został zatwierdzony przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia ZIT Gniezno.

2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych

2.1. Portret statystyczny Partnerstwa¹

Portret statystyczny Partnerstwa opracowano, aby zobrazować sytuację społeczno-gospodarczą i środowiskowo-przestrzenną dla obszaru ZIT Gniezno. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju został przedstawiony w następujących wymiarach:

- **Ogólny** – podsumowujący kompleksowy obraz statystyczny obszaru,
- **Gospodarczy** – pokazujący potencjał gospodarczy i rynku pracy,
- **Społeczny** – skupiający się na demografii oraz dostępności i jakości usług publicznych,
- **Środowiskowo-przestrzenny** – skupiający się na jakości środowiska naturalnego i dostępności przestrzenno-komunikacyjnej.

2.1.1. Wymiar ogólny

W przypadku ZIT Gniezno obszarami najmocniejszymi są przede wszystkim potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej, a także korespondująca z nimi sytuacja demograficzna. Oprócz tego korzystnie wygląda sytuacja w zakresie kapitału społecznego i poziomu bezpieczeństwa.

Najmniej korzystna jest natomiast sytuacja materialna mieszkańców, której niski poziom w kontekście dobrych wyników pozostałych obszarów związanych z gospodarką i runkiem pracy może być zaskoczeniem. Zainteresowanie powinny wzbudzić też finanse lokalne, które mają stosunkowo niskie wartości, przy dosyć dobrych wskaźnikach gospodarczych. Uwagi wymaga też sytuacja Partnerstwa w zakresie infrastruktury i usług.

2.1.2. Wymiar gospodarczy

W wymiarze gospodarczym Partnerstwo utrzymuje od kilku lat relatywnie korzystną pozycję na tle innych samorządów, co potwierdzają dodatnie wartości wskaźników w obszarach związanych z potencjałem i konkurencyjnością lokalnej gospodarki. Oznacza to, że mimo niewielkich wahań koniunktury, w dalszym ciągu udaje się rozwijać przedsiębiorczość, a lokalne firmy są konkurencyjne w stosunku do

¹ Pełna wersja raportu diagnostycznego dostępna jest [na stronie](#).

jednostek porównawczych. Również rynek pracy, mimo spadków odnotowywanych w ostatnich latach, pozostaje w dość dobrej kondycji – wciąż łatwiej tu o zatrudnienie niż w wielu innych regionach o podobnym profilu.

Z drugiej jednak strony pogłębiają się trudności związane ze zdolnością finansowania rozwoju. Wyniki analizy wyraźnie wskazują na malejącą stabilność finansów samorządowych, co stanowi ryzyko dla planów inwestycyjnych i modernizacyjnych. Mimo poprawiających się warunków zatrudnienia, sytuacja materialna mieszkańców utrzymuje się poniżej średnich wartości w grupach porównawczych. Owszem, w ostatnich latach widać wzrost dochodów i spadek poziomu bezrobocia, jednak nadal jest to obszar wymagający szczególnej uwagi. W efekcie Partnerstwo stoi przed wyzwaniem: utrzymać wysoką konkurencyjność gospodarki oraz dobrą sytuację na rynku pracy, jednocześnie wzmacniając finanse publiczne i niwelując nadal niesatysfakcjonujący poziom zamożności mieszkańców..

2.1.3. Wymiar społeczny

Sytuacja w wymiarze społecznym na obszarze partnerstwa wydaje się być pozytywna, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa. Z punktu widzenia jakości życia mieszkańców pozytywnie możemy postrzegać również sytuację w zakresie dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych w gminie. Na dodatnim poziomie są również zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny. Największa ujemna dynamika zmian nastąpiła natomiast w zakresie dostępności i jakości usług oraz infrastruktury.

2.1.4. Wymiar klimatyczno-środowiskowy i przestrzenny

W wymiarze klimatyczno-środowiskowym i przestrzennym Partnerstwo od kilku lat zmagają się z negatywnymi trendami, przy czym w 2022 roku zauważono delikatną poprawę w porównaniu do wcześniejszych lat. Największym wyzwaniem pozostaje szeroko rozumiana dostępność komunikacyjna – zarówno jakość i długość dróg, jak i rozwój alternatywnych form transportu (np. kolej, ścieżki rowerowe). Stan ten ma bezpośredni wpływ na emisję zanieczyszczeń i poprawę lub pogorszenie warunków klimatycznych, zwłaszcza w kontekście ograniczania ruchu samochodowego i emisji CO₂.

W zakresie gospodarki wodnej, jakości powietrza i ochrony przyrody obserwuje się niekorzystne zjawiska, które wymagają wzmocnionej polityki proekologicznej. Słabnie też ogólna kondycja lokalnych ekosystemów, co w dłuższej perspektywie może zwiększać podatność obszaru na skutki zmian klimatycznych (takie jak susze, podtopienia czy gwałtowne zjawiska pogodowe). Wyzwaniem jest więc nie tylko lepsze gospodarowanie zasobami (w tym wody i terenów zielonych), ale i rozwój odpowiedniej infrastruktury służącej adaptacji do zmian klimatu – między innymi

retencji wodnej czy terenów biologicznie czynnych w miastach i obszarach wiejskich.

Na uwagę zasługuje również postępujący rozwój obszarów zabudowanych w sposób rozproszony. Braki w zintegrowanym planowaniu przestrzennym powodują, że Partnerstwo mierzy się z kwestią utrzymania ładu przestrzennego – dotyczy to zarówno ochrony wartościowych przyrodniczo terenów, jak i racjonalnego wykorzystania ziemi pod funkcje inwestycyjne. Zachowanie równowagi między potrzebami rozwojowymi a koniecznością ochrony zasobów środowiskowych staje się kluczowym wyzwaniem, szczególnie w obliczu nasilających się zmian klimatu.

Podsumowując, w obszarze klimatyczno-środowiskowym i przestrzennym Partnerstwo dostrzega m.in.:

- rosnącą potrzebę systemowych działań na rzecz adaptacji do zmian klimatu (retencja wody, ochrona terenów zielonych, ograniczanie emisji),
- konieczność usprawnienia dostępności komunikacyjnej w sposób zrównoważony (promowanie transportu zbiorowego, rozwój infrastruktury rowerowej, poprawa jakości dróg),
- potrzebę wzmocnienia zintegrowanego planowania przestrzennego, tak by minimalizować skutki rozlewania się zabudowy i chronić cenne zasoby przyrodnicze,
- wyzwania związane z pogarszającą się kondycją lokalnych ekosystemów i jakości powietrza.

Zarówno ochrona środowiska i klimatu, jak i właściwie zaplanowana struktura przestrzenna będą zatem w najbliższych latach kluczowymi obszarami interwencji władz samorządowych, organizacji pozarządowych oraz lokalnej społeczności.

2.2. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych

2.2.1. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Jako potencjały rozwojowe obszaru Partnerstwa rozumiemy znajdujące się na jego terenie zasoby, oferowane produkty i usługi, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednie w formie dochodów, lub pośrednie poprzez wytworzenie wartości dodanej dla mieszkańców i interesariuszy Partnerstwa. W ramach prac nad diagnozą obszaru zidentyfikowano lokalne zasoby, które mogą być wykorzystane do rozwoju Partnerstwa. Dokonując identyfikacji zasobów lokalnych na poziomie gminy szczególną uwagę zwrócono na ich unikalność, a także stopień wykorzystania na potrzeby rozwoju gminy (a w konsekwencji tworzenia produktów gminnych).

Na podstawie ok. 200 zidentyfikowanych zasobów dokonano próby identyfikacji produktów, tj. materialnych i niematerialnych elementów szeroko pojętej struktury funkcjonalno-przestrzennej gmin, które stają się przedmiotem wymiany rynkowej pośrednio lub bezpośrednio. Z punktu widzenia możliwości wykorzystania na rzecz rozwoju całego Partnerstwa, istotnymi zasobami są:

- Dobre skomunikowanie obszaru także w kontekście połączeń ekologicznych i transportu alternatywnego. Potencjałem obszaru Partnerstwa jest jego dobre położenie komunikacyjne i łatwy dostęp do głównych szlaków komunikacyjnych w Polsce. Jest to zasługa rozwiniętej sieci komunikacji drogowej oraz kolejowej. Coraz ważniejszą rolę odgrywają tu ścieżki rowerowe i rozwijane systemy transportu publicznego, co może sprzyjać m.in. ograniczaniu emisji CO₂.
- Aktywni mieszkańcy, a szczególnie ich wyodrębnione grupy, takie jak seniorzy i młodzież, to zasób, który może pokazać kierunki rozwoju obszaru Partnerstwa, jako miejsca przyjaznego różnym grupom wiekowym, generując tym samym pomysły na usprawnienie przestrzeni publicznych pod kątem dostępności, usprawnienie komunikacji, rozwój usług dedykowanych osobom w różnym wieku. W dobie popularności koncepcji lifelong learning, która promuje patrzeć na edukację jak na nieodłączny element całego życia człowieka, aktywni mieszkańcy mogą być otwarci na udział w szkoleniach i akcjach, które pozwolą im zdobywać umiejętności potrzebne w codziennym życiu. Kluczowym aspektem wykorzystania tego zasobu jest też włączenie młodzieży w planowanie działań rozwojowych, być może poprzez utworzenie Młodzieżowej Rady Partnerstwa, składającej się z przedstawicieli gmin, dyskutującej o potrzebach tej grupy wiekowej. Na obszarze Partnerstwa działa też kilkadziesiąt organizacji pozarządowych, a ich liczba od lat sukcesywnie wzrasta.
- Zasobem wiążącym się z aspektem aktywności obywateli, jednak na nieco innej płaszczyźnie, jest istniejąca infrastruktura sportowa, która w perspektywie powinna być podstawą do rozbudowy wspólnej oferty sportowej i rekreacyjnej. Jej rozwój sprzyja również wzmocnieniu potencjału turystycznego całego obszaru.
- Zasoby leśne Partnerstwa, tj. lasy, obszary chronione Natura 2000, pomniki przyrody, parki krajobrazowe, a także tereny rekreacyjne dla mieszkańców. Zasób ten stwarza możliwość wykorzystania elementów przestrzeni, takich jak trasy spacerowe i tematyczne, miejsca aktywności seniorów i młodzieży (jako grup, które szczególnie interesują Partnerstwo z punktu widzenia wyzwań demograficznych). To również podstawa do kontynuacji dotychczasowych wysiłków inwestycyjnych w celu poprawy jakości życia na obszarze Partnerstwa, m.in. w zakresie dostępności komunikacyjnej, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami. Coraz większego znaczenia nabierają działania na rzecz

adaptacji do zmian klimatu, np. poprzez zachowanie i odtwarzanie terenów leśnych, systemów retencji wód oraz zadrzewień śródpolnych.

- Rzeki i zbiorniki wodne na terenie Partnerstwa mogą być podstawą do rozwoju infrastruktury służącej w celach rekreacyjnych i gospodarczych, a pośrednio także generowania miejsc pracy. To również zasób, który – podobnie jak wcześniej wymieniony – może być przydatny w tworzeniu miejsc aktywności dla młodzieży i seniorów. W kontekście wyzwań klimatycznych cennym potencjałem jest rozwijanie zrównoważonej gospodarki wodnej i inicjatyw retencyjnych, co pomaga przeciwdziałać skutkom susz i podtopień.
- Zasoby dziedzictwa kulturowego. Potencjałem obszaru ZIT Gniezno jest bogactwo zabytków, związanych z początkami państwowości polskiej. Atrakcję mogą stanowić również inne obiekty, takie jak skanseny i muzea. Potencjał w wymiarze kulturalnym stanowią też instytucje, organizacje i placówki kulturalne działające na terenie partnerstwa. Fakt bycia kolebką państwowości polskiej wraz z przypadającą na rok 2025 rocznicą tysiąclecia koronacji dwóch pierwszych królów Polski – Bolesława Chrobrego i Mieszka II, poza kreowaniem rozpoznawalnych imprez kulturalnych bazujących na dziedzictwie historycznym, to również motyw przewodni dla tworzenia tras spacerowych i tematycznych czy miejsc aktywności dla mieszkańców. W tym kontekście warto podkreślić rozwinięty potencjał turystyczny regionu, uzupełniony o walory przyrodnicze i nowe formy aktywności (np. turystykę rowerową i kajakową), co zwiększa atrakcyjność całego Partnerstwa.

2.2.2. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa

W wymiarze gospodarczym obszar Partnerstwa charakteryzuje się relatywnie wysokim ogólnym poziomem rozwoju. Podstawowe wskaźniki przedsiębiorczości są zbliżone do krajowych i regionalnych. Mimo to, diagnoza wskazuje na utrzymującą się przewagę mikrofirm, które zatrudniają do 9 osób, przy jednoczesnym spadku liczby firm średnich i większych oraz podmiotów z kapitałem zagranicznym. Zasadniczym problemem wydaje się być struktura ludności według ekonomicznych grup wieku, która od lat, choć w tempie wolniejszym niż w porównywalnych ośrodkach, zmienia się na niekorzyść: rośnie odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym, spada w wieku przedprodukcyjnym.

Młodzież, która potencjalnie mogłaby i – jak pokazują badania – chciałaby prowadzić działalność gospodarczą, nie jest jednoznacznie zdecydowana, czy po zakończeniu edukacji pozostanie na terenie Partnerstwa. W tym zakresie istnieją pewne luki w edukacji podstaw przedsiębiorczych, najlepiej realizowanej we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami.

Problemem w perspektywie kilku najbliższych lat może być też znalezienie chętnych do prowadzenia rodzinnych gospodarstw rolnych, czy też prowadzenia własnego

gospodarstwa rolnego w ogóle. Jedną z przyczyn jest postrzeganie tej formy działalności przez młodzież jako mało atrakcyjnej i niespełniającej jej oczekiwań finansowych.

Problem demografii jeszcze mocniej widać, analizując procesy w wymiarze społecznym. Na obszarze Partnerstwa można zaobserwować dynamiczne zmiany struktury wiekowej ludności. Wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednocześnie malejącej liczbie osób w wieku produkcyjnym. Choć proces ten jest wolniejszy niż w wielu innych częściach kraju, brak zdecydowanych działań może skutkować dalszym odpływem młodych ludzi oraz postępującym starzeniem się społeczeństwa. Młodych do opuszczenia rodzinnych stron skłaniają przede wszystkim niskie zarobki oraz mało atrakcyjny rynek pracy. Problemem może być więc „wysysanie” młodych pracowników przez różnej wielkości ośrodki w bliższym i dalszym sąsiedztwie ZIT Gniezno. Wzrastająca liczba „seniorów” będzie generowała wyzwania w postaci konieczności zapewnienia odpowiedniej jakości usług dedykowanych tej grupie, m.in. usług zdrowotnych i opiekuńczych. Dostęp do nich jest z kolei jednym z głównych problemów działalności instytucji ochrony zdrowia w partnerstwie.

W wymiarze klimatyczno-środowiskowym i przestrzennym problemy rozwojowe dotyczą m.in. sposobów gospodarowania zasobami środowiska. Presja związana z działalnością człowieka na terenach zurbanizowanych czy rolniczych, ale też duże połacie terenów niezabudowanych sprawiły, że jakość wód podziemnych oraz powierzchniowych jest zróżnicowana. Zmieniające się warunki klimatyczne (np. występowanie susz czy gwałtownych zjawisk pogodowych) dodatkowo uwypuklają problemy z niedostateczną retencją wody oraz małą liczbą terenów zadrzewionych, co wpływa negatywnie na stan gleb i różnorodność biologiczną. Pogarszające się warunki wodne powodują, że znaczący potencjał rolniczy obszaru nie jest w pełni wykorzystany. Negatywnie na kształtowanie warunków hydrologicznych wpływa też niski w stosunku do regionu udział gruntów zadrzewionych i zakrzewionych w ogólnej powierzchni Partnerstwa. Sytuacja ta przekłada się nie tylko na jakość gleb, ale także na różnorodność biologiczną obszaru.

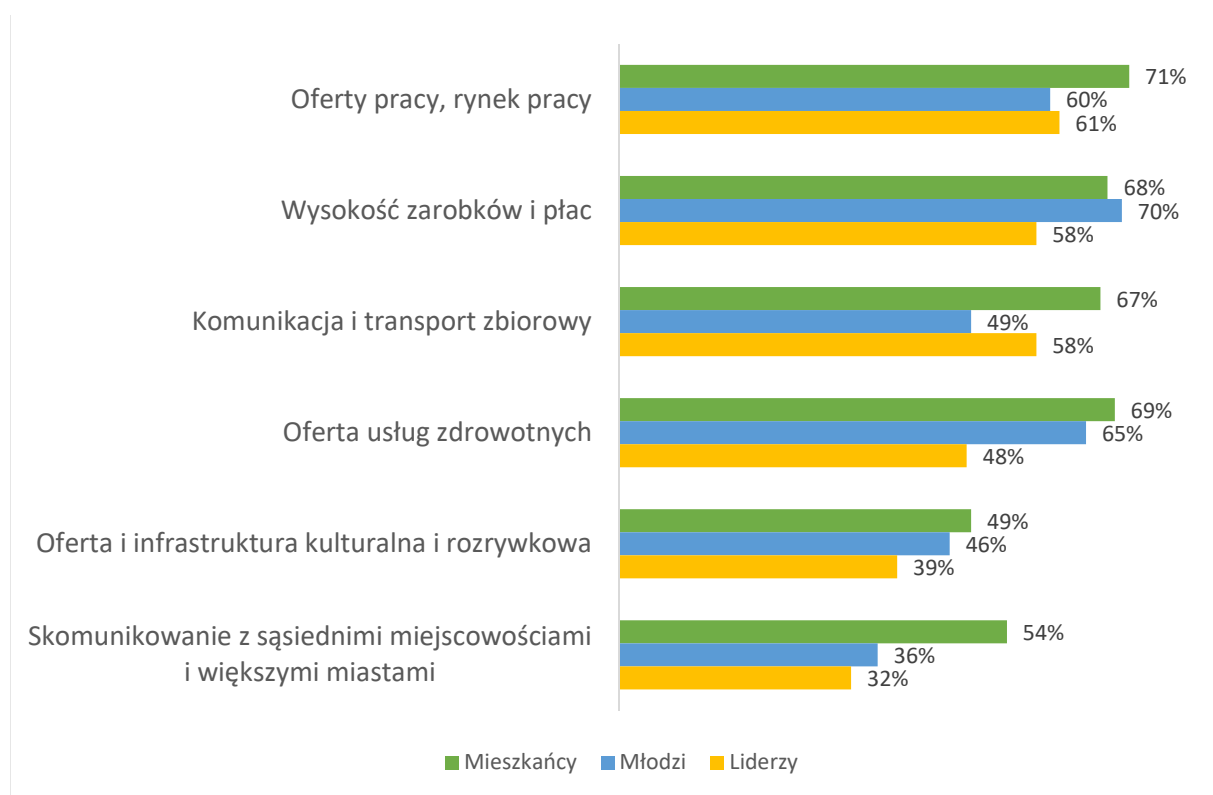
Ważnym czynnikiem wpływającym negatywnie na stan wód jest niedostateczne wyposażenie terenów wiejskich oraz terenów rekreacyjnych w sieci kanalizacyjne, pomimo intensywnego rozwoju infrastruktury technicznej na terenach wiejskich w ostatnich latach. Budowa obiektów i urządzeń gospodarki wodno-ściekowej oraz systemów zagospodarowania odpadów jest utrudniona z uwagi na rozproszony charakter zabudowy obszarów wiejskich oraz wysokie koszty inwestycji na obszarach nieurbanizowanych. Równocześnie wyzwaniem pozostaje kształtowanie ładu przestrzennego, zwłaszcza w kontekście rozpraszania zabudowy i zmian

klimatu, wymagających kompleksowego podejścia do planowania (np. ochrony terenów cennych przyrodniczo).

Na obszarze Partnerstwa można zaobserwować też negatywne tendencje w obszarze dostępności komunikacyjnej, co pociąga za sobą konieczność kontynuowania podejmowanych wysiłków inwestycyjnych. Wyzwanie stanowi również rozwój alternatywnych form transportu (transport publiczny, sieć ścieżek rowerowych), który może sprzyjać ograniczaniu emisji i poprawie jakości powietrza.

Zidentyfikowane powyżej problemy rozwojowe są zbieżne ze słabymi stronami obszaru Partnerstwa, wskazanymi przez różne grupy jego mieszkańców.

Ryc. 1. Słabe strony obszaru Partnerstwa (% odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

2.2.3. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa

Przeprowadzona diagnoza pokazała, że obszar Partnerstwa ZIT Gniezno jest co do zasady miejscem atrakcyjnym do mieszkania i pracy, zaspokajającym większość potrzeb swoich mieszkańców w zakresie usług publicznych. Jest to zasługa podejmowanych w ubiegłych latach i obecnie wysiłków inwestycyjnych, przy czym konieczna jest dalsza intensyfikacja działań na rzecz zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej i zatrzymania ludzi młodych. W wielu przypadkach obszar ZIT Gniezno napotyka te same problemy co inne samorządy, przy czym

intensywność tych procesów w Partnerstwie jest mniejsza niż gdzie indziej, co stanowi niewątpliwie potencjał wart wykorzystania.

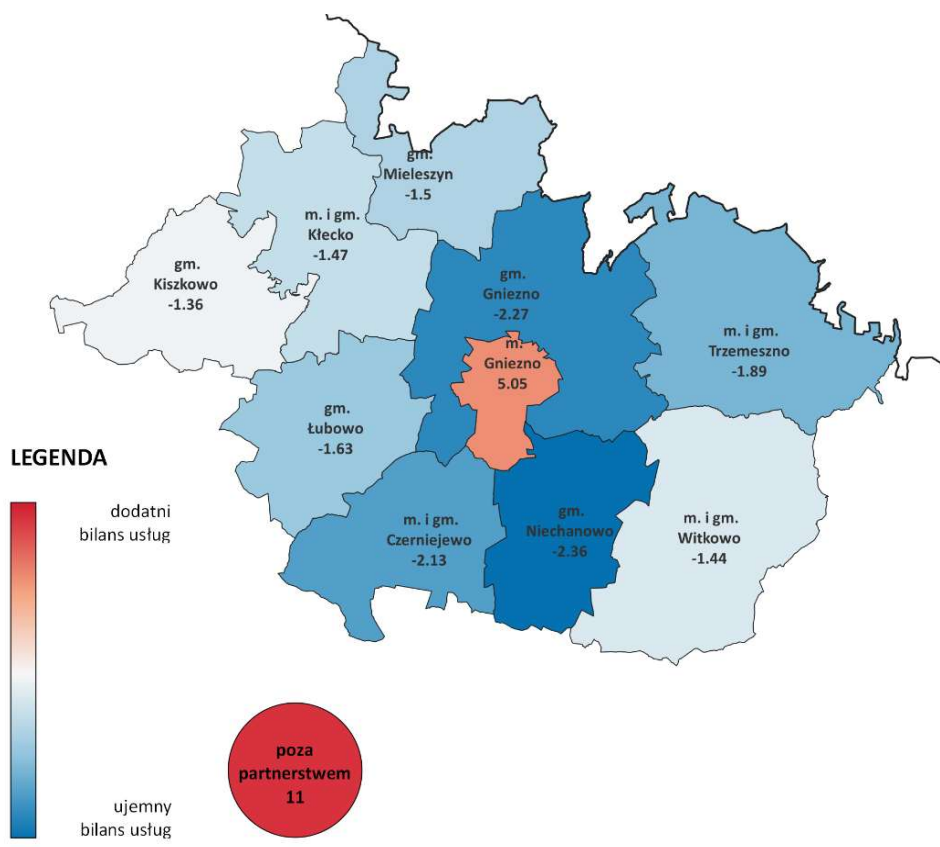
Zidentyfikowane na etapie diagnozy kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa to katalog działań, które powinny stanowić inspiracje do podejmowanych przez Partnerstwo przedsięwzięć. Należą do nich:

- Poprawa atrakcyjności rynku pracy, szczególnie z punktu widzenia ludzi młodych, m.in. poprzez tworzenie warunków do rozwoju firm średnich i większych oraz wspieranie mikroprzedsiębiorczości.
- Zapewnienie bardziej zrównoważonego modelu transportu, obejmującego rozwój komunikacji publicznej i alternatywnych form przemieszczania się (np. sieć ścieżek rowerowych), co sprzyja ochronie klimatu i podnoszeniu jakości życia.
- Zapewnienie dostępu do usług publicznych w warunkach obserwowanych zmian demograficznych, w tym wzmocnienie usług zdrowotnych i opiekuńczych odpowiadających na potrzeby starzejącego się społeczeństwa.
- Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów Partnerstwa do generowania opłacalnych działalności gospodarczych, zwłaszcza w obszarze rolnictwa i usług okołorolniczych, tak by przeciwdziałać odpływowi mieszkańców i wspierać sukcesję gospodarstw rolnych.
- Rozwój kultury współpracy na rzecz realizacji wspólnych działań, w tym tworzenie platform wymiany doświadczeń pomiędzy samorządem, a innymi podmiotami prawa działającymi na rzecz kultury (przedsiębiorcy, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe itp.).
- Działania na rzecz wysokiej jakości edukacji, w tym rozwoju kompetencji przedsiębiorczych i cyfrowych wśród młodzieży oraz osób dorosłych.
- Rozwijanie oferty usług kultury, sportu, spędzania czasu wolnego zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców z różnych grup wiekowych (optymalnie, przy ich udziale).
- Rozwój współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami (ich sieciowanie) i wzmacnianie ich roli w kształtowaniu innowacyjnej, atrakcyjnej oferty rynku pracy.
- Wykorzystanie potencjału rolnictwa na obszarze Partnerstwa, z uwzględnieniem problemu sukcesji gospodarstw oraz wdrażania rozwiązań przyjaznych środowisku i odpornych na zmiany klimatu.
- Zachowanie i dalsza poprawa walorów środowiskowych, w tym ochrona i efektywne zarządzanie zasobami wodnymi. Konieczne jest również podejmowanie działań na rzecz adaptacji do zmian klimatu, np. zwiększania retencji, ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz właściwego gospodarowania wodami opadowymi.
- Kontynuacja zintegrowanego planowania przestrzennego, z naciskiem na ograniczenie rozpraszania zabudowy i zapewnienie ładu przestrzennego, co sprzyja zrównoważonemu rozwojowi Partnerstwa w kontekście zmian klimatycznych.

2.3. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i klimatyczno - środowiskowych

Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych wykazała nie tylko silne powiązania społeczne, gospodarcze i środowiskowe pomiędzy poszczególnymi gminami Partnerstwa, lecz także rosnącą współzależność z obszarem wykraczającym poza MOF. Z ogólnego obrazu zilustrowanego poniżej widać silną rolę Miasta Gniezna, jako dostawcy usług. Miasto generuje większy eksport usług do innych gmin Partnerstwa niż od nich importuje. Duża grupa mieszkańców Partnerstwa korzysta natomiast również z oferty usług poza jego obszarem. Analizy w poszczególnych podobzariach wykazały również powiązanie miasta-rdzenia z mniejszymi ośrodkami. Miasto jest np. wzajemnie powiązane z otaczającymi je gminami w zakresie realizacji usług budowlanych, remontowych i transportowych. Wzajemne relacje widać również w zakresie usług związanych z kulturą i rekreacją, w szczególności umożliwiających realizację pasji i hobby, a także usług rynkowych, takich jak zakupy podstawowe, drobne naprawy czy usługi typu „beauty”.

Ryc. 2. Bilans usług ogółem

Źródło: Matryca bilansu usług na terenie Partnerstwa (za: Raport diagnostyczny Partnerstwa ZIT Gniezno)

Miasto Gniezno jest głównym eksporterem w przypadku usług w obszarze „Edukacja i wychowanie”. Zaspokaja więc MOF w dużym stopniu w zakresie edukacji

podstawowej dzieci oraz opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym i żłobkowym. Jest to również lider w obszarze edukacji ponadpodstawowej. Część gmin korzysta również z usług tego typu poza Partnerstwem. Usługi zdrowotne w największym stopniu zapewniane są poza obszarem Partnerstwa, choć udział miasta Gniezno na tle innych gmin jest również zauważalny. W kategorii „Kultura, rozrywka i rekreacja” nie wykazano jednoznacznie dominacji ośrodka powiatowego, ponieważ większość usług w tym obszarze mieszkańcy Partnerstwa wydają się importować spoza Partnerstwa.

Najszerszą badaną kategorię usług stanowiły „Usługi rynkowe”, w ramach których analizowano 8 rodzajów usług dla mieszkańców: zakupy artykułów podstawowych, zakupy artykułów przemysłowych, drobne usługi naprawcze, usługi typu „beauty”, usługi bankowe i finansowe, doradztwo specjalistyczne, usługi budowlane i transportowe oraz usługi gastronomiczne. Miasto Gniezno w tym przypadku okazało się być eksporterem niemal wszystkich rodzajów usług. Importerami są natomiast gminy otaczające, szczególnie Czarniejewo i Niechanowo. W przypadku niektórych typów usług odnotowano ich duży import spoza Partnerstwa. Tak jest m.in. w przypadku kategorii „Rynek pracy”, gdzie znaczna część mieszkańców Partnerstwa korzysta z tych usług poza jego obszarem. Najsilniejszym eksporterem tej usługi okazuje się być gmina Gniezno.

W świetle zaktualizowanej diagnozy rośnie znaczenie powiązań społecznych i gospodarczych z ośrodkami zewnętrznymi, zwłaszcza z Poznaniem oraz innymi większymi miastami regionu, co jest efektem poprawiającej się dostępności komunikacyjnej i mobilności mieszkańców. Jednocześnie postępujące starzenie się ludności wymaga silniejszej koordynacji usług zdrowotnych i opiekuńczych, a część z tych usług, w szczególności o profilu specjalistycznym, jest świadczona poza obszarem ZIT Gniezno.

W wymiarze klimatyczno-środowiskowym uwidaczniają się wyzwania wymagające wspólnych działań gmin Partnerstwa, m.in. w zakresie zintegrowanego planowania przestrzennego, zwiększania retencji wód, ochrony i rozbudowy terenów zielonych czy zarządzania gospodarką odpadami. Kwestie te nie kończą się na granicach administracyjnych – konieczna jest ścisła współpraca z sąsiednimi obszarami w celu ochrony zasobów przyrodniczych (las, rzeki, jeziora) oraz adaptacji do zmian klimatu.

Podsumowując, dotychczasowe zależności gospodarcze, społeczne i środowiskowe w ramach Partnerstwa koncentrują się wokół Miasta Gniezna jako głównego ośrodka usług. Zaktualizowane dane pokazują, że ośrodek ten, przy rosnącej roli podmiotów zewnętrznych (zwłaszcza w obszarze usług medycznych, edukacyjnych i wysoko wyspecjalizowanych), będzie nadal pełnił kluczową funkcję integrującą. Jednocześnie rozwój i intensyfikacja powiązań wewnątrz Partnerstwa będą w coraz większym stopniu zależeć od wspólnych rozwiązań w kwestiach klimatyczno-środowiskowych i świadczenia usług społecznych dla starzejącej się populacji.

3. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja

3.1. Cele strategii Partnerstwa

3.1.1. Cel ogólny (misja) Partnerstwa

Misja Partnerstwa stanowi przyczynę zawarcia Partnerstwa, oparta jest o kluczowe wartości, wokół których zawiązało się i chce działać Partnerstwo. Misja wyraża ideę planowanych działań, jest skierowana do mieszkańców i do otoczenia.

Misją partnerstwa jest:

Wzmacnianie rozwoju społeczno-gospodarczego, klimatyczno-środowiskowego, infrastrukturalnego i kulturowego jednostek samorządu terytorialnego tworzących Partnerstwo oraz współpraca gmin i powiatów w tym zakresie z myślą o zapewnieniu atrakcyjnych warunków do życia i pracy dla obecnych oraz przyszłych pokoleń.

3.1.2. Cele szczegółowe strategii Partnerstwa

Z określonej powyżej misji wynikają cele szczegółowe Partnerstwa, które odpowiadają na określone na etapie diagnozy wyzwania. W ramach niniejszej strategii proponuje się trzy cele strategiczne dotyczące konkretnych dziedzin, tj.:

1. Poprawa dostępności transportowej na obszarze funkcjonalnym

Za realizacją tak postawionego celu stoi potrzeba zwiększenia komfortu i wygody mieszkańców w korzystaniu z różnych form transportu, w tym transportu niskoemisyjnego i dopasowanego do potrzeb osób starszych i młodzieży. Do osiągnięcia tego celu wykorzystane zostaną różne narzędzia, w tym lepsza koordynacja systemu transportu publicznego, a także rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej, aby zapewnić mieszkańcom możliwość swobodnego przemieszczania się po obszarze funkcjonalnym. Realizacja celu przyczyni się również do poprawy bezpieczeństwa osób przemieszczających się na terenie MOF i jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji CO₂ i innych szkodliwych substancji. Ostatecznie, realizacja celu ma przełożyć się na stworzenie bardziej przyjaznego i dostępnego środowiska dla wszystkich mieszkańców obszaru funkcjonalnego.

Cel ten obejmuje przede wszystkim wymiar przestrzenny i środowiskowy rozwoju, ale będzie też oddziaływał na wymiar gospodarczy i społeczny.

Problemy, na które odpowiada cel:

- niezadawalająca dostępność komunikacyjna wewnątrz Partnerstwa,

- niewystarczające skoordynowanie istniejącego transportu zbiorowego i alternatywnego.

Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu:

- korzystne położenie komunikacyjne,
- istniejące zasoby infrastrukturalne, w tym rozwijająca się sieć dróg rowerowych.

Kierunki, z którymi cel jest powiązany:

- ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu,
- poprawa jakości usług publicznych,
- poprawa jakości przestrzeni publicznych,
- wspólne działania na rzecz rozwoju kultury i edukacji.

Terytorialność celu: obszar całego Partnerstwa.

2. Poprawa jakości usług publicznych

Cel zakłada stworzenie bardziej efektywnego i skutecznego systemu usług publicznych dla różnych grup wiekowych mieszkańców obszaru funkcjonalnego, jako odpowiedź na postępujące starzenie się społeczeństwa oraz motywację młodzieży, która rozważa opuszczenie obszaru Partnerstwa po zakończeniu edukacji na poziomie szkół średnich. Działania obejmą przede wszystkim wsparcie rozwoju nowych i innowacyjnych usług publicznych, również z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym usług kształtujących kompetencje potrzebne na zmieniającym się rynku pracy. Integralną częścią celu będzie także inwestowanie w poprawę warunków pracy, w tym m.in. osób świadczących usługi publiczne. Poprawa środowiska pracy w sektorze publicznym przełoży się na podniesienie efektywności i trwałości realizacji usług dla mieszkańców.

Cel ten obejmuje przede wszystkim wymiar społeczny, ale będzie też oddziaływał na wymiar gospodarczy i przestrzenno-środowiskowy.

Problemy, na które odpowiada cel:

- zmiany demograficzne zachodzące na obszarze Partnerstwa,
- brak odpowiednich usług dla ludzi młodych, które zachęciłyby ich do pozostania na obszarze Partnerstwa,
- pogorszenie sytuacji w dostępie do usług społecznych,
- nierównomierny dostęp do usług zdrowotnych,
- niewykorzystany potencjał do rozwoju e-usług publicznych.
- niedostosowane warunki pracy w instytucjach publicznych, wpływające na obniżoną jakość usług i zwiększoną absencję pracowników.

Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu:

- aktywni mieszkańcy obszaru Partnerstwa,
- istniejąca infrastruktura usługowa,
- duże przywiązanie do lokalności,
- zaangażowani i doświadczeni pracownicy instytucji publicznych.

Kierunki, z którymi cel jest powiązany:

- rozwój e-usług
- wspólne działania na rzecz rozwoju kultury i edukacji.
- wspieranie zdrowia i warunków pracy pracowników sektora publicznego.

Terytorialność celu: obszar całego Partnerstwa.

3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego

Realizacja celu ma przyczynić się do poprawy jakości środowiska naturalnego na obszarze funkcjonalnym, **w tym odpowiedzialnego kształtowania i ochrony przestrzeni**. Skupiać się będzie przede wszystkim na ochronie wód i powietrza oraz na promowaniu zrównoważonego rozwoju i korzystania z zasobów naturalnych. W ramach strategii, partnerzy będą też działać na rzecz rozwoju OZE i ochrony bioróżnorodności.

Cel ten obejmuje przede wszystkim wymiar środowiskowy, ale będzie też oddziaływał na wymiar gospodarczy, społeczny i przestrzenny.

Problemy, na które odpowiada cel:

- niezadowalająca jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- silne oddziaływanie negatywnych skutków zmian klimatu, m.in. ulewnych deszczy, wichur, nawałnic, suszy,
- niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna,
- presja urbanizacyjna i rozpraszanie zabudowy wpływające na stan przyrody i bilans wody.

Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia celu:

- istniejące zasoby środowiska przyrodniczego,
- dobre warunki środowiskowe do wykorzystania OZE,
- możliwość zintegrowanego planowania przestrzennego.

Kierunki, z którymi cel jest powiązany:

- poprawa jakości usług publicznych, e-usługi,

- wspólne działania na rzecz rozwoju kultury i edukacji.

Terytorialność celu: obszar całego Partnerstwa.

4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa

Na potrzeby realizacji strategii wyodrębniono osobny cel horyzontalny dotyczący współpracy, która jest wpisana w całość działań Partnerstwa i jest czynnikiem warunkującym sukces jego działania. W szczególności obejmuje on wspólne inicjatywy w obszarze adaptacji do zmian klimatu, koordynacji usług publicznych oraz promocji gospodarczej obszaru Partnerstwa.

Tabela 1. Tabela integracji celów szczegółowych strategii

 - bezpośrednie oddziaływania na wymiar

 - pośrednie oddziaływania na wymiar

Cele szczegółowe strategii:	Wpływ celu szczegółowego na poszczególne wymiary rozwoju			
	Społeczny	Gospodarczy	Środowiskowy	Przestrzenny
Cel 1: Poprawa dostępności transportowej na OF				
Cel 2: Poprawa jakości usług publicznych				
Cel 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego				
Cel 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa				

Źródło: Opracowanie własne

3.1.3. Wizja strategiczna Partnerstwa

Wizja strategiczna Partnerstwa ZIT Gniezno brzmi następująco:

"W wyniku wspólnej realizacji strategii oraz innych realizowanych wspólnie działań Partnerstwo ZIT Gniezno w 2030 r. to grupa samorządów, która współpracuje na rzecz zapewnienia wysokiej jakości życia i warunków rozwoju dla obecnych i przyszłych pokoleń, a także stwarza warunki dla dobrze prosperującej gospodarki. Działania swoje realizuje z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatu, dziedzictwa

kulturowego, ochrony środowiska naturalnego i wzmocnienia atrakcyjności turystycznej regionu."

Wizja ta zakłada bliską współpracę między samorządami, w której partnerzy będą dążyć do osiągnięcia wspólnych celów w zakresie rozwoju obszaru funkcjonalnego. Partnerstwo będzie opierać się na wzajemnym szacunku, zaufaniu i efektywnej komunikacji, a także na uwzględnieniu potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Ostatecznie, wizja ta ma na celu stworzenie silnego i zintegrowanego obszaru funkcjonalnego, który będzie prosperował i przyciągał nowych mieszkańców oraz inwestycje.

3.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Działania to sformułowane ogólnie obszary aktywności, które mają przyczynić się do osiągnięcia określonego celu szczegółowego strategii. Każdemu celowi szczegółowemu jest zatem przyporządkowana lista działań planowanych do realizacji do 2030 r., zwanych celami operacyjnymi. Dla każdego celu operacyjnego proponowane są z kolei rekomendowane kierunki działań, tj. konkretne rodzaje działań wdrażających cele operacyjne. W rozdziale 4.4 znajdują się szczegółowe zapisy, które umiejscawiają planowaną interwencję w kontekście przestrzennym i uszczegóławiają ww. rekomendacje o sugerowane typy projektów. Typy projektów są kolejnym etapem operacjonalizacji strategii, nie są one natomiast tożsame z klasycznie pojmowanymi projektami, o których mowa w rozdziale 5.

Taki sposób operacjonalizacji strategii wynika z chęci klarownego określenia celów operacyjnych oraz działań, które będą podejmowane w ramach każdego z tych celów, a z drugiej strony umożliwienia przejrzystego planowania i wdrażania strategii, monitorowania postępów w jej realizacji i dostosowywania do zmieniających się warunków i potrzeb.

3.2.1. Cele operacyjne i rekomendowane działania lub typy projektów realizujące cele szczegółowe strategii

Cel operacyjny 1.1. USPRAWNIENIE SYSTEMU TRANSPORTU

Działanie docelowo ma doprowadzić do stworzenia spójnej siatki połączeń komunikacyjnych na obszarze Partnerstwa. Z punktu widzenia potrzeb rozwojowych obszaru w pierwszej kolejności działania obejmą budowę dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych, które mają łączyć w sobie funkcję turystyczną i dojazdów dziennych. Mając na względzie dostępne środki finansowe w ramach instrumentu ZIT w bieżącej perspektywie finansowej nacisk zostanie położony na kluczowych dla

Partnerstwa odcinkach, przy czym docelowo Partnerstwo zakłada opracowanie dla obszaru ZIT planu w zakresie zintegrowanego transportu zbiorowego w oparciu o transport rowerowy, który będzie mógł uzyskać dofinansowanie z innych dostępnych źródeł.

Drugim istotnym elementem jest koordynacja istniejących usług transportowych. W tym zakresie najważniejsze zadanie infrastrukturalne, w postaci Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego, zostało już zrealizowane w mieście Gniezno. Konieczna jest natomiast lepsza integracja organizacyjno-funkcjonalna komunikacji miejskiej na obszarze Partnerstwa np. poprzez stworzenie wspólnego systemu informacji na temat rozkładów jazdy dla różnych przewoźników prywatnych zapewniających usługi transportowe mieszkańcom, ułatwienia w zakupie biletów (wspólna taryfa) oraz wypracowanie rozwiązań sprzyjających transportowi niskoemisyjnemu. Partnerstwo dużą wagę przykłada też do rozwoju elektromobilności, planując dalszą modernizację taboru oraz budowę infrastruktury do ładowania i tankowania zeroemisyjnych pojazdów komunikacji publicznej.

Uzupełnieniem powyższych działań będzie rozbudowa istniejącej infrastruktury drogowej, m.in. obwodnic, finansowana ze źródeł innych niż fundusze europejskie. W tym zakresie kluczowa będzie też poprawa bezpieczeństwa, dzięki wyprowadzeniu ruchu z centrum miast. Niezwykle istotne wydaje się też wykorzystanie potencjału istniejącej infrastruktury transportowej, w szczególności kolejowej, do przewozów pasażerskich, w tym podejmowanie działań na rzecz przywracania ruchu osobowego na nieobsługiwanych już liniach kolejowych.

Ważnym kierunkiem rozwoju transportu w Partnerstwie jest również uwzględnienie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych (np. poprzez odpowiednie udogodnienia w taborze, przystankach i infrastrukturze przesiadkowej).

Docelowo realizacja działania pozwoli też na ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Cel operacyjny 2.1. ROZWÓJ EDUKACJI

Na terenie Partnerstwa funkcjonuje „Stolica eXperymentu” – przedsięwzięcie, które ma przede wszystkim podnieść jakość kształcenia młodych ludzi z Gniezna i powiatu gnieźnieńskiego. To miejsce, które można określić mianem hubu innowacji edukacyjnych, może posłużyć Partnerstwu stając się gospodarzem działań edukacyjnych w jego przestrzeniach, ale też zapewniając zasób ekspercki oraz know-how do organizacji warsztatów edukacyjnych, także w gminach znajdujących się na obszarze funkcjonalnymi wspierającym kompleksowe, innowacyjne programy rozwoju placówek edukacyjnych. W ramach działania Partnerstwa, zakłada się wsparcie rozwoju edukacji dla uczniów i uczennic szkół podstawowych i ponadpodstawowych (w tym zawodowych) z terenu Miasta Gniezna i gmin powiatu gnieźnieńskiego poprzez dodatkowe zajęcia rozwijające umiejętności i kwalifikacje

uczniów, kółka zainteresowań, kompleksowe programy rozwoju szkół oraz rozwój doradztwa zawodowego w „Stolicy eXperymentu” w Gnieźnie. Dodatkowo, zakłada się rozwój wiedzy i kompetencji nauczycieli poprzez organizowanie szkoleń i warsztatów, by w większym stopniu dostosować jakość edukacji do potrzeb regionalnych i lokalnych pracodawców. Wpisuje się to w działania sprzyjające powstrzymaniu odpływu młodzieży i budowaniu kompetencji przyszłości.

Elementem uzupełniającym działania realizujące cel operacyjny będzie rozwój infrastruktury sportowej o znaczeniu ponadlokalnym, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zachęci do aktywności fizycznej. Ważne będzie także uwzględnienie komponentu edukacji ekologicznej i klimatycznej (np. wspólne programy zajęć z zakresu adaptacji do zmian klimatu, zero waste itp.)

Cel zakłada również rozwój edukacji na poziomie wyższym poprzez dostosowanie kształcenia do aktualnych potrzeb gospodarki i lokalnego rynku pracy. Realizacja celu będzie polegała na uruchamianiu nowych kierunków studiów oraz dostosowaniu obecnych programów kształcenia do potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego.

Cel operacyjny 2.2. ROZWÓJ KULTURY

Cel operacyjny zakłada rozwój współpracy ośrodków kultury funkcjonujących na obszarze Partnerstwa, zwiększenie wspólnych działań promocyjnych, animacyjnych, edukacyjnych czy integracyjnych, m.in. z wykorzystaniem istniejącego potencjału historycznego obszaru funkcjonalnego, promującego jego pozycję jako kulturalnej stolicy obszaru. Ważnym elementem jest intensywniejsze włączanie w te działania młodzieży i organizacji pozarządowych, aby zwiększyć atrakcyjność oferty i odpowiedzieć na oczekiwania różnych grup mieszkańców.

Z uwagi na potencjał dziedzictwa kulturowego obszaru funkcjonalnego, zasadne jest rozwijanie istniejących oraz tworzenie nowych szlaków turystycznych (w tym wykorzystujących nowoczesne technologie), rozwój i promowanie istniejących oraz tworzenie i promowanie nowych produktów turystycznych (np. Jarmark Średniowieczny, Koronacje Królewskie, Muzeum Początków Państwa Polskiego). Jako element wspierania regionalnej tożsamości kulturowej przewiduje się też działania w zakresie edukacji kulturalnej młodzieży na obszarze Partnerstwa i poza nim, umacniając świadomość młodzieży w całym kraju, że *Tu powstała Polska*. Dodatkowo, w ramach celu operacyjnego zakłada się poprawę jakości infrastruktury (budynek, wyposażenie) instytucji kultury w zakresie energooszczędności i dostępności (architektonicznej, informacyjnej i cyfrowej), działania rewitalizacyjne w miejscach mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej, w celu nadania im nowych funkcji.

Cel operacyjny 2.3. POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH

Cel operacyjny nastawiony jest na poprawę jakości usług publicznych, skierowanych do wybranych grup wiekowych mieszkańców zamieszkujących obszar Partnerstwa.

Ma on za zadanie wzmocnienie atrakcyjności usługowej i osiedleńczej miasta Gniezna jako stolicy regionu, a także kształtowanie miast i miejscowości gminnych jako lokalnych centrów usługowych. W kontekście starzenia się społeczeństwa konieczne będzie rozszerzenie oferty usług opiekuńczych i zdrowotnych, w tym ich cyfryzacja oraz rozwój nowych usług zdrowotnych. Istotnym aspektem poprawy jakości usług będzie również troska o warunki pracy osób je świadczących. Wysoka jakość świadczonych usług publicznych wymaga zadbania o dobrostan kadry, szczególnie w obliczu trudności z zatrzymaniem pracowników sektora publicznego. Część planowanych do realizacji działań stanowi uzupełnienie już istniejącej oferty usługowej, część z nich będzie natomiast odpowiedzią na braki zidentyfikowane na etapie diagnozy. Cel operacyjny jest komplementarny z zapisami celu 2.1 oraz 2.2

Cel operacyjny 3.1. OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ DZIAŁANIA ADAPTACYJNE I MITYGACYJNE

Cel operacyjny skupi się na ochronie przed zmianami klimatu i poprawie jakości środowiska na obszarze funkcjonalnym i obejmie wprowadzanie środków mających na celu ochronę i zachowanie zasobów wodnych, takich jak retencja wody opadowej i zbiorniki retencyjne, zachowanie i rozwijanie powierzchni zielonych, takich jak parki i zieleńce, które pomagają w regulacji temperatury i wilgotności powietrza, czy też promowanie odnawialnych źródeł energii, takich jak energia słoneczna i wiatrowa oraz tworzenie warunków do ich rozwoju (mitygacja do zmian klimatu).

Uwzględnienie rozwiązań minimalizujących utratę naturalnej retencji lub spowalniających odpływ odprowadzanych wód i przywracające w możliwym zakresie naturalny, gruntowy charakter ich odpływu oraz nacisk na rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury, przyczyni się do zwiększania odporności gmin na zagrożenia związane ze zmianami klimatu (susza, podtopienia, powodzie „błyskawiczne”). Partnerstwo będzie dążyć także do wspólnego planowania i realizacji inwestycji w zakresie neutralności klimatycznej (np. rozbudowa sieci ciepłowniczej opartej na OZE, wspólne zakupy energii).

Dla skuteczności działań prowadzonych na rzecz ochrony środowiska istotna będzie też budowa świadomości ekologicznej mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży. Zakłada się więc prowadzenie działań edukacyjnych i wzmacnianie świadomości społecznej w zakresie ochrony przed zmianami klimatu i działań proekologicznych. Istotna będzie też ochrona terenów cennych przyrodniczo przed presją urbanizacyjną. Pośrednio będą się z nim też wiązały przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury rowerowej oraz promowania komunikacji rowerowej jako alternatywnego środka transportu, realizowane w ramach Celu operacyjnego 1.1 Usprawnienie systemu transportu.

Cel operacyjny 3.2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY

Cel operacyjny będzie obejmował z jednej strony działania miękkie, które nie wymagają inwestycji infrastrukturalnych, a które będą sprzyjały tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości. Możliwe działania obejmą m.in. wsparcie pracowników i pracodawców poprzez projekty związane z zarządzaniem wiekiem, wprowadzaniem nowych narzędzi kadrowych i sposobów organizacji pracy, innowacyjnych i elastycznych form zatrudnienia, w tym pracy zdalnej oraz projekty dotyczące poprawy warunków pracy. Istotne będzie też wspieranie sieci kontaktów, m.in. poprzez organizację spotkań biznesowych i innych imprez networkingowych, które pomogą w tworzeniu relacji biznesowych. Dodatkowo, Partnerstwo kładzie nacisk na współpracę sektora prywatnego i placówek edukacyjnych, tak aby kształtować kompetencje potrzebne lokalnym firmom.

Budowanie relacji będzie również ważne w kontekście lepszego powiązania lokalnych firm na obszarze Partnerstwa. Cel przewiduje też ułatwienie dostępu do informacji na temat formalności związanych z założeniem i prowadzeniem firmy oraz możliwości jej rozwoju. Z drugiej strony podjęte zostaną działania w zakresie rozwoju potencjału turystycznego Partnerstwa w duchu zrównoważonego rozwoju, które będą miały przełożenie na sytuację gospodarczą obszaru, a także rozwoju rolnictwa ekologicznego, wykorzystującego zidentyfikowane zasoby i potencjały lokalne.

Ważne będzie też kontynuowanie wspólnych inicjatyw w zakresie rolnictwa, zwłaszcza w kontekście przewidywanych problemów sukcesji gospodarstw, a także promocji lokalnych produktów (np. żywności wysokiej jakości).

Cel operacyjny 3.3 POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI

Cel operacyjny nakierowany jest na poprawę jakości przestrzeni i kreowanie ładu przestrzennego. W ramach tego działania Partnerstwo planuje szeroki katalog projektów, które można podzielić na kilka grup działań.

Pierwsza grupa projektów dotyczy wprowadzania regulacji w prawie lokalnym, postuluje się m. in. zapisy w miejscowych planach dotyczące:

- zielono-niebieskiej infrastruktury,
- ochrony terenów zielonych,
- ochrony terenów rolnych o wysokich klasach gleb,
- ochrony terenów cennych przyrodniczo przed presją urbanizacyjną,
- terenów pod zabudowę i terenów wyłączonych spod urbanizacji.

Dla efektywniejszej ochrony przestrzeni ważna będzie koordynacja dokumentów planistycznych między gminami (zintegrowane planowanie przestrzenne), by przeciwdziałać rozpraszaniu zabudowy i powstawaniu niekontrolowanej urbanizacji.

Postulowane są również działania informacyjne, promocyjne, szkolenia, kampanie informacyjne dotyczące ochrony terenów rolnych o wysokich klasach gleb.

Kolejna grupa projektów obejmuje szeroki katalog zagadnień związanych z odnową miast, co również wpływa na poprawę jakości przestrzeni, m.in. rewitalizację centrów miast oraz budowę obwodnic.

Rewitalizacja zgodnie z definicją rozumiana jest jako “kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”².

W obszarze partnerstwa znajdują się zabytkowe układy urbanistyczne (Czarniejewo, Gniezno i Witkowo), gdzie prowadzenie procesu rewitalizacji wymaga uwzględnienia tego faktu. Potrzeby związane z rewitalizacją występują również w pozostałych gminach tworzących Partnerstwo. Na przykład w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych Miasta Gniezna działania mogłyby objąć zabytkowe budynki pokoszarowe przy ul. Wrzesińskiej.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach programów rewitalizacji mogą mieć odzwierciedlenie w postaci realizacji mających wpływ na jakość przestrzeni (remonty budynków/lokali, tworzenie nowych obiektów odpowiadających na potrzeby społeczności, inwestycje związane z przestrzeniami publicznymi) i stanowi to jeden z komponentów tego działania.

Budowa obwodnic, to zarówno typ projektu przyczyniający się do usprawnienia transportu, jak i wpływający na poprawę jakości przestrzeni w obszarach zurbanizowanych. Katalog przykładowych projektów, które poza realizacją obwodnic są szansą na usprawnienie układu komunikacji kołowej w centrach miast i wsi, jest szeroki: wprowadzanie stref czystego transportu, zwężanie ulic, przekształcanie ulic na deptaki, przekształcanie ulic w atrakcyjne przestrzenie publiczne. Ważne jest także zagwarantowanie spójności realizowanych inwestycji z celami związanymi z adaptacją do zmian klimatu (np. nasadzenia drzew, ochrona przed zalewaniem). Nie bez znaczenia dla podejmowanych działań w tym zakresie są ustalenia dokumentów planistycznych wyższego rzędu, polityk transportowych i planów zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP).

Cel operacyjny 4.1. ROZWÓJ WSPÓŁPRACY NA OF

Współpraca pozwala lepiej wykorzystać wspólne zasoby i czerpać z wymiany doświadczeń, co prowadzi do oszczędności zarówno pieniędzy, jak i czasu.

Współpraca pozwala na wykorzystanie wiedzy i doświadczenia różnych stron, co prowadzi do bardziej efektywnych i skutecznych działań na rzecz mieszkańców, a

² MFIPR, Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

także wzmocnienia relacji społecznych, bo w dłuższej perspektywie może pomóc tworzyć więzi pomiędzy mieszkańcami. Kluczowe będą wspólne działania w obszarze adaptacji do zmian klimatu, cyfryzacji usług publicznych i integracji systemu transportu.

Rozwój współpracy na obszarze funkcjonalnym pozwoli na lepsze zrozumienie potrzeb jego mieszkańców i uwzględnienie ich w planowaniu i realizacji usług publicznych, co przekłada się na poprawę jakości ich życia. Partnerstwo będzie również stawiało na wzmocnienie współpracy z sektorem prywatnym oraz organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia komplementarności działań i mobilizacji dodatkowych zasobów.

Tabela 2. Matryca celów i rekomendowanych działań

Cel szczegółowy:	Cel operacyjny	Rekomendowane działania
Cel 1: Poprawa dostępności transportowej na OF	1.1. USPRAWNIENIE SYSTEMU TRANSPORTU	1.1.1. Wzmacnianie lokalnych powiązań transportowych w celu poprawy dostępności ośrodków węzłowych w układzie osadniczym. 1.1.2. Poprawa bezpieczeństwa. 1.1.3. Koordynacja usług transportowych. 1.1.4. Rozwój transportu niskoemisyjnego. 1.1.5. Wykorzystanie potencjału kolei.
Cel 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF	2.1. ROZWÓJ EDUKACJI	2.1.1. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. 2.1.2. Realizacja wspólnych wydarzeń edukacyjnych. 2.1.3. Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli. 2.1.4. Dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki lokalnej. 2.1.5. Rozwój infrastruktury sportowej o znaczeniu ponadlokalnym. 2.1.6. Edukacja ekologiczna
	2.2. ROZWÓJ KULTURY	2.2.1. Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej, podnoszenie atrakcyjności miasta Gniezna jako kulturalnej stolicy obszaru. 2.2.2. Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej – dostosowanie ich do nowych zadań.
	2.3. POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH	2.3.1. Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. 2.3.2. Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości (ośrodków gminnych) w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców. 2.3.3. Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. 2.3.4. Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city, 2.3.5. Poprawa warunków pracy w jednostkach sektora publicznego, 2.3.6. Rozwój i integracja usług zdrowotnych i opiekuńczych.

Cel szczegółowy:	Cel operacyjny	Rekomendowane działania
Cel 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego	3.1. OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ DZIAŁANIA ADAPTACYJNE I MITYGACYJNE	3.1.1. Porządkowanie gospodarki wodnej i przeciwdziałanie skutkom suszy, budowa strategicznych zbiorników wody i rozwój małej retencji wodnej. 3.1.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury – zwiększanie obszarów zielonych i retencji wód na obszarach zurbanizowanych. 3.1.3. Ochrona i promocja lokalnych wartości krajobrazu. 3.1.4. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych. 3.1.5. Rozwój instalacji OZE w oparciu o lokalne zasoby alternatywnych źródeł energii, przy poszanowaniu najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, w szczególności otwartych terenów rolnych z glebami najwyższych klas.
	3.2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY	3.2.1. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na OF. 3.2.2. Wsparcie pracowników i pracodawców. 3.2.3. Tworzenie warunków do współpracy środowiska przedsiębiorców między sobą i innymi środowiskami 3.2.4. Budowa infrastruktury dla turystyki wodnej, regulacja powiązań wodnych oraz rozwój infrastruktury technicznej 3.2.5. Rozwój potencjału szlaków turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej oraz turystyki pielgrzymkowej 3.2.6. Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych, hodowli ryb.
	3.3. POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI	3.3.1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę pomiędzy samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną. 3.3.2. Poprawa jakości środowiska miejskiego, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza. 3.3.3. Ochrona terenów otwartych przed niekontrolowaną zabudową. 3.3.4. Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej
Cel 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa	4.1. ROZWÓJ WSPÓŁPRACY NA OF	4.1.1. Rozwój współpracy z przedsiębiorcami. 4.1.2. Integracja środowisk lokalnych. 4.1.3. Rozwój współpracy instytucji na OF w celu lepszego zapewnienia usług.

Projektując strategię, twórcy zadbali o pełną spójność celów operacyjnych Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030, pełniącej funkcję strategii ZIT, z celami Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030. To powiązanie zostało zobrazowane w poniższej tabeli.

Tabela 3. Powiązanie celów operacyjnych projektu Strategii rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 z celami SRWW do 2030 roku

CELE SRWW	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA MOF GNIEZNA
WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SVOICH MIESZKAŃCÓW	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.1 Rozwój edukacji – 2.1.1 Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. – 2.1.2 Realizacja wspólnych wydarzeń edukacyjnych. – 2.1.3 Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli. – 2.1.4 Dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki lokalnej. – 2.1.6 Edukacja ekologiczna 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.2. Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości (ośrodków gminnych) w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy: – 3.2.1 Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na OF. – 3.2.2 Wsparcie pracowników i pracodawców.

	– 3.2.3 Tworzenie warunków do współpracy środowiska przedsiębiorców między sobą i innymi środowiskami.
ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.2 Rozwój kultury – 2.2.1 Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej, podnoszenie atrakcyjności miasta Gniezna jako kulturalnej stolicy obszaru. – 2.2.2 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej – dostosowanie ich do nowych zadań. 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy: – 3.2.4 Budowa infrastruktury dla turystyki wodnej, regulacja powiązań wodnych oraz rozwój infrastruktury technicznej – 3.2.5 Rozwój potencjału szlaków turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej oraz turystyki pielgrzymkowej – 3.2.6 Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych, hodowli ryb.
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępności transportowej na OF: 1.1 Usprawnienie systemu transportu: – 1.1.1 Wzmacnianie lokalnych powiązań transportowych w celu poprawy dostępności ośrodków węzłowych w układzie osadniczym. – 1.1.2 Poprawa bezpieczeństwa.

	– 1.1.3 Koordynacja usług transportowych. – 1.1.4 Rozwój transportu niskoemisyjnego. – 1.1.5 Wykorzystanie potencjału kolei Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.1 Rozwój edukacji – 2.1.5 Rozwój infrastruktury sportowej o znaczeniu ponadlokalnym – 2.1.6 Edukacja ekologiczna Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.1 Ochrona środowiska oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne: – 3.1.1 Porządkowanie gospodarki wodnej i przeciwdziałanie skutkom suszy, budowa strategicznych zbiorników wody i rozwój małej retencji wodnej. – 3.1.2 Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury – zwiększanie obszarów zielonych i retencji wód na obszarach zurbanizowanych. – 3.1.3 Ochrona i promocja lokalnych wartości krajobrazu. – 3.1.4 Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych. – 3.1.5 Rozwój instalacji OZE w oparciu o lokalne zasoby alternatywnych źródeł energii, przy poszanowaniu najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, w szczególności otwartych terenów rolnych z glebami najwyższych klas.
WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.2 Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości (ośrodków gminnych) w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city.

	– 2.3.5 Poprawa warunków pracy w jednostkach sektora publicznego. – 2.3.6 Rozwój i integracja usług zdrowotnych i opiekuńczych Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.3 Poprawa jakości przestrzeni – 3.3.1 Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę pomiędzy samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną. – 3.3.2 Poprawa jakości środowiska miejskiego, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza. – 3.3.3 Ochrona terenów otwartych przed niekontrolowaną zabudową. – 3.3.4 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej. Cel szczegółowy 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa 4.1 Rozwój współpracy na OF – 4.1.1 Rozwój współpracy z przedsiębiorcami. – 4.1.2 Integracja środowisk lokalnych. – 4.1.3 Rozwój współpracy instytucji na OF w celu lepszego zapewnienia usług.
--	--

3.3. Rezultaty strategiczne

Tabela 4. Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki

Wskaźnik rezultatu strategicznego	Wartość bazowa (2021 r.)	Zakładana tendencja
Cel 1: Poprawa dostępności transportowej na OF		
USPRAWNIENIE SYSTEMU TRANSPORTU		
Długość ścieżek rowerowych (dróg dla rowerów) ogółem w km (MRL)	82,6	wzrost
Cel 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF		
ROZWÓJ EDUKACJI		
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (SMUP)	42	wzrost
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (SMUP)	60	wzrost
Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży (SMUP)	53	wzrost
ROZWÓJ KULTURY		
Liczba uczestników imprez (wydarzeń kulturalnych) organizowanych przez wybrane instytucje kultury na 1000 mieszkańców (SMUP)	331	wzrost
POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH		
Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (w ha) (MRL)	9328	wzrost

Wskaźnik rezultatu strategicznego	Wartość bazowa (2021 r.)	Zakładana tendencja
Cel 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego		
OCHRONA ŚRODOWISKA I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU		
Liczba nasadzeń drzew i krzewów w zadrzewieniach oraz terenach zieleni na 1 km ² powierzchni danej jednostki terytorialnej (SMUP)	10,8	wzrost
ZRÓWNOWAŻONY ROZWOJ GOSPODARCZY		
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%] (SMUP)	4,3	spadek
Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą [osoby] (MRL)	13 147	wzrost
POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI		
Udział powierzchni gminnych terenów zieleni w powierzchni danej jednostki terytorialnej (SMUP)	0,1	wzrost
Liczba koszy na śmieci przypadająca na 100 mieszkańców (SMUP)	0,86	wzrost
Cel 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa		
ROZWÓJ WSPÓŁPRACY NA OF		
Liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (MRL)	482	wzrost
Liczba uczestników masowych imprez artystyczno-rozrywkowych na 1000 mieszkańców (SMUP)	17	wzrost

Źródło: Opracowanie własne

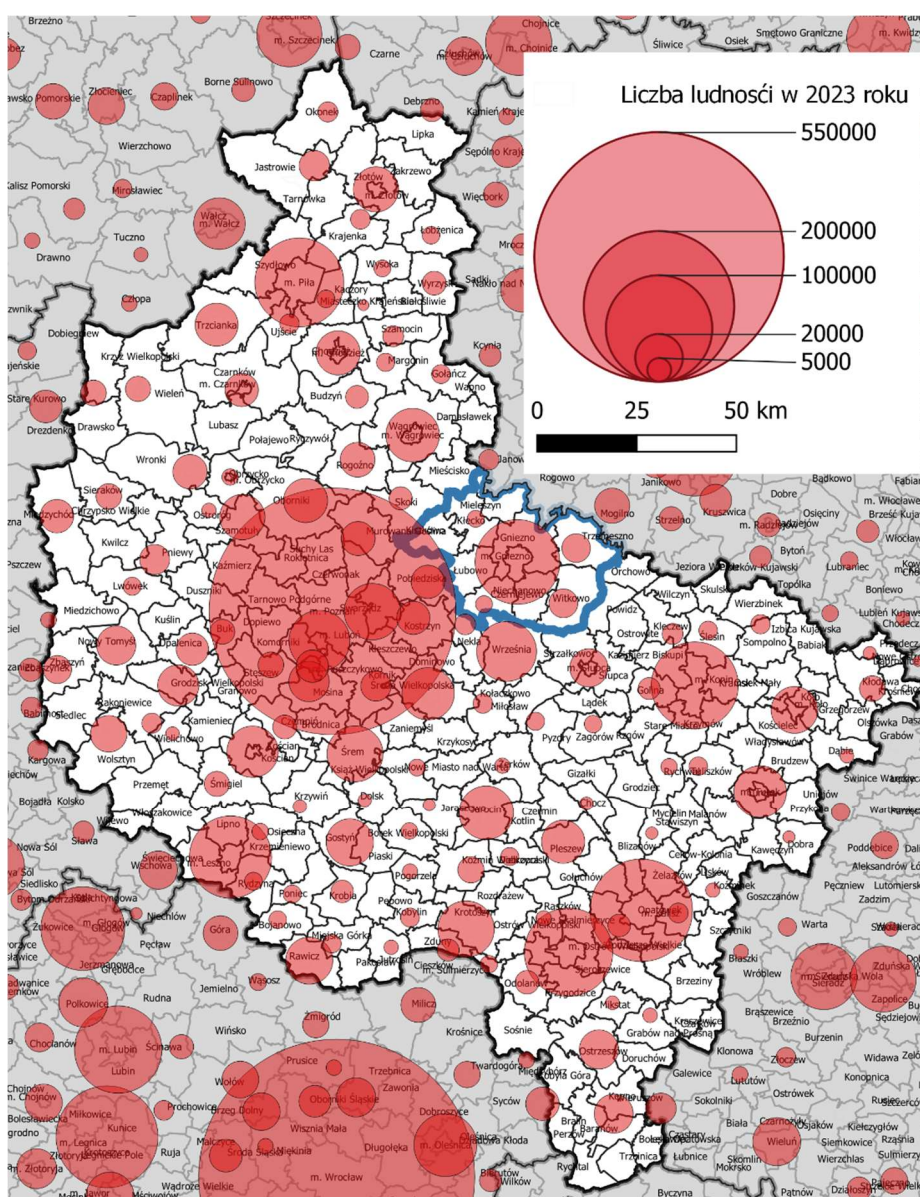
Oprócz podstawowej listy wskaźników rezultatu zapisanych w tabeli powyżej, przyjmuje się dodatkowo listę oczekiwanych produktów i rezultatów planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia w ramach alokacji ZIT programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 20121-2027, które określono w rozdziale 5.3.

4. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru Partnerstwa

4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa

4.1.1. Położenie obszaru Partnerstwa w regionie/kraju, struktura sieci osadniczej

Ryc. 3. Sieć miast Partnerstwa i w otoczeniu wg liczby ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Partnerstwie ZIT Gniezno znajduje się 5 miast oraz 237 miejscowości wiejskich. Odsetek ludności miejskiej wynosi 59,0 %. Wartość ta jest niższa od wskaźnika krajowego (59,5%), natomiast przewyższa wskaźnik dla województwa wielkopolskiego (53%). Miasto powiatowe Gniezno zaliczane jest do miast średniej wielkości (63,5 tys.). Kolejne dwa: Witkowo (7,43 tys.) i Trzemeszno (7,27 tys.) zaliczane są do miast małych. Pozostałe dwa miasta Czarniejewo (2,5 tys.) oraz Kłecko (2,5 tys.) zaliczane są do miast bardzo małych.³

Obszar Partnerstwa położony jest we wschodniej części Wielkopolski pomiędzy trzema krajowymi ośrodkami metropolitalnymi, a mianowicie Poznaniem oraz Bydgoszczą i Toruniem. Odległość czasowa pomiędzy miastem subregionalnym Gniezno a Poznaniem wynosi około 48 min, natomiast do Bydgoszczy około 54 min. Położenie partnerstwa ZIT Gniezno oraz dostępność drogi ekspresowej (co zasadniczo zmniejszyło odległość czasową) buduje konkurencyjność partnerstwa w zakresie gospodarczym, usługowym oraz turystyki wypoczynkowej i kulturowej.

Miasto Gniezno jest jednym z pięciu ośrodków subregionalnych w województwie, co wynika z faktu, że zakres oddziaływania miasta, szczególnie w zakresie usługowym i gospodarczym jest znacznie szerszy niż granica powiatu, a tym samym Partnerstwa. W Gnieźnie koncentrują się usługi o randze regionalnej, takie jak delegatury instytucji wojewódzkich, czy uczelnie wyższe.

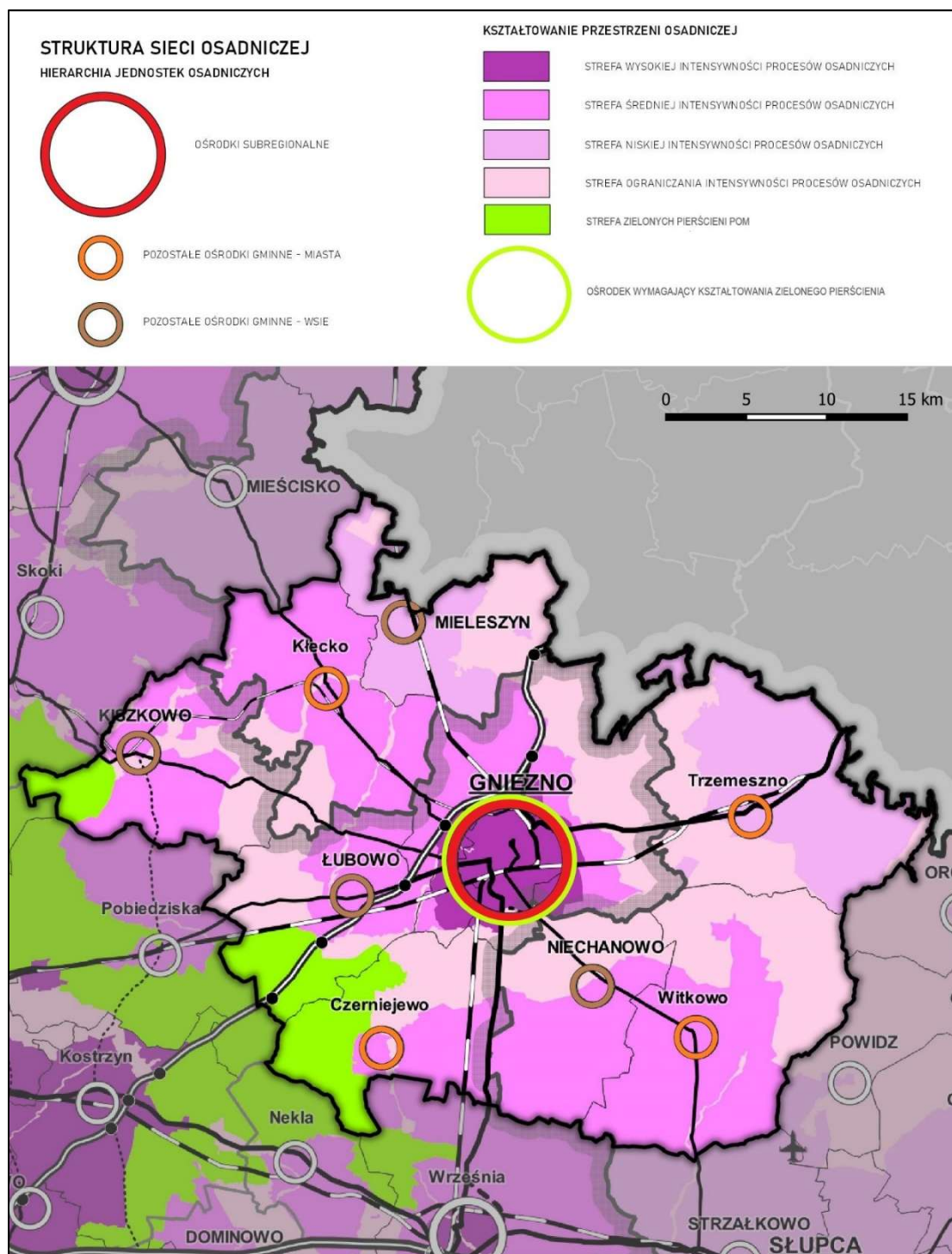
Zasięg obsługi miasta Gniezna jako stolicy powiatu, w zakresie zadań realizowanych przez samorząd powiatowy, odpowiada granicom powiatu. Pozostałe ośrodki miejskie i wsie gminne uzupełniają układ ośrodków usługowych na poziomie lokalnym.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej zakłada wzmocnienie roli Gniezna jako subregionalnego centrum usługowo- gospodarczo-komunikacyjnego. Natomiast miejskie i wiejskie ośrodki gminne będą stanowić lokalne centra usługowe. Najwyższa intensywność procesów osadniczych powinna być skupiona w centralnej części obszaru, czyli w mieście centralnym oraz w najbliższym jego otoczeniu. Dla pozostałej części obszaru ZIT Gniezno szczególnej ochronie powinny podlegać zwarte tereny rolne z glebami najwyższych klas. Zabudowa powinna nawiązywać do lokalnej specyfiki zabudowy o średniej i niskiej intensywności. Ponadto w przestrzeni Partnerstwa wskazano strefę zielonego pierścienia, w której proponuje się zarówno ochronę istniejących walorów przyrodniczych oraz ograniczenie zabudowy do poziomu ekstensywnego ze szczególną ochroną terenów otwartych. W odpowiedzi na problemy związane z suszą i ograniczonymi zasobami wody

³ BDL Stan na 31 grudnia 2023 r.

wskazano strefy ochrony walorów przyrodniczych oraz strefy ochrony jezior, gdzie proponuje się ograniczenie lub zakaz zabudowy.

Ryc. 4. Partnerstwo ZIT Gniezno – Struktura sieci osadniczej

Źródło: opracowanie na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+, WBPP w Poznaniu, marzec 2019 r.

4.1.2. Środowisko przyrodnicze – zasoby, ochrona, system powiązań przyrodniczych

Obszar Partnerstwa charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu oraz licznymi jeziorami. Najniższe położenie terenu notuje się w rynnach rzek i jezior od ok. 90 m n.p.m. do ok. 167 m n.p.m. we wschodniej części obszaru. Pomiedzy poszczególnymi jednostkami terytorialnymi zauważalne jest zróżnicowanie w zagospodarowaniu terenu.

Powierzchnia użytków rolnych zajmuje w całym obszarze 72% ogólnej powierzchni terenu. Jednak zauważalne jest zróżnicowanie wewnętrzne pod względem użytkowania terenu. Największym udziałem charakteryzują się gminy Czarniejewo i Kłeco. W ogólnej powierzchni użytków rolnych dominują grunty orne, które zajmują 88% powierzchni gruntów. Dominują gleby klas III (IIIa i b) oraz IV (a i b). Głównymi uprawami są zboża oraz rzepak i rzepik, a także buraki cukrowe. Uzyskiwane plony zbliżone są do średniej krajowej, co sugeruje, że znaczący potencjał rolniczy nie jest w pełni wykorzystany. Na co wpływ mogą mieć między innymi deficyt wody wynikający ze zmian klimatycznych i pogarszających się warunków wodnych.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020 na obszarze Partnerstwa działalność prowadziło około 3,74 tys. gospodarstw rolnych, z czego 91% prowadziła sprzedaż swoich produktów. Struktura obszarowa gospodarstw na tle województwa wypada bardzo korzystnie. Średnia powierzchnia gospodarstwa wyniosła około 25,3 ha. 41% gospodarstw stanowiły gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej. Kolejne 15% stanowią gospodarstwa o powierzchni 10-15 ha.

Obszar Partnerstwa posiada przeciętny w skali regionu udział zielonych zasobów. Lasy stanowią jedynie 15% powierzchni całego jego obszaru. Jednak wewnątrz obszaru wyróżniają się gminy Czarniejewo i Mieleszyn oraz Witkowo, gdzie udział lasów wynosi odpowiednio 31%, 25% i 21%. Na obszarze występują dwa duże kompleksy leśne a mianowicie Lasy Czarniejewskie oraz Lasy Skorzęcińskie. Ponadto obszar charakteryzuje się niskim w stosunku do regionu udziałem gruntów zadrzewionych i zakrzewionych w ogólnej jego powierzchni. Sytuacja ta wpływa negatywnie na kształtowanie warunków hydrologicznych, stanowiących ochronę wód i przeciwdziałającym procesom degradacji gleb, a także wspieranie różnorodności biologicznej.

Na obszarze Partnerstwa jedynie 13% powierzchni objętych jest różnymi formami ochrony przyrody. Wewnątrz obszaru wyróżniają się gminy Witkowo, Łubowo i Kiskowo, gdzie powierzchnia obszarów prawnie chronionych stanowi odpowiednio 46%, 25% i 24% powierzchni gmin. W granicach obszaru Partnerstwa występują 4 Obszary Natura 2000, 3 rezerваты przyrody (wszystkie w gminie Czarniejewo), 3

parki krajobrazowe oraz obszar chronionego krajobrazu. Ponadto obszar Partnerstwa bogaty jest w pomniki przyrody (139), a najwięcej z nich zlokalizowanych jest w gm. Kiszkowo oraz Czarniejewo.

Istotnym elementem systemu przyrodniczego są korytarze ekologiczne. Przez obszar przebiega 5 korytarzy dolin rzecznych: 1 o randze międzynarodowej i krajowej, a także 4 o znaczeniu regionalnym. Ponadto przez obszar przebiegają dwa korytarze łądowe o znaczeniu krajowym Pojezierze Żnińskie i Gnieźnieńskie.

Zasoby kopalin na obszarze Partnerstwa reprezentowane są przez 96 złóż kruszyw naturalnych oraz 1 złożę torfu⁴. Ponadto obszar Partnerstwa położony jest w obszarze perspektywnym dla ujmowania wód termalnych Niżu Polskiego – zbiornik kredy i jury dolnej oraz w granicach obszaru perspektywnego występowania wód leczniczych chlorkowych.

Niskie zasoby wód powierzchniowych, rozumiane jako mała ilość dostępnej wody, związane m.in. z niekorzystnym bilansem wodnym, stanowią istotne zagrożenie dla środowiska, a w dłuższej perspektywie także dla rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym prowadzenia gospodarki rolnej. Wynika to z niekorzystnych uwarunkowań klimatycznych oraz ograniczonych hydrogeologicznych możliwości retencyjnych. Obszar Partnerstwa wg Planu przeciwdziałania skutkom suszy został oceniony jako ekstremalnie zagrożony występowaniem suszy atmosferycznej, a w konsekwencji także suszy glebowej (rolniczej) i hydrogeologicznej. Zgodnie z obowiązującą II aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry⁵ na terenie obszaru Partnerstwa częściowo zlokalizowane są jednolite części wód powierzchniowych rzecznych:

- Wełna do Lutomni (RW600018186339),
- Mała Wełna od Dopytywu z Rejowca do ujścia (RW6000181966979),
- Trojanka (RW600010185969),
- Główna do zlewni zb. Kowalskiego (RW600018185925),
- Wrześnica (RW60001018389),
- Moskawa do Wielkiej (RW600009185441),
- Mała Wełna od jez. Gorzuchowskiego do Dopytywu z Rejowca (RW600016186675),
- Struga Bawół do Dopytywu z Szemborowa (RW6000101836839),
- Rudnik (RW6000091836869),
- Mała Wełna do jez. Gorzuchowskiego (RW6000181866539),
- Wełna od Lutomni do Nielby (RW60001618651).

⁴ Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2023 r.

⁵ Dz. U. z 2023r., poz. 335

W oparciu o obowiązujący Plan dla obszaru dorzecza Odry w regionie wodnym Warty wszystkie wskazane jednolite części wód powierzchniowych rzecznych charakteryzuje zły stan wód i są one zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Dla wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych wprowadzono derogacje z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegające na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych. Ponadto ustalono derogacje z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegające na złagodzeniu celów środowiskowych. Przedmiotowe nie dotyczy jednolitych części wód powierzchniowych: Wełna do Lutomni, Mała Wełna od Dopywu z Rejowca do ujścia, Mała Wełna od jez. Gorzuchowskiego do Dopywu z Rejowca.

Z omawianym obszarem związane są jednolite części wód powierzchniowych jeziornych:

- Piotrkowskie (LW10185),
- Lednica (LW10157),
- Kłęckie (LW10232),
- Wierzbiczańskie (LW10175),
- Gorzuchowskie (LW10235),
- Strzyżewskie (LW10177),
- Dziadkowskie (LW10198),
- Łopienno Pd. (LW10234),
- Zioło (LW10193).

Jednolite części wód powierzchniowych jeziornych (poza Strzyżewskim i Dziadkowskim) charakteryzuje zły stan wód - są one zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Jednolite powierzchniowe posiadają ustalone derogacje z art. 4 ust. 4 oraz art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wyjątkiem w zakresie derogacji z art. 4 ust. 4 jest jednolita Strzyżewskie. Ustaloną derogację z art. 4 ust. 5 posiada tylko jednolita jeziorna Kłęckie.

W ramach analizowanego obszaru zidentyfikowano jednolite części wód podziemnych: GW600060, GW 600042, GW600061. Jednolita podziemna GW600060 charakteryzuje się dobrym stanem chemicznym oraz stanem ilościowym i jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych pod względem ilościowym i chemicznym. Jednolita nie posiada przypisanych derogacji natomiast zidentyfikowanymi presjami były: pobór punktowy z ujęć wód podziemnych (rejon Poznania) oraz presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem i gospodarką komunalną. Jednolite podziemne GW600042 i GW600061 charakteryzują się

dobrym stanem ilościowym i chemicznym i są niezagrożone ilościowo i chemicznie. Dla przedmiotowych jednolitych nie zidentyfikowano presji i derogacji.

Oprócz tego wschodnia część powierzchni obszaru Partnerstwa, obejmująca fragment powiatu gnieźnieńskiego, w tym części gmin: Gniezno, Trzemeszno i Witkowo, znajduje się w regionie wodnym Noteci. Na tym obszarze ulokowane są z kolei zlewnie następujących jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych:

- Noteć Zachodnia (kod jcwp: RW600018188299) - silnie zmieniona część wód nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, natomiast przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych; przy braku danych o jej stanie ekologicznym i chemicznym oraz stanie ogólnym, została sklasyfikowana jako zagrożona ryzykiem
- nieosiągnięcia celu środowiskowego, objęta derogacją z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegającą na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych;
- Panna (kod jcwp: RW6000181882699) - naturalna część wód, o umiarkowanym stanie ekologicznym i złym stanie ogólnym, niezagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego, nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, natomiast przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych, objęta derogacją z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegającą na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych;

Ponadto występuje tu pięć jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych:

- Niedzięciel (kod jcwp: LW10409) - silnie zmieniona część wód o złym potencjale ekologicznym i stanie chemicznym poniżej dobrego, o złym stanie ogólnym wód, zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego,
- Kamienieckie (kod jcwp: LW10416) - naturalna część wód o stanie chemicznym poniżej dobrego i złym stanie ogólnym wód, zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego,
- Ostrowickie (kod jcwp: LW10425) – zgodnie z urzędowym wykazem wód stojących GUGiK – Jezioro Ostrowite - silnie zmieniona część wód o złym potencjale ekologicznym, stanie chemicznym poniżej dobrego i złym stanie ogólnym wód, zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego,
- Popielewskie (kod jcwp: LW10429) - silnie zmieniona część wód o złym potencjale ekologicznym i stanie chemicznym poniżej dobrego, o złym stanie ogólnym wód, zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego,

- Szydłowskie (kod jcwp: LW10430) - silnie zmieniona część wód o złym potencjale ekologicznym i stanie chemicznym poniżej dobrego, o złym stanie ogólnym wód, zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celu środowiskowego.

W odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych znajdujących się w regionie wodnym Noteci należy wspomnieć część oznaczoną kodem GW600043. Ma ona słaby stan chemiczny i ilościowy, jest przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Jest ona zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych pod względem ilościowym i chemicznym. Zidentyfikowano w niej presję obszarową, rozproszoną, związaną z rolnictwem i gospodarką komunalną oraz zagrożenie geogeniczne związane z występowaniem struktur solnych. Ta jednolita część wód podziemnych posiada derogacje z art. 4 ust. 4 (odstępstwo czasowe) oraz art. 4 ust. 5 (mniej rygorystyczny cel) Ramowej Dyrektywy Wodnej. Na terenie gmin Witkowo i Trzemeszno znajdują się również następujące główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP): subzbiornik Inowrocław – Gniezno nr 143 oraz Dolina Kopalna Wielkopolska nr 144.

Obszar wchodzący w skład Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna położony jest:

- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej
- w znacznej części (na zachodzie i południu obszaru) na terenie umiarkowanie zagrożonym i częściowo (centralna część obszaru) na terenie silnie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej,
- prawie w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym i nieznacznie (w części zachodniej) słabo zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- w znacznej części (centralnej) na terenie silnie zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej, częściowo (w części zachodniej i wschodniej) na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu obszar wchodzący w skład Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna klasyfikuje się jako **obszar ekstremalnie i silnie zagrożony suszą oraz w części zachodniej umiarkowanie zagrożony suszą**. Wszelkie działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Sieć hydrograficzną obszaru tworzą liczne rzeki, kanały, rowy melioracyjne oraz wody stojące: jeziora, stawy, sztuczne zbiorniki wodne. Osią hydrologiczną obszaru są rzeki: Wełna, Mała Wełna, Główna, Wrześnica, Struga Gnieźnieńska, Struga Witkowska, Struga Mąkowa, Struga Bawół oraz Kanał Dębina.

Obowiązek podejmowania działań na rzecz ochrony krajobrazu i odpowiedniego zarządzania przestrzenią wynika z postanowień ratyfikowanej przez Polskę

Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 14, poz. 98). Zalecenia Konwencji zostały uwzględnione w art. 38 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2023. 0.977), która obliuguje samorządy województw do sporządzenia audytu krajobrazowego jako nowego narzędzia ochrony krajobrazu w regionach.

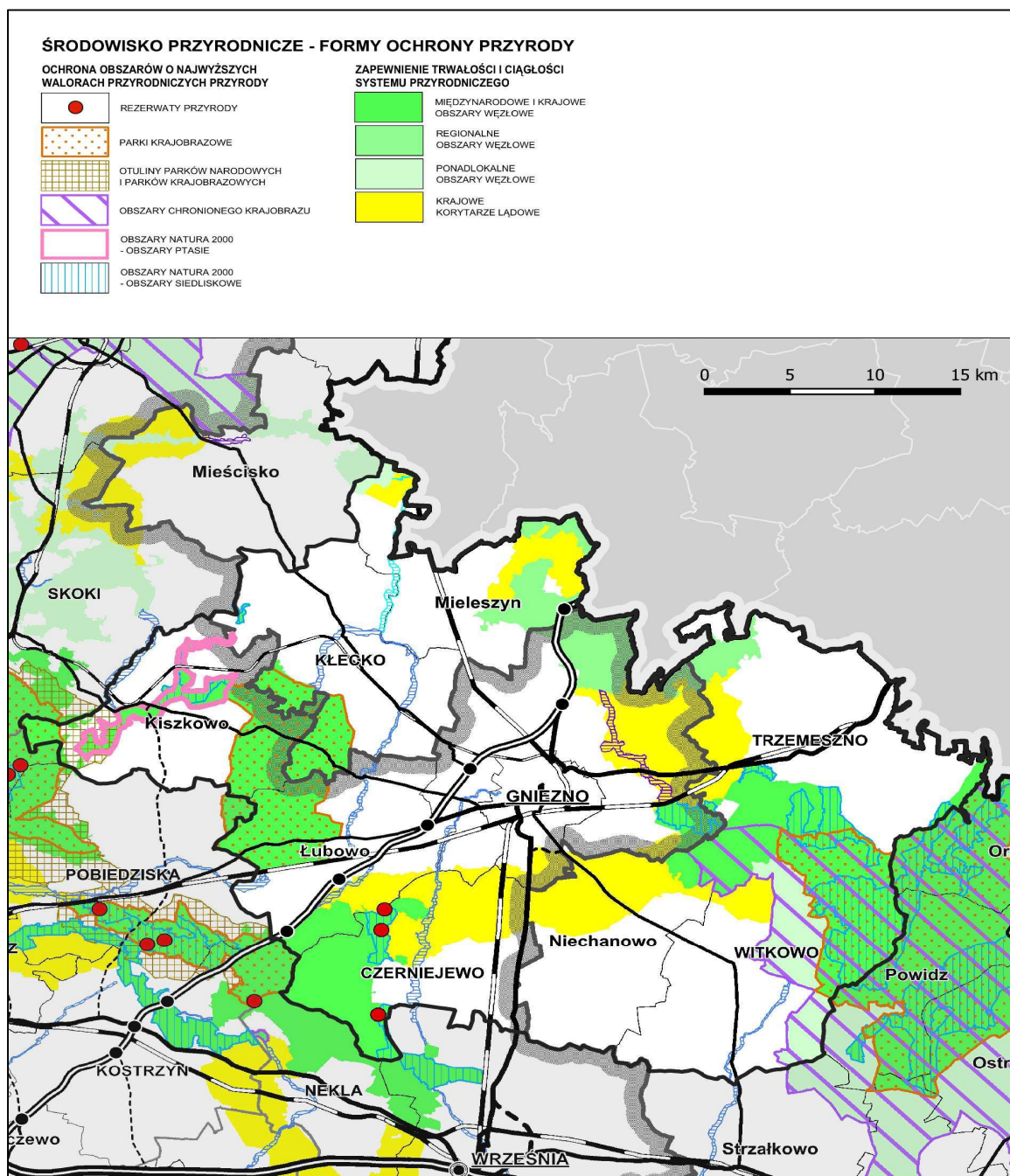
Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego Uchwałą Nr LI/1000/23 z 27 marca 2023 roku w sprawie: uchwalenia Audytu krajobrazowego województwa wielkopolskiego. Dokument ten identyfikuje krajobrazy występujące na terenie całego województwa oraz określa ich cechy charakterystyczne.

Dla Partnerstwa ZIT Gniezno szczególnie cennym krajobrazem jest krajobraz „Jezioro Lednica”. Na terenie gmin Kiszkowo, Łubowo oraz Kłecko określony został jako krajobraz priorytetowy. Na terenie Partnerstwa wyznaczone zostały jeszcze 3 krajobrazy priorytetowe: na terenie gminy Czarniejewo o nazwie „Czarniejewo”, na terenie miasta Gniezna – „Gniezno - rejon jeziora Jelonek” oraz „Gniezno”. Na szczególną uwagę zasługują także zasoby dziedzictwa kulturowego. Obszar Partnerstwa obfituje w obiekty zabytkowe, posiada niezwykły potencjał w skali kraju dla rozwoju polskości na przestrzeni wieków. Elementy zabytkowe, na które warto zwrócić uwagę to historyczny układ urbanistyczny Gniezna, Kłecka oraz Witkowa. Ponadto historyczny układ przestrzenny Trzemeszna wraz z klasztorem kanoników.

Krajobraz Partnerstwa urozmaicony jest około 50 jeziorami. Najbardziej atrakcyjnym dla turystyki wodnej jest wschodnia część obszaru, gdzie zlokalizowane jest największe jezioro Niedźmieł⁶ oraz inne duże jeziora takie jak: Szydłowskie, Kamienieckie, Popielewskie i Ostrowickie. W pozostałej części obszaru Partnerstwa pod względem powierzchni wyróżniają się jeziora: Lednica, Kłeckie, Wierzbiczańskie, Dziadkowskie, Gorzuchowskie i Piotrowskie. Na szczególną uwagę zasługuje także zespół sztucznych zbiorników „Stawy Kiszkowskie”.

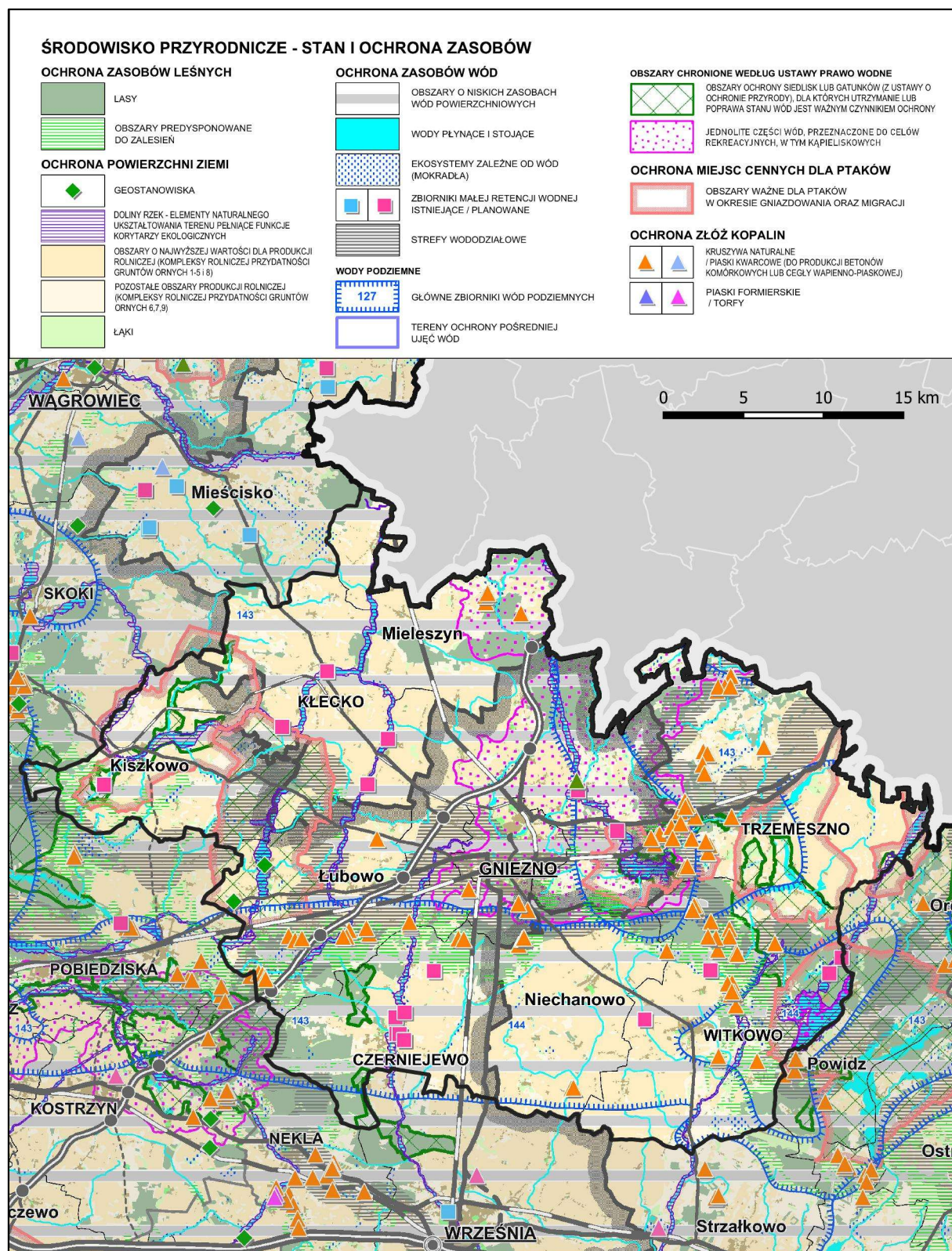
⁶ Na podstawie art. 141 ust. 1 w zw. z art. 139 ustawy Prawo wodne dla jeziora Niedźmieł na wniosek Wód Polskich został utworzony obszar ochronny. Nastąpiło to mocą rozporządzenia Wojewody Wielkopolskiego z dnia 4 lipca 2022 roku w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych - jeziora Niedźmieł (Dz. Urz. Woj. Wielkopolskiego z 2022 r. poz. 5235).

Ryc. 5. Partnerstwo ZIT Gniezno – Środowisko przyrodnicze: formy ochrony, system powiązań przyrodniczych

Źródło: opracowanie na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+, WBPP w Poznaniu, marzec 2019 r.

Ryc. 6. Partnerstwo ZIT Gniezno – Środowisko przyrodnicze: stan i ochrona zasobów

Źródło: opracowanie na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+, WBPP w Poznaniu, marzec 2019 r.

4.1.3. Zabytki i krajobraz kulturowy

Obszar Partnerstwa charakteryzuje się unikatowym bogactwem dziedzictwa kulturowego. Wysokiej jakości przestrzeń kulturową budują krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, liczne zabytki nieruchome i ruchome, obiekty archeologiczne oraz miejsca pamięci narodowej. Wyjątkowe w skali kraju i Europy jest dziedzictwo kulturowe związane z początkami państwa polskiego, którego elementem było utworzenie najważniejszego w regionie Szlaku Piastowskiego. Najcenniejsze elementy dziedzictwa to: Wzgórze Lecha w Gnieźnie wraz z Katedrą pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Wojciecha oraz wyspa Ostrów Lednicki w gminie Łubowo.

W granicach ZIT Gniezno zlokalizowanych jest 417 **zabytków nieruchomych**⁷. Najważniejsze z nich to:

- układy urbanistyczne: Czarniejewa, Gniezna i Witkowa,
- liczne obiekty sakralne, w tym 42 kościoły, wśród których na szczególną uwagę zasługują m.in. kościoły w Gnieźnie, Czarniejewie, Witkowie, Jarząbkowie (gm. Niechanowo), Lednogórze (gm. Łubowo), oraz dziesięć XVII i XVIII wiecznych kościołów drewnianych (gm. Łubowo, Kiskowo, Kłęcko, Czarniejewo, Mieleszyn, Niechanowo i Trzemeszno),
- 18 założeń rezydencjalnych, m.in. zespół pałacowy w Czarniejewie, Zakrzewie (gm. Kłęcko), zespół pałacowy zlokalizowany w Arcugowie (gm. Niechanowo) w Kołaczku (gmina Witkowo) oraz pałac z parkiem w Mielnie oraz Przysiece (gm. Mieleszyn),
- zabytki związane z rozwojem gospodarczym i technicznym takie jak: wiatrak „holender” (gm. Gniezno), młyn parowy (gm. Kiskowo), XVIII – wieczne budynki szpitalne (gm. Trzemeszno), budynek Banku w Witkowie a także liczne obiekty na terenie miasta Gniezna,
- liczne stanowiska archeologiczne, wśród których szczególnie wyróżnia się grodzisko położone na Ostrowie Lednickim (gm. Łubowo) uznane w 1994 roku za Pomnik Historii. Inne wyróżniające się w krajobrazie obiekty to: pozostałość grodziska z IX-X wieku (gm. Kłęcko), grodziska wczesnośredniowieczne w Moraczewie i Łubowie (gm.Łubowo), Małachowie – Złych Miejs (gm. Witkowo) oraz Jankowie Dolnym (gm. Gniezno).

Szlaki kulturowe. W celu promocji dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa wyznaczono szereg szlaków kulturowych, z których część przebiega przez obszar Partnerstwa:

⁷ Rejestr Zabytków Nieruchomych NID, stan na 30 stycznia 2025 r.

- szlak o znaczeniu międzynarodowym – Droga św. Jakuba, Europejski Szlak Cysterski, Europejski Szlak Romański,
- szlak o znaczeniu krajowym – unikatowy w skali kraju Szlak Piastowski,
- szlaki oznaczeniu regionalnym – Szlak budowli i kościołów drewnianych w Wielkopolsce, Szlak kultury żydowskiej, Szlak zamków, pałaców i dworów, Szlak kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonka.

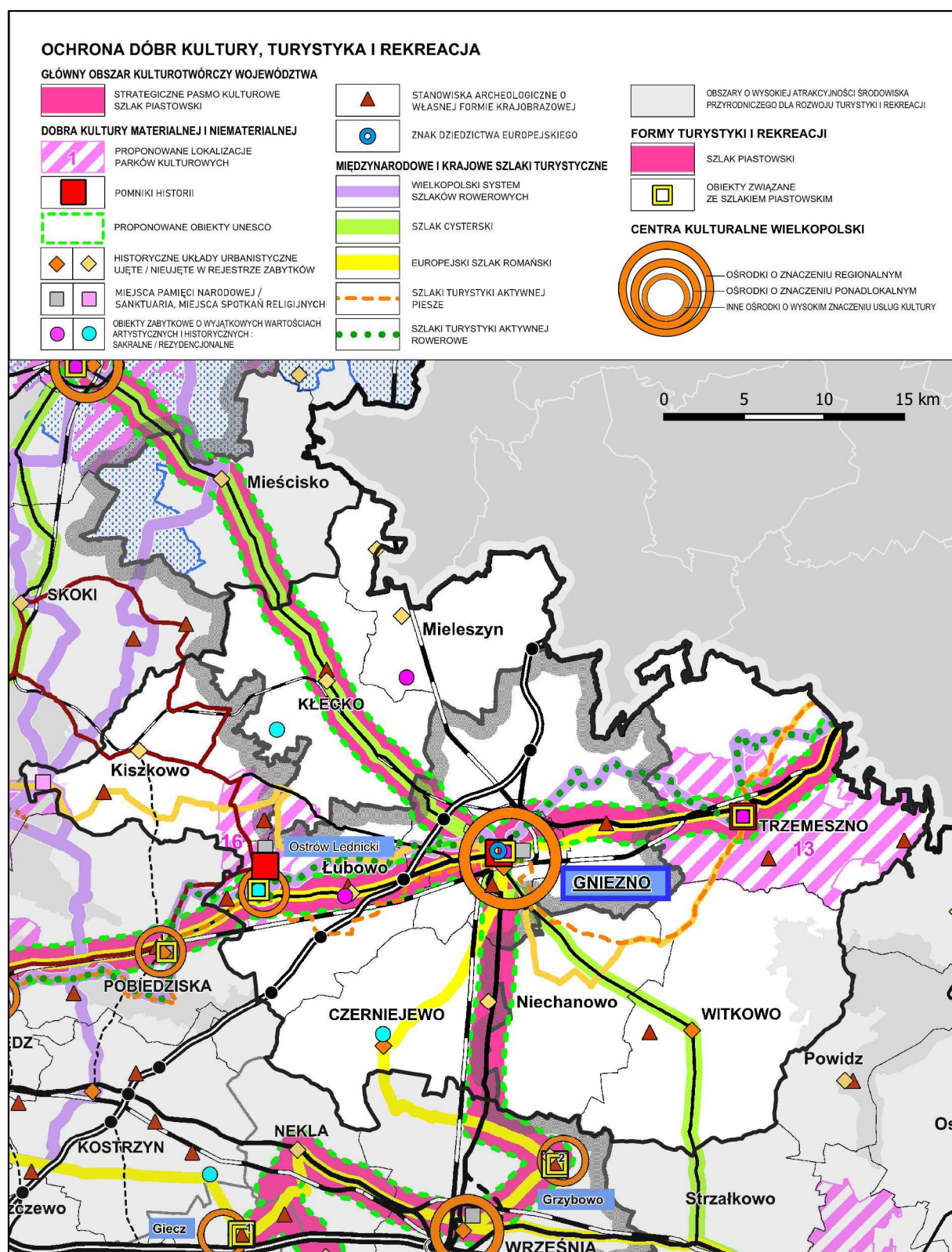
Miejsca kultu religijnego i pamięci narodowej. W obszarze ZIT Gniezno wyróżnić należy dwa wyjątkowe miejsca kultu religijnego. Pierwsze z nich to miasto Gniezno, gdzie zlokalizowane jest Sanktuarium św. Wojciecha w Bazylice Prymasowskiej (katedra) oraz Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia Pani Gniezna w kościele franciszkanów. Drugim miejscem kultu religijnego i celem młodych pielgrzymów z całego kraju jest Ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego Dominikanów im. Jana Pawła II (Pola Lednickie, gm. Kiszkowo). To tam od 25 lat organizowane są spotkania młodzieży chrześcijańskiej o nazwie „Lednica 2000”. Symbolem tego miejsca jest ażurowa brama w kształcie ryby zwana Bramą Trzeciego Tysiąclecia.

Obszar Partnerstwa przez wieki był jednym z najważniejszych miejsc kształtowania się państwa i narodu polskiego. Dlatego też w granicach ZIT Gniezno odnaleźć można liczne obiekty, których celem jest upamiętnienie najważniejszych wydarzeń i kluczowych postaci historycznych. Do najważniejszych zalicza się obiekty związane z początkami państwa polskiego zlokalizowane w Gnieźnie i gminie Łubowo oraz liczne pomniki i tablice upamiętniające ważne wydarzenia z okresu zaborów, I i II wojny światowej, czy Powstania Wielkopolskiego zlokalizowane we wszystkich gminach należących do obszaru.

Placówki instytucjonalnej działalności kulturalnej skoncentrowane są przede wszystkim w Gnieźnie oraz w miejscowościach gminnych. Do najważniejszych instytucji kulturalnych w mieście powiatowym należą: Muzeum Początków Państwa Polskiego, Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej, Teatr im. Aleksandra Fredry, Muzeum Zabytków Kultury Technicznej, Miejski Ośrodek Kultury, Centrum Kultury „Scena To Dziwna”, Kino „Helios” oraz Biblioteka Publiczna Miasta Gniezna. Poza granicami miasta najważniejszymi instytucjami kultury są: Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy oraz Wielkopolski Park Etnograficzny w Dziekanowicach.

Turystyka i rekreacja. Przez obszar stowarzyszenia ZIT Gniezno przebiega sieć szlaków turystycznych, w tym szlak rowerowy – EuroRoute R9, Europejski długodystansowy szlak pieszy E11, szlak rowerowy – Piastowski Trakt Rowerowy, szlaki kajakowe wzdłuż rzeki: Wełny, Małej Wełny i Wrześnicy, szlak rowerowy Powidzkiego Parku Krajobrazowego, szlak pieszy nad rzeką Wełną, szlak pieszy: Pierzyska – Czarniejewo, Czarniejewo – Pierzysce.

Ryc. 7. Partnerstwo ZIT Gniezno – Zabytki i krajobraz kulturowy

Źródło: opracowanie na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+, WBPP w Poznaniu, marzec 2019 r.

4.1.4. Transport i komunikacja

Podstawowy układ drogowy obszaru ZIT Gniezno tworzą drogi krajowe i wojewódzkie o charakterze tranzytowym:

- S5 – droga ekspresowa o przebiegu południkowym, docelowo łącząca Olsztyn-Bydgoszcz – Poznań - Wrocław; w granicach Partnerstwa zlokalizowanych jest pięć węzłów komunikacyjnych: Węzeł Mieleszyn Gniezno Północ, Gniezno Południe oraz Łubowo i Czarniejewo.
- DK15 – przebiegająca przez gminy: Niechanowo, Gniezno (miasto i gminę) oraz Trzemeszno droga krajowa klasy GP. Droga łączy Trzebnicę z Ostródą i przebiega przez województwa: dolnośląskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie. Droga ta odpowiada za powiązania komunikacyjne wschodniej i południowej części Partnerstwa z miastem powiatowym Gniezno oraz zapewnia bezpośrednie połączenie z węzłem autostradowym we Wrześni.

Podstawowy układ drogowy uzupełniają drogi wojewódzkie (w planowanej klasie technicznej G):

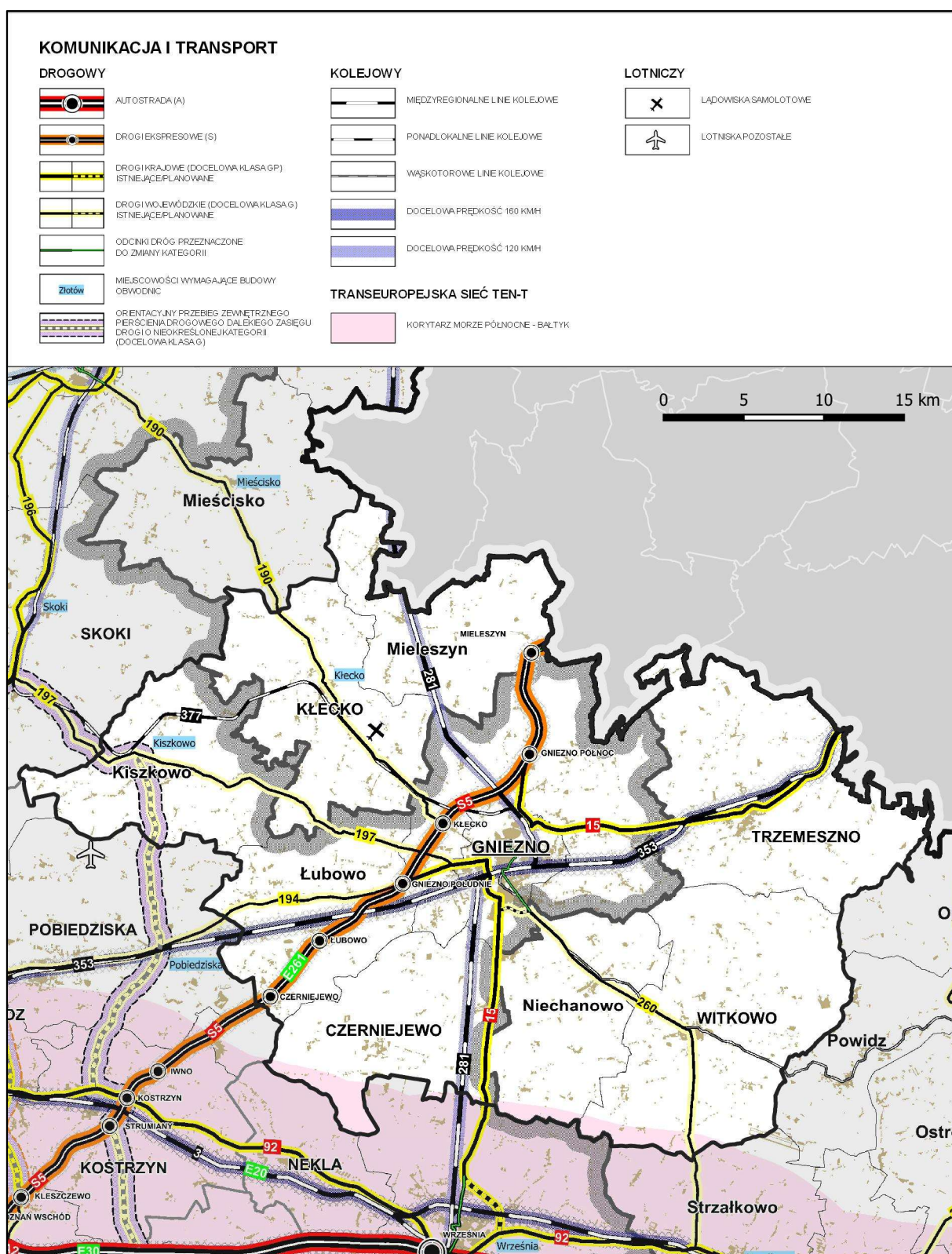
- DW190: Krajenka - Szamocin - Wągrowiec – Kłecko - Gniezno;
- DW194: Poznań - Łubowo – Gniezno – Modliszewko – Droga 5/węzeł Mieleszyn/;
- DW197: Sławica – Rejowiec - Kiszkowo - Gniezno;
- DW260: Gniezno – Niechanowo – Witkowo - Wólka;
- Odcinki dawnej drogi krajowej nr 5 zastąpionej przez drogę S5.

Uzupełnieniem lokalnego układu drogowego jest sieć dróg powiatowych, szczególnie ważny we wschodniej części Partnerstwa.

Układ infrastruktury kolejowej na obszarze powiatu tworzą dwie główne linie kolejowe, które krzyżują się w węźle kolejowym w Gnieźnie. Są to linie:

- nr 281: Oleśnica – Chojnice – przebiegająca przez obszar południkowo, zelektryfikowana i dwutorowa na odcinku na południe od Gniezna. Odcinek na północ od miasta powiatowego pozostaje nieelektryfikowany i jednotorowy. W granicach Partnerstwa zlokalizowane są stacje: Czarniejewo, Gębarzewo, Gniezno, Gniezno Winiary, przystanki: Żydowo, Zdziechowa, Świątniki, Mieleszyn;
- nr 353: Poznań – Skandawa, przebiegająca równoleżnikowo pierwszorzędna linia kolejowa dwutorowa, zelektryfikowana o znaczeniu państwowym. W granicach Partnerstwa zlokalizowane są stacje: Pierzyska, Gniezno, Trzemeszno, Wydartowo, przystanki: Lednogóra, Fałkowo, Jankowo Dolne.

Ryc. 8. Partnerstwo ZIT Gniezno – Transport i komunikacja

Źródło: opracowanie na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+, WBPP w Poznaniu, marzec 2019 r.

Ponadto funkcjonuje linia kolejowa nr 377: Gniezno Winiary – Sława Wielkopolska, na której do 1995 roku prowadzony był ruch pasażerski, a do 2000 roku ruch towarowy. Po remoncie wykonanym w 2007 roku wznowiono sporadyczny ruch towarowy z Gniezna do Stawian i dalej Rejowca. W granicach Partnerstwa zlokalizowane są stacje: Gniezno Winiary, przystanki: Obora Wielkopolska, Dębica Wielkopolska, Kłecko Wielkopolskie, Olekszyn, Rybno Wielkie; Kiszkowo.

Transport lotniczy. Na obszarze Stowarzyszenia ZIT Gniezno zlokalizowane są dwa lądowiska cywilne wyposażone w pas trawiasty. Pierwsze zlokalizowane jest w Działyniu (gm. Kłecko), natomiast drugie w Piaskach (gm. Witkowo). Ponadto w Gnieźnie zlokalizowane jest przyszpitalne lądowisko dla śmigłowców.

System komunikacji publicznej na obszarze ZIT Gniezno tworzy sieć połączeń kolejowych, która jedynie częściowo obsługuje ruch pasażerski. Na liniach kolejowych przewozy pasażerskie organizowane są przez PKP Intercity, Przewozy Regionalne oraz Koleje Wielkopolskie. Natomiast główną rolę w obsłudze codziennych przejazdów mieszkańców obszaru odgrywa zbiorowa komunikacja autobusowa. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Gnieźnie obsługuje sieć połączeń na terenie miasta Gniezno. Połączenia poza miastem powiatowym realizowane są przez przewoźników prywatnych.

4.1.5. Infrastruktura techniczna i OZE

Zaopatrzenie w energię elektryczną obszaru Partnerstwa w zasadniczym stopniu, zapewnia krajowy system energetyczny. W granicach obszaru zlokalizowane są GPZ w gminie Łubowo, Witkowo i Trzemeszno oraz dwa w mieście Gniezno, które zasilane są za pomocą sieci dystrybucyjnej wysokich napięć 110 kV, których łącznie jest 7. Natomiast przez południową część obszaru przebiega linia elektroenergetyczna systemu krajowego najwyższych napięć 220 kV relacji SNN Czerwonak – Elektrownia Pątnów (gm. Czarniejewo, Niechanowo, Witkowo), która nie jest bezpośrednio związana obszarem.

Dostęp do gazu sieciowego zapewniony jest przede wszystkim z zasobów gazu występujących w południowej i środkowej części województwa. Przez obszar Partnerstwa ZIT Gniezno przebiegają gazociąg tranzytowy „Jamał” relacji Rosja - Niemcy. Natomiast gaz do poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego należących do Stowarzyszenia dostarczany jest za pomocą sieci gazociągów wysokiego ciśnienia o średnicach DN150 – DN50 zasilających stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia. Przez obszar przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia gazu ziemnego wysokometanowego relacji Poznań Wschód – Swarzędz – Łubowo – Gniezno (DN150), Wydartowo – Trzemeszno – Witkowo (DN150) oraz Trzemeszno – Mogilno. Mieszkańcy zaopatrywani są w gaz za pomocą sieci

dystrybucyjnej średniego i niskiego ciśnienia. Stacje redukcyjno-pomiarowe zlokalizowane są na terenie gminy Łubowo i Gniezno oraz Witkowo i Trzemeszno.

Infrastruktura przesyłu paliw. Przez północną część gminy Kłecko oraz Mieleszyn przebiega rurociąg paliwowy relacji Płock – Nowa Wieś Wielka – Rejewiec.

Gospodarka odpadami komunalnymi obejmująca zbieranie i przetwarzanie odpadów, na terenie Stowarzyszenia ZIT Gniezno odbywa się w ramach indywidualnych działań poszczególnych gmin.

Energetyka odnawialna. Na obszarze Stowarzyszenia ZIT Gniezno zlokalizowanych jest 73 instalacje do produkcji energii ze źródeł odnawialnych o łącznej mocy 104,5 MW⁸:

- 59 elektrowni fotowoltaicznych (słonecznych) o łącznej mocy 78,4 MW,
- 13 elektrowni wiatrowych o łącznej mocy 25,1 MW,
- 1 instalacja wytwarzająca energię z biogazu o łącznej mocy 0,99 MW.

Tabela 5. Instalacje OZE wg rodzaju i mocy zainstalowanej w Gminach ZIT Gniezno

Gmina	Biogazownie		Elektrownie fotowoltaiczne		Elektrownie wiatrowe		OZE razem	
	Liczba instalacji	Suma mocy zainstalowanej	Liczba instalacji	Suma mocy zainstalowanej	Liczba instalacji	Suma mocy zainstalowanej	Liczba instalacji	Suma mocy zainstalowanej
	[szt.]	[MW]	[szt.]	[MW]	[szt.]	[MW]	[szt.]	[MW]
m. Gniezno			2	0,932			2	0,932
Czarniejewo			2	1,998			2	1,998
Gniezno			5	4,689	1	0,800	6	5,489
Kiszkowo			1	0,499			1	0,499
Kłecko	1	0,999	1	0,997			2	1,996
Łubowo			23	22,947			23	22,947
Mieleszyn			1	0,999			1	0,999
Niechanowo			6	10,826	3	9,260	9	20,086
Trzemeszno			11	23,600	5	9,320	16	32,920
Witkowo			7	10,891	4	5,740	11	16,631
ZIT Gniezno	1	0,999	59	78,378	13	25,120	73	104,497

Źródło: URE, stan na 31 grudnia 2024 r.

Liderem w zakresie OZE jest gmina Trzemeszno, gdzie zlokalizowanych jest 16 instalacji o łącznej mocy zainstalowanej 32,9 MW oraz gminy Łubowo (23 instalacje, 22,9 MW), Niechanowo (9 instalacji, 20 MW) oraz Witkowo (11 instalacji, 16,6MW).

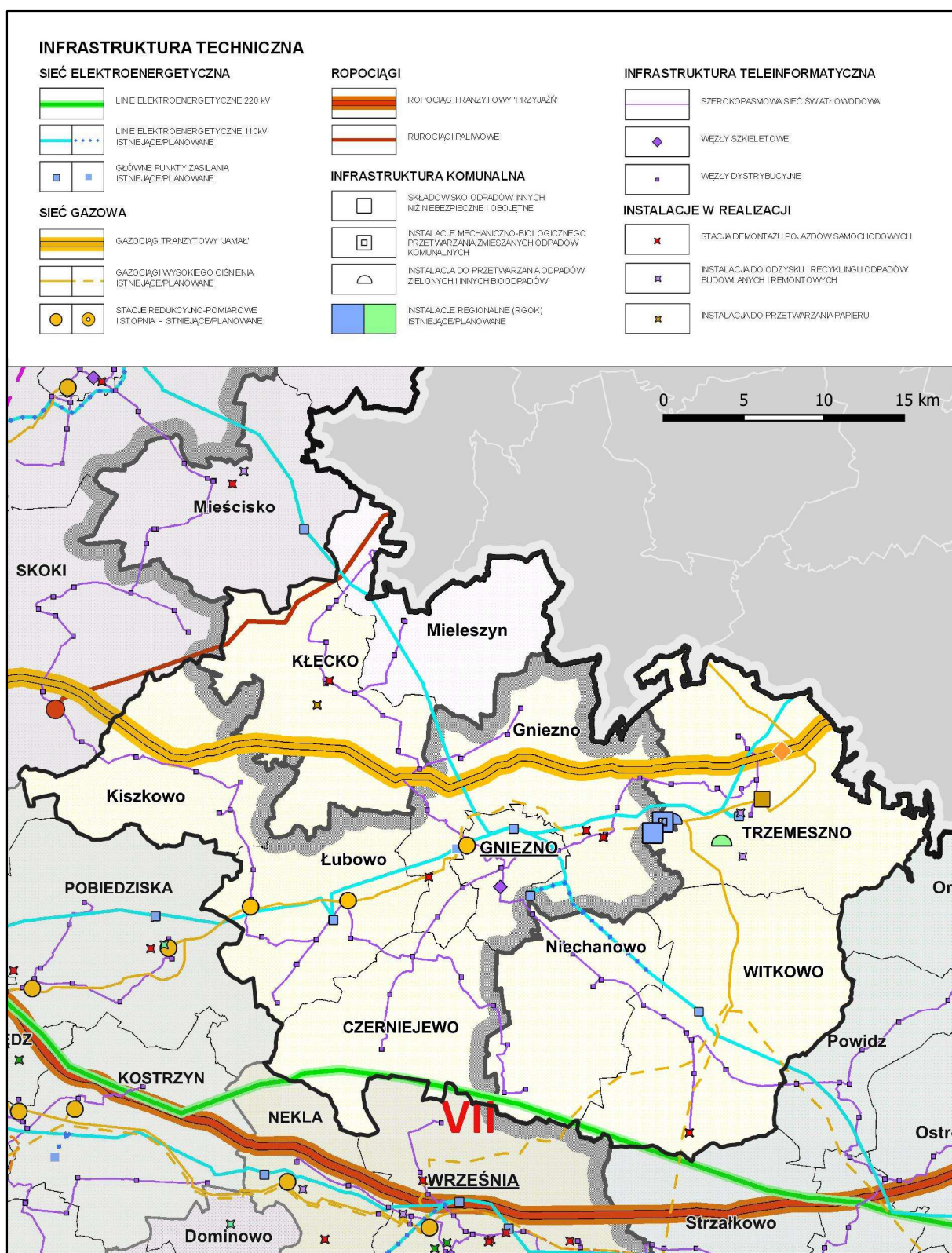
Obszar ZIT Gniezno posiada bardzo dobre warunki środowiskowe do wykorzystania energii wiatrowej – obszar zaliczony jest do II – bardzo korzystnej – strefy

⁸Źródło: Dane Urzędu Regulacji Energetyki, stan na 31 grudnia 2024 r.

energetycznej wiatru w Polsce. Posiada także jednorodne i korzystne warunki dla rozwoju energetyki słonecznej. Kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne mogą być uzupełnieniem systemów ogrzewania lub umożliwiać produkcję energii elektrycznej.

ZIT Gniezno ma również predyspozycje do rozwoju energetyki geotermalnej. Występowanie wód termalnych w zbiorniku kredy i jury dolnej, stwarza możliwość ich zastosowania w balneoterapii i rekreacji

Ryc. 9. ZIT Gniezno – Infrastruktura techniczna

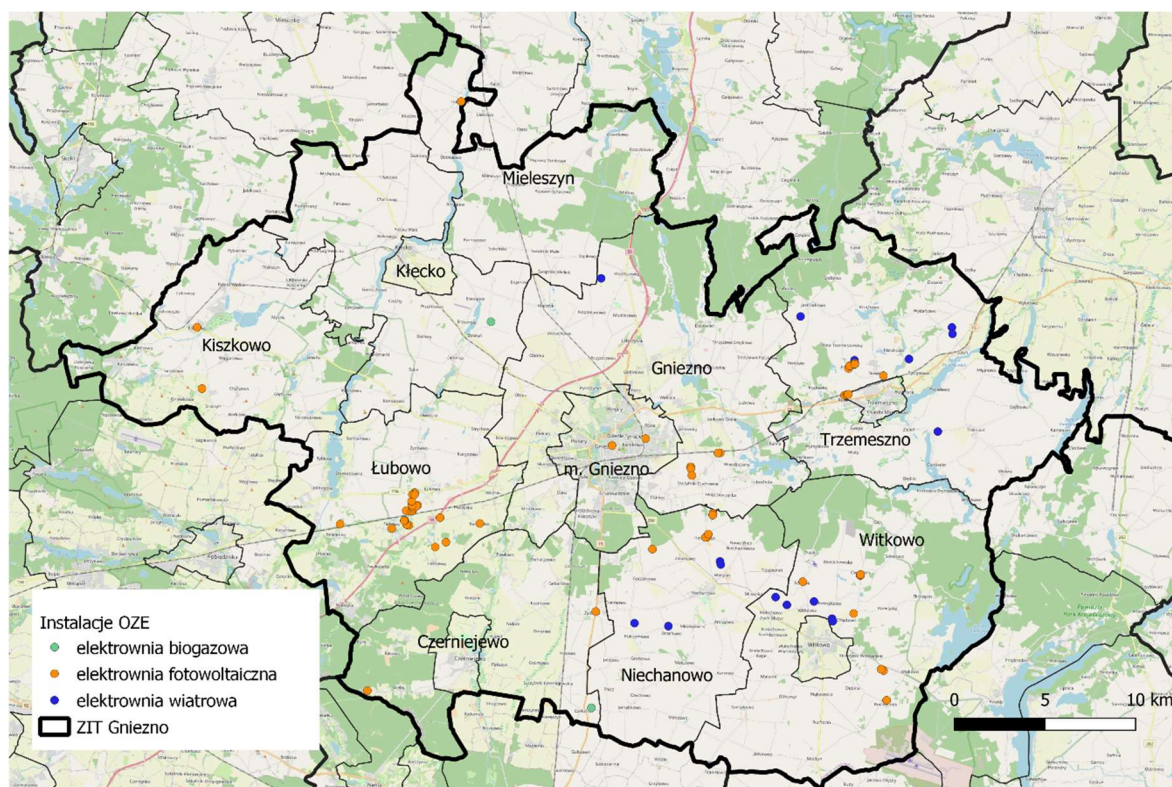

Źródło: Opracowanie na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+, WBPP w Poznaniu, marzec 2019 r.

Obszar charakteryzuje ponadto występowaniem dużych zasobów biomasy, przede wszystkim na obszarach intensywnej produkcji rolnej. Źródłem pozyskiwania biogazu mogą być także oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów i fermy hodowlane. Natomiast niewielkie zasoby wodne stanowią ograniczenia dla rozwoju energetyki wodnej.

Dobre warunki do rozwoju energetyki odnawialnej odzwierciedlają się w wydanych przez Starostę Powiatu Gnieźnieńskiego pozwoleniach na budowę w zakresie instalacji OZE. Od 2016 roku na terenie Partnerstwa wydano łącznie 216 pozwoleń na budowę dla instalacji z zakresu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Wśród tych inwestycji dominującą rolę odgrywa fotowoltaika – 191 pozwoleń. Ponadto dla instalacji wiatrowych wydano jedynie 22 decyzje i połowa z nich pochodzi z 2016 roku, natomiast pozostałe 3 dotyczą biogazowni.

Ryc. 10 ZIT Gniezno – OZE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie na podstawie na podstawie danych Urzędu Regulacji Energetyki.

4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej

Partnerstwo ZIT Gniezna obejmuje gminę miejską Gniezno, gminy miejsko-wiejskie Czarniejewo, Kłecko, Trzemeszno i Witkowo oraz gminy wiejskie Gniezno, Kiszkowo, Łubowo, Mieleszyn i Niechanowo. Na terenie Partnerstwa **przeważają regularne, zaplanowane formy** osadnicze: planowa zabudowa miejska oraz wsie folwarczne **o dużym stopniu koncentracji**. Miasto Gniezno oraz większość miejscowości wiejskich i gminnych to obszary zwartej zabudowy o koncentrycznej formie. Niemniej prócz wzorcowych miejscowości o wyjątkowo zwartej struktury w obszarze Partnerstwa **rośnie** udział zabudowy rozproszonej, zwiększającej swoją intensywność w obszarach podmiejskich.

Większość mieszkańców Partnerstwa zamieszkuje w obrębie skoncentrowanej zabudowy miast Gniezno, Czarniejewo, Kłecko, Trzemeszno i Witkowo i ma zapewniony **dobry dostęp do obiektów usług publicznych i komercyjnych oraz do sieci infrastruktury technicznej**. Około 54% ogółu mieszkańców partnerstwa, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszo do szkoły podstawowej. Kolejne 35% dzieci może dotrzeć do szkoły podstawowej w ciągu 15 minut podróżując rowerem. Natomiast wskaźniki długości sieci infrastruktury technicznej (wodociągowej i kanalizacyjnej), przy dobrym odsetku korzystającej z sieci ludności, są dłuższe niż średnia dla Polski co wynika ze zróżnicowanej na terenach miejskich i wiejskich gęstości zabudowy.

Zagrożeniem dla ładu przestrzennego i standardu życia mogą być procesy niekontrolowanej suburbanizacji na otaczających terenach wiejskich. Procesy te obserwowane są głównie w gminie wiejskiej Gniezno oraz w gminach Niechanowo i Czarniejewo w częściach przylegających do miasta Gniezna. **Na obszarach o niskim stopniu** koncentracji zabudowy, tworzącej wąskie pasma wzdłuż dróg, mała intensywność zabudowy stawia pod znakiem zapytania możliwość wprowadzenia współczesnych standardów zamieszkiwania. Chaotyczne rozlewanie się zabudowy, skutkuje nie tylko dewastacją krajobrazu, ale również generuje **nadmierne koszty funkcjonowania gmin**. Proces taki może następować również w przypadku, gdy zbyt szeroko zaplanowane tereny rozwojowe są wykorzystywane w niewielkim stopniu, wyrывkowo, bez zapewnienia właściwego dostępu do uzbrojenia terenu i dostępu do usług publicznych.

Szansą rozwojową Partnerstwa jest szczególnie cenny krajobraz Jeziora Lednickiego oraz bogate zasoby dziedzictwa kulturowego na czele z Gnieznem posiadającym historyczny układ urbanistyczny, szeroki katalog obiektów zabytkowych oraz niezwykle w skali kraju potencjał miejsca będącego na przestrzeni wieków ważnym ośrodkiem polskości. Ponadto występujące na terenie Partnerstwa założenie

przestrzenne Czerniejewa wraz z zespołem pałacowym, zabytkowe układy urbanistyczne Kłęcka i Witkowa oraz układ przestrzenny Trzemeszna z klasztorem kanoników regularnych dopełniają wizję obszaru o wysokich walorach kulturowych.

4.2.1. Zasady ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego

Wspólna polityka ekologiczna gmin, poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć, w tym we współpracy z firmami eksploatującymi zasoby środowiska przyrodniczego w zakresie ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu jako podstawy dla rozwoju rekreacji oraz turystyki.

Część obszaru Partnerstwa objęta jest formami ochrony przyrody i krajobrazu. Niezbędne jest rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.

Ukierunkowywanie rozwoju gospodarczego Partnerstwa w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z zachowaniem bioróżnorodności naturalnych ekosystemów.

Zaleca się działania zmierzające do utrzymania i wzmocnienia powiązań ekologicznych – wskazania, na podstawie waloryzacji przyrodniczej i krajobrazowej, obszarów niezbędnych do zachowania ciągłości regionalnej sieci korytarzy ekologicznych, mających szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych.

Podstawową formą ochrony terenów otwartych i krajobrazu jest ich ochrona przed zabudową lub niekorzystną zmianą sposobu użytkowania. Tereny rolne i leśne, tereny położone wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych powinny priorytetowo zostać objęte ochroną przed zabudową w dokumentach planistycznych. W wyjątkowych sytuacjach dopuszcza się jedynie obiekty gospodarcze, związane z gospodarką rolną lub leśną (bez możliwości realizacji nowych siedlisk), niezbędne obiekty infrastruktury, urządzenia związane z regulacją i retencją wód.

Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (tereny zabudowy) i terenami otwartymi, na których możliwości sytuowania obiektów budowlanych będą bardzo ograniczone. Zmiana sposobu użytkowania terenów rolnych na cele nierolnicze powinna następować jedynie w przypadkach uzasadnionych realnym zapotrzebowaniem i zostać poprzedzona uchwaleniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a zabudowa poprzedzona lub równoległa z docelowym uzbrojeniem i urządzeniem ulic.

Zaleca się zrealizowanie zielonego pierścienia wokół miasta Gniezna – z ograniczeniami dla nowej zabudowy – będącego połączeniem występujących wokół miasta kompleksów leśnych, łąkowych, dolin rzecznych i jezior oraz terenów rolnych, wolnych od zabudowy lub zabudowanych w nieznacznym stopniu.

Wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, połączenie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi spinającymi poszczególne miejscowości i obszary Partnerstwa.

Zwiększanie obszarów zielonych na obszarach zurbanizowanych, a także zwiększanie na tych obszarach retencji wód, stosowanie rozwiązań prorotencyjnych jako jedno z działań adaptujących do zmian klimatycznych. Ustanowienie retencji jako priorytetu projektowania systemów gospodarowania wodami opadowymi. Stosowanie rozwiązań takich jak:

- zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych, a w przypadku realizacji niezbędnych powierzchni utwardzonych stosowanie rozwiązań wodoprzepuszczalnych (np. ażurowych lub z materiałów jamistych, wodoprzepuszczalnych) zamiast powierzchni szczelnych,
- wykorzystanie istniejących zagłębień i oczek wodnych do retencji,
- zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno-infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.),
- zakładanie zielonych dachów i zielonych, żyjących ścian na budynkach/wiatach,
- zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką na terenach zurbanizowanych, szczególnie na terenach o znacznym zasklepieniu gleby.

4.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej

Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów pałacowo-parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych. Przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb.

Ochrona szczególnie cennych krajobrazów kulturowych:

Jeziora Lednickiego poprzez:

- kształtowanie struktury przestrzennej z zachowaniem funkcji przyrodniczej, w tym wód powierzchniowych wraz z przyległymi gruntami ornymi, łąkami i pastwiskami oraz obszarami podmokłymi i lasami,
- ograniczenie intensyfikacji zabudowy w sąsiedztwie Jeziora Lednicka, planowanie rozwoju zabudowy tak, by nie dopuszczać do rozlewania i łączenia jednostek osadniczych oraz zachować otwartą przestrzeń pomiędzy miejscowościami okalającymi akwen,
- ograniczenie wprowadzania elementów niedopasowanych kubaturą do specyfiki miejsca wpływających negatywnie na krajobraz przyrodniczy, w tym napowietrznej infrastruktury technicznej, w szczególności w otoczeniu wyspy Ostrów Lednicki,
- wykluczenie możliwości budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegowej jeziora Lednica, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej,
- ograniczanie możliwości wyznaczania nowych kąpielisk nad brzegiem jeziora Lednica, poprawa zagospodarowania istniejących kąpielisk (w Lednogórze i Dziekanowicach) poprzez wyposażenie ich w zaplecze sanitarne.

Czerniejewa poprzez:

- zachowanie zespołu pałacowo-parkowego wraz z powiązaniami przestrzennymi z historycznym układem miasta, ochrona jego indywidualnych cech historycznych oraz utrzymanie funkcji kulturowej i przyrodniczej jako dominujących,
- dopuszczenie wprowadzania nowej zabudowy na terenie dawnego zespołu folwarcznego gospodarstwa ogrodniczego wyłącznie jako uzupełnienie istniejącej struktury przestrzennej, która formą i charakterem powinna nawiązywać do historycznych cech zabudowy oraz nie powinna zaburzać kompozycji przestrzennej założenia,
- ograniczenie wprowadzania elementów niedopasowanych kubaturą do specyfiki miejsca wpływających negatywnie na krajobraz przyrodniczy i kulturowy, w szczególności napowietrznej infrastruktury technicznej.

Gniezna – historycznego centrum miasta poprzez:

- kształtowanie struktury przestrzennej jako obszarów wielofunkcyjnych z uwzględnieniem funkcji mieszkaniowej i usługowej jako dominujących,
- ochronę istniejących i wprowadzanie nowych terenów zieleni urządzonej, w tym: parków, skwerów, placów, zieleńców i szpalerów drzew wzdłuż ulic,
- zachowanie indywidualnych cech historycznego założenia urbanistycznego i charakterystycznych elementów kompozycji przestrzennej centrum miasta,
- poprawę jakości przestrzeni publicznych – ułatwienie komunikacji pieszej, dostosowanie dla osób ze szczególnymi potrzebami, wyposażenie w infrastrukturę społeczną.
- ograniczanie realizacji nowej napowietrznej infrastruktury technicznej, w tym wolnostojących elementów wysokościowych telefonii komórkowej, w przypadku istniejącej napowietrznej sieci elektroenergetycznej dążenie do jej sukcesywnego skablowania.

Gniezna w rejonie jeziora Jelonek poprzez:

- kształtowanie struktury przestrzennej jako obszarów wielofunkcyjnych z uwzględnieniem funkcji usługowej jako dominującej,
- ochronę terenów Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. A. Piotrowskiego wraz z zielenią towarzyszącą,
- dostosowanie zagospodarowania przestrzeni publicznych, w tym placów, skwerów, ulic, w celu m.in. poprawy ich funkcjonalności, dostępności komunikacyjnej, możliwości zastosowania nowoczesnych rozwiązań technicznych, wkomponowania nowej zieleni i małej architektury, z uwzględnieniem ich wartości historycznych oraz walorów krajobrazowych
- ograniczanie realizacji nowej napowietrznej infrastruktury technicznej, w tym wolnostojących elementów wysokościowych telefonii komórkowej, w przypadku istniejącej napowietrznej sieci elektroenergetycznej dążenie do jej sukcesywnego skablowania.

Gniezna – obiektów pokoszarowych, poprzez:

- zachowanie indywidualnych cech zabytkowych obiektów pokoszarowych przy jednoczesnej zmianie funkcjonalnej obiektów
- rewitalizację obiektów pokoszarowych z przeznaczeniem na cele dydaktyczne i użytkowe dla mieszkańców obszarów porozumienia.
- poprawę jakości i dostępności przestrzeni publicznej – dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami i poprawa bezpieczeństwa terenu.

Rewitalizacja historycznych centrów miast Czarniejewa, Kłecka i Witkowa. W przypadku Kłecka oraz Witkowa wskazuje się w pierwszej kolejności potrzebę

wyprowadzenia tranzytowego ruchu kołowego oraz przywrócenie pierwotnej funkcji miejskiego placu wraz z priorytetem ruchu pieszego w centrach ośrodków.

Dbałość o pojedyncze obiekty zabytkowe poprzez ich utrzymanie w dobrej kondycji, właściwe wyeksponowanie, wkomponowanie w istniejące otoczenie oraz wspieranie historycznych funkcji. W przypadku utraty tych funkcji natychmiastowe podjęcie starań o nadanie im nowych (w miarę zbieżnych).

Wykorzystanie lokalizacji (położenia, połączeń komunikacyjnych, uzbrojenia technicznego, zachowanych elementów zagospodarowania) m.in. dawnych założeń folwarcznych dla realizacji nowych inwestycji przetwórczych lub innych aktywności gospodarczych (adaptacji na inne współczesne funkcje).

Przypadki samowoli budowlanej polegającej na nielegalnej realizacji zabudowy lub zmiany sposobu użytkowania terenów rolnych (np. poprzez sytuowanie obiektów niezwiązanych trwale z gruntem, niewymagających pozwolenia na budowę) powinny być skutecznie zwalczane.

4.2.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów

4.2.3.1. Zapotrzebowanie w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 2023 r. nakłada obowiązek opracowania planu ogólnego gminy w zamian za studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Konsekwencją nowelizacji jest wejście w życie rozporządzenia⁹ na mocy którego gmina zobowiązana jest do oszacowania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz chłonność terenów niezabudowanych.

Zgodnie z rozporządzeniem określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę (§ 3 ust. 2):

- prognozowaną liczbę mieszkańców gminy w oparciu o dane udostępnione przez statystykę publiczną, okres prognozy obejmuje 20 lat od roku, którego dotyczą najnowsze dostępne dane;
- przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lub 20 lat.

⁹ Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 roku w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminach Partnerstwa, wyrażone w powierzchni użytkowej mieszkań i w liczbie mieszkańców (dla których należy przewidzieć nowe mieszkania) przedstawiono w Tabeli nr 5.

Jako okres perspektywiczny do analiz przyjęto rok 2043. Prognozowana liczba mieszkańców obszaru Partnerstwa zgodnie z prognozami GUS¹⁰ w 2043 r. wyniesie około 131,3 tys. osób, zaś wskaźnik standardu zamieszkiwania około 43 m²/mieszkańca. Dla takich wielkości zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową ogółem wyniesie 5,9 mln m² powierzchni użytkowej mieszkań (PUM).

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie około 1,69 mln m² PUM, dla około 39,2 tys. osób.

Tabela 6. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową na obszarze Partnerstwa do 2043 r.

Gmina	Liczba ludności			Standard zamieszkania (PUM/mieszkańca)		Powierzchnia użytkowa mieszkań		zapotrzebowanie na nową zabudowę	
	2023 r.	2033 r.	2043 r.	2023 r.	2043 r.	2023 r.	2043 r.	do 2043 r.	
	w osobach			m ² /osobę		m ² (ogółem)		w osobach	w m ²
m. Gniezno	63549	58795	52870	29,2	41,8	1854021	2320464	11159	466443
Czarniejewo	7261	7221	6916	30	42,6	217747	309353	2150	91606
Gniezno	14579	16401	17739	34,7	49,3	506076	918259	8361	412183
Kiszkowo	5138	4884	4479	29,7	41,7	152454	196113	1047	43659
Kłecko	7112	6307	5413	28	39,8	199022	226209	683	27187
Łubowo	7300	7654	7943	35,2	51,4	257074	428684	3339	171610
Mieleszyn	3672	3300	2938	28	39	102643	120311	453	17668
Niechanowo	5959	6297	6481	30,2	43,6	179919	296700	2678	116781
Trzemeszno	13703	13733	13367	28,5	41,5	390318	582467	4630	192149
Witkowo	13030	13348	13114	29,3	40,1	381199	552165	4263	170966
ZIT Gniezno	141303	137940	131260	30	43	4240473	5926389	39207	1685916

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

¹⁰ Prognoza ludności na lata 2023-2060, GUS, 2024.

4.2.3.2. Ograniczanie rozpraszania / ochrona zwartości zabudowy istniejących miast i miejscowości

- 67

Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy.

- Rozwijanie idei miasta / miejscowości 15-minutowej, w tym poprzez skupianie zabudowy, dla zapewnienia dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 15 minutowego dojścia pieszego (długość dojścia do 1 km) lub w szerszym obszarze w zasięgu 15 minutowego dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania.
- Ograniczenie zabudowy letniskowej indywidualnej. Należy wykluczyć zabudowę letniskową w formach rozproszonych, stanowiących zagrożenie dla środowiska oraz element ekspansji na tereny otwarte i zawłaszczania najbardziej atrakcyjnych elementów krajobrazu, który stanowi dobro wspólne i powinien podlegać ochronie.
- Ograniczenie ekspansji usług turystyki wokół jezior oraz innych zbiorników, cieków wodnych do lokalizacji opartych o istniejące miejscowości. Realizacja zwartych, właściwie zagospodarowanych (w sposób ograniczający presję na środowisko), kompleksów usług turystyki ukierunkowanej na ofertę tematyczną m.in. związaną ze sportami wodnymi, turystyką historyczną, itp.
- Należy dążyć do ograniczania zabudowy na terenach rolniczych (poza zwartą zabudową) wyłącznie do istniejących gospodarstw rolnych, celem ograniczenia suburbanizacji oraz zachowania cennej zabudowy zagrodowej.

4.2.3.3. Kreowanie wielofunkcyjnych i zróżnicowanych społecznie sąsiedzkich zespołów mieszkaniowo-usługowych wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne

- Planowanie nie jedno- lecz wielofunkcyjnych zespołów zabudowy, sprzyjających integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach. Zespoły wielofunkcyjne gwarantują też całodzienną aktywność użytkowników na danym obszarze.
- Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, szczególnie w najważniejszych ośrodkach: w miastach Gniezno, Czarniejewo, Kłecko, Trzemeszno i Witkowo. Miasto w swej materialnej warstwie, układzie budynków, ulic i placów, tworzy przestrzeń dla relacji międzyludzkich. Jakość przestrzeni publicznych i jakość ich zagospodarowania kształtuje w sposób pozytywny, lub w sposób ograniczający, charakter tych relacji.
- Realizacja hierarchicznej sieci ośrodków usługowych, grupujących obiekty usługowe i wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne w oparciu o istniejące obiekty usług publicznych i komercyjnych.

- Dążenie do ograniczania lokalizowania nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego w zakresie usług handlu (poza artykułami wielkogabarytowymi, np. budowlanymi), gastronomii i rozrywki, na rzecz nasycania usługami obszar wskazanych jako zespoły/ośrodki usługowe, w tym obszarów śródmiejskich, rynków, ulic handlowych, placów oraz osiedlowych zespołów usługowych z preferencją dla ruchu pieszego.
- Kształtowanie ośrodków usługowych z ograniczeniem realizacji monofunkcyjnych parterowych obiektów usługowych, na rzecz realizacji zabudowy o funkcjach mieszanych, w tym zabudowy usługowo-mieszkaniowej, w formach architektonicznych i gabarytach dostosowanych do rangi ośrodka i kontekstu miejsca. Wykorzystanie parterów budynków na usługi, w szczególności w centrach miast i w obszarach ośrodków usługowych, w narożnikach ulic.
- Wzmacnianie lokalnych centrów usługowych miejscowości wiejskich nasycanie ich nową zabudową i żywymi przestrzeniami publicznymi. Wprowadzenie bardziej zwartych, wielorodzinnych form zabudowy może być alternatywą dla dalszego jej rozpraszania.
- Zapewnienie terenów zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim. Wykorzystanie istniejących obszarów zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiektów fizjograficznych (np. jeziora, rzeki, wzniesienia) poprzez wbudowanie ich w komunalny system zieleni publicznej. Rekomendowany minimalny wskaźnik to 12 m² miejskich terenów zieleni i sportowo-rekreacyjnych na 1 mieszkańca + 8 m² terenów zieleni osiedlowej na 1 mieszkańca na terenach zabudowy wielorodzinnej.
- Lokalizowanie nowych obszarów aktywności gospodarczej (stref gospodarczych) w pobliżu lokalnych ośrodków wzrostu, zapewniających uzbrojenie terenu, najlepszą dostępność komunikacyjną i brak konfliktów przestrzennych, np. z zabudową mieszkaniową i turystyczną, a także z otwartym krajobrazem.

4.2.4. Kierunki rozwoju systemów transportu i infrastruktury technicznej

4.2.4.1. Kierunki rozwoju systemów transportu i komunikacji publicznej

- Kreowanie przyjaznego dla pieszych i rowerzystów układu ulic, ograniczanie wielkości kwartałów zabudowy, wprowadzanie nowych i rewitalizacja istniejących powiązań, bezpiecznych przejść „na skróty”, eliminowanie konieczności użycia samochodu, a w konsekwencji zatorów komunikacyjnych, hałasu i zanieczyszczenia powietrza.
- Rozwijanie sieci dróg i ścieżek rowerowych oraz uliczek przyjaznych dla pieszych i rowerzystów – uliczek ruchu uspokojonego lub wolnych od samochodów. W szczególności na osiedlach mieszkaniowych, w sąsiedztwie szkół i przedszkoli oraz w centrach miast w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych.

- Stosowanie, przy technicznym projektowaniu ulic miejskich i osiedlowych, rozwiązań zachęcających do podróży pieszych oraz innych, niewymagających użycia samochodu, takich jak ruch rowerowy i transport publiczny. Rozwiązania drogowe w obszarach zabudowy powinny minimalizować geometrię dróg i skrzyżowań, pozostawiając jednocześnie wystarczającą, wygodną przestrzeń dla pieszych, ruchu rowerowego, transportu publicznego, jak również dla osób niepełnosprawnych i starszych (m.in. dogodnie usytuowane i wygodne przystanki, pasy zieleni, krótkie przejścia dla pieszych w obrębie skrzyżowań: w poziomie terenu i na wprost).
- Rekomenduje się działania na rzecz integracji transportowej gmin poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie Partnerstwa. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zamówienia oferty przewozowej.
- Rozwijanie wysokiej jakości, dostępnego transportu publicznego, ze zwróceniem szczególnej uwagi na rozwiązania węzłów przesiadkowych – maksymalne skracanie drogi przejść pomiędzy różnymi środkami transportu.
- Organizacja parkingów Park&Ride (Parkuj i Jedź) i Bike & Ride (Parkuj rower i Jedź), w ramach węzłów integrujących różne środki transportu (stacja kolejowa).
- Rozwój systemu szybkiego wsiadania i wysiadania (Kiss & Ride) przy obiektach kumulujących mieszkańców (zakłady pracy, miejsca usług publicznych, miejsca gromadzenia się ludności).
- Rozwijanie w miarę możliwości systemów współużytkowania środków transportu (rower miejski, hulajnoga miejska, car-sharing).
- Wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza centra miast i miejscowości poprzez budowę obwodnic.
- Limitowanie liczby miejsc parkingowych w centrach miast przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych. Właściwa polityka parkingowa w centrum ma na celu zapewnienie pełnej dostępności dla pieszych i rowerzystów oraz transportu zbiorowego jako nadrzędnych w stosunku do dostępności samochodem.
- Zmniejszanie zajętości terenów przez parkingi poprzez ich realizację w formach spiętrzonych np. nad parterami usługowymi lub wewnątrz kwartałów zabudowy. W obszarach centralnych należy wykluczyć realizację indywidualnych boksów garażowych, które zajmują więcej miejsca niż miejsca parkingowe i mogą być wykorzystywane jedynie przez właściciela (nie podlegają rotacji). Długotrwały postój pojazdów ciężarowych oraz autobusów może być dopuszczony wyłącznie na specjalnych, wyznaczonych do tego parkingach.

- Wykorzystanie potencjału istniejącej infrastruktury transportowej, w szczególności kolejowej do przewozów pasażerskich, w tym przywracanie ruchu na wybranych zamkniętych liniach kolejowych.

4.2.4.2. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

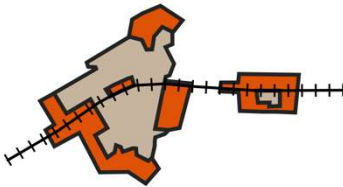
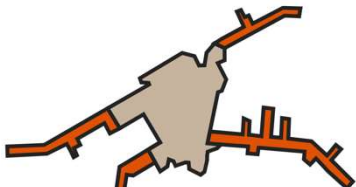
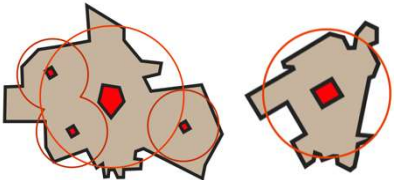
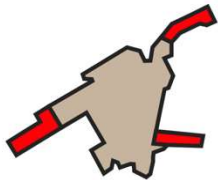
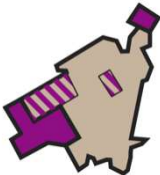
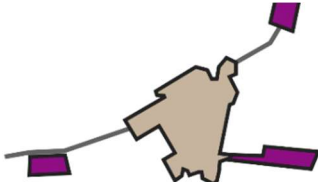
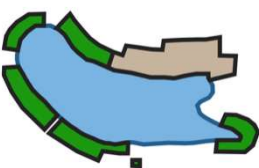
- Dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym w rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję energii elektrycznej i ciepła (kogenerację).
- Rozwój instalacji fotowoltaicznych lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych - na terenie całego Partnerstwa.
Ograniczenie rozwoju elektrowni słonecznych (farm fotowoltaicznych) o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW na terenach otwartych, w szczególności:
 - a. na gruntach wysokich klas bonitacyjnych (I-IV), w obrębie kompleksów glebowych o wysokiej przydatności rolniczej,
 - b. w obrębie regionalnych lub lokalnych korytarzy ekologicznych, gdzie mogłyby zakłócać naturalne procesy migracji zwierząt,
 - c. na terenach otwartych o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych, gdzie mogłyby te walory degradować.
- W ocenach lokalizacji planowanych farm fotowoltaicznych należy uwzględnić potencjalny wpływ takich inwestycji na krajobraz, aby unikać „zanieczyszczania” cennych krajobrazów.
- Rozwój lokalnych instalacji OZE z wykorzystaniem energii wiatrowej, geotermalnej lub hydrotermalnej, biomasy lub biogazu na terenie całego Partnerstwa – z wykluczeniem lokalizacji, które mogłyby negatywnie wpływać na otoczenie, w szczególności na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową.

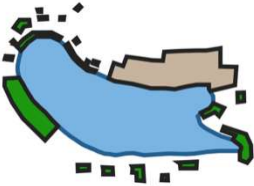
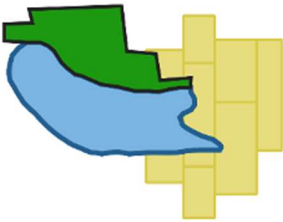
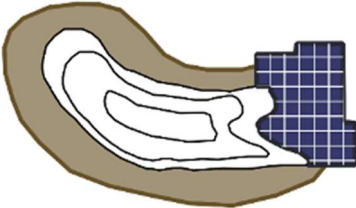
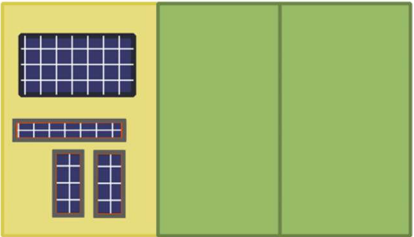
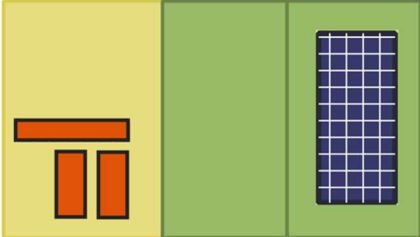
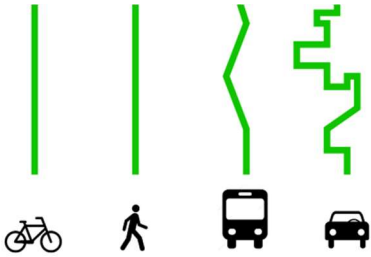
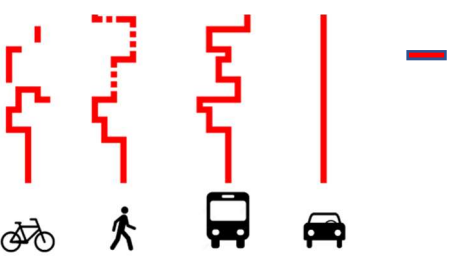
4.2.5. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

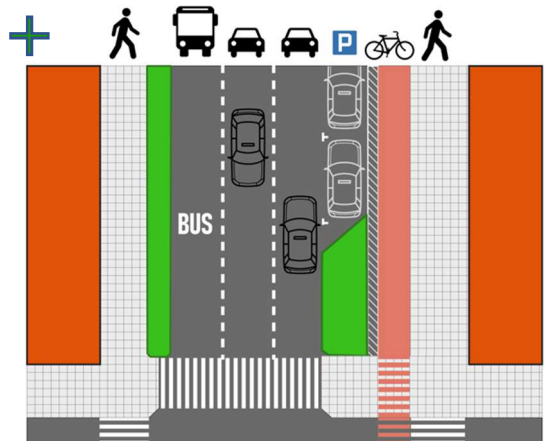
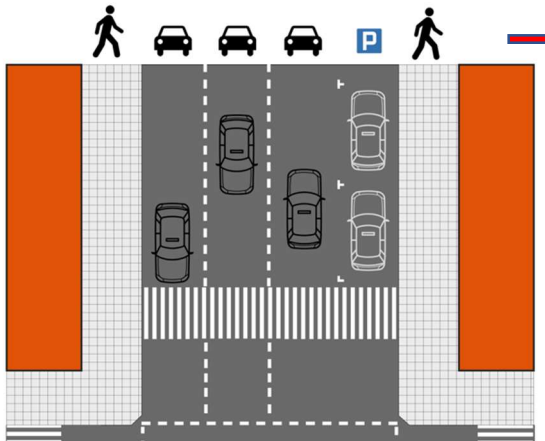
- Na całym obszarze Partnerstwa występują obszary o dominującej funkcji rolniczej. Dobre warunki dla prowadzenia produkcji rolnej - gleby dobrej i bardzo dobrej jakości występują w szczególności w gminie Kłecko i Niechanowo. Należy chronić grunty rolne najwyższych klas bonitacyjnych, kompleksy glebowe o wysokiej przydatności rolniczej przed zmianą sposobu użytkowania. Należy również wykluczyć najlepsze gleby z inwestycji związanych z budową farm fotowoltaicznych.
- Działalność rolniczą na terenach rolnych należy traktować jako priorytetową. Należy dążyć do rozwoju rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem poprzez lokalizację i budowę inkubatorów przedsiębiorczości wspierających m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa.

- Ze względu na niski poziom lesistości oraz wyjątkowy w skali regionu problem obszaru Partnerstwa z suszą należy dążyć do zwiększenia lesistości oraz rozbudowy systemu zadrzewień śródpolnych, które wpłyną na podwyższenie bioróżnorodności obszaru oraz podwyższenie poziomu wilgotności gleby.

Ryc. 12. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA MIESZKANIOWA / ZABUDOWA OGÓŁEM	
 ROZWÓJ DO WEWNĄTRZ – WYKORZYSTANIE REZERW	 ZABUDOWA ROZPROSZONA
 MODEL KRAWĘDZIOWY / NOWE JEDNOSTKI OSADNICZE	 ZABUDOWA PASMOWA WZDŁUŻ DRÓG
USŁUGI KOMERCYJNE I PUBLICZNE	
 HIERARCHICZNE WIELOFUNKCYJNE OŚRODKI USŁUGOWE	 ZABUDOWA PASMOWA / ZEWNĘTRZNA
ZABUDOWA BIUROWA, PRZEMYSŁ NIEUCIĄŻLIWY	
 MODEL KRAWĘDZIOWY / ZABUDOWA WIELOFUNKCYJNA	 ZABUDOWA ZEWNĘTRZNA MONOFUNKCYJNA
ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA	
	

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
SILNY OŚRODEK TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ ZLOKALIZOWANY W MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNEJ LUB OBOK ISTNIEJĄCEJ MIEJSCOWOŚCI	ZABUDOWA PASMOWA ZBYT INTENSYWNA
	 ZABUDOWA ROZPROSZONA
ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW POKOPALNIANYCH	
+ WYKORZYSTANIE WYROBISK DO RETENCJI WODY WYKORZYSTANIE LEŚNE, ROLNE I REKREACYJNE	 ZAGOSPODAROWANIE POD URZĄDZENIA TECHNICZNE BEZ REKULTYWACJI ZDEGRADOWANYCH OBSZARÓW
LOKALIZACJA FARM FOTOWOLTAICZNYCH	
+ WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY I TERENÓW ISTNIEJĄCEGO ZAINWESTOWANIA	 WIELKOPOWIERZCHNIOWE FARMY FOTOWOLTAICZNE KOSZTEM TERENÓW OTWARTYCH I ROLNICTWA
PROJEKTOWANIE DRÓG I PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	
+ PRIORYTET DLA RUCHU PIESZYCH I ROWERZYSTÓW	 PRIORYTET DLA PŁYNNEGO RUCHU SAMOCHODÓW

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
 PRZESTRZEŃ PUBLICZNA PRZYJAZNA DLA PIESZYCH ULICA RUCHU MULTIMODALNEGO	 PRZESTRZEŃ NIEPRZYJAZNA DLA PIESZYCH I ROWERZYSTÓW - TRASA DLA SAMOCHODÓW

Źródło: opracowanie własne.

4.3. OSI określone w strategii rozwoju województwa

W Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2030 (SRWW 2030), przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr XVI/287/20 z dnia 27 stycznia 2020 r.) wskazano indykatywnie obszary strategicznej interwencji z poziomu krajowego (SOR i KSRR 2030) oraz z poziomu regionalnego.

W SRWW 2030 wskazano dwa OSI z poziomu krajowego:

1. **Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze** – do tej grupy, liczącej siedem miast, zostało zaliczone **Gniezno**;
2. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – na obszarze Partnerstwa takie obszary nie zostały wskazane.

W SRWW 2030 wskazano także dziewięć OSI z poziomu regionalnego, z których trzy obejmują w całości lub częściowo obszar Partnerstwa. Są to:

1. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego – **Poznański Obszar Metropolitalny**, w jego granicach **miasto Gniezno** oraz gmina miejsko-wiejska **Czarniejewo**, a także gminy wiejskie **Gniezno**, **Kiszkowo** i **Łubowo**.
2. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego – **Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny**, obejmujący **miasto subregionalne Gniezno** oraz otaczające gminy: 3 **gminy miejsko-wiejskie: Czarniejewo, Kłecko i Witkowo** oraz 3 **gminy wiejskie: Gniezno, Łubowo i Niechanowo**.

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

MOF POM POZNAŃSKI OBSZAR METROPOLITALNY

MOF MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE OŚRODKÓW SUBREGIONALNYCH:
- GNIEZNO

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI WG SOR ORAZ KSRR

MIASTA ŚREDNIE TRACĄCE FUNKCJE SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

POZOSTAŁE OZNACZENIA

GŁÓWNE OŚRODKI MIEJSKIE OBSZARÓW STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

GRANICE STOWARZYSZENIA ZIT GNIEZNO

Uchwała Nr 6134/2023 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 stycznia 2023 roku w sprawie: wyznaczenia zasięgu realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) dla obszaru funkcjonalnego Miasta Gniezna w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 zasięg terytorialny miejskiego obszaru funkcjonalnego został rozszerzony o gminy: Kiszkowo, Mieleszyn oraz Trzemeszno, co uwzględnia dotychczasowe delimitacje MOF i dotychczasową współpracę tych gmin w ramach Gnieźnieńskiego Obszaru Strategicznej Interwencji w perspektywie 2014-2020.

Ryc. 14 Zakres terytorialny MOF Gniezno po zmianach

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 6134/2023 Zarządu Województwa Wielkopolskiegoz dnia 26 stycznia 2023 roku

4.3.1. OSI – Poznański Obszar Metropolitalny (POM)

Poznań jako stolica województwa i najważniejszy ośrodek miejski w regionie posiada status ośrodka metropolitalnego. Poznański Obszar Metropolitalny (POM) jest głównym elementem struktury przestrzennej Wielkopolski. Skupia największą część potencjału rozwojowego województwa stanowiącego o konkurencyjności regionu na arenie zarówno krajowej, jak i międzynarodowej.

W tabeli poniżej przedstawiono określone w SRWW 2030 cele i kluczowe kierunki działań, które odnoszą się do tej części obszaru ZIT Gniezno, która przynależy do Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego, a mianowicie do **miasta Gniezno**, gminy miejsko-wiejskiej **Czarniejewo**, a także gmin wiejskich **Gniezno**, **Kiszkowo**, **Łubowo**, a także wskazano powiązania celów i kluczowych kierunków działań dla POM ze SRWW 2030 z celami i kierunkami działań dla MOF Gniezna.

Tabela 7. OSI – Poznański Obszar Metropolitalny – powiązania celów i kluczowych kierunków działań dla POM ze SRWW 2030 z celami i kierunkami działań dla MOF Gniezna

CELE SRWW 2030	KLUCZOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ dla POM w SRWW 2030	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA MOF GNIEZNA
WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	• budowanie atrakcyjnego wizerunku POM wśród inwestorów i turystów oraz działania na rzecz wzrostu atrakcyjności osiedleńczej wśród kadry wysoko wykwalifikowanej • rozwój funkcji metropolitalnych, w tym konferencyjnych i kongresowych • podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej jako jednego z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność • zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, przedsiębiorstw sektora TIK, m.in. przez doradztwo, działania sieciujące i kooperację, wsparcie procesów rozwojowych przedsiębiorstw i/lub ich pracowników • rozwój społeczeństwa informacyjnego • rozwój sektora B+R, w tym rozwój infrastruktury B+R, wsparcie w realizacji innowacyjnych projektów badawczo-rozwojowych poznańskich uczelni, instytutów badawczych i jednostek naukowych oraz innowacyjności przedsiębiorstw, zwiększenie efektywności kapitałowej opracowań innowacyjnych przez komercjalizację wiedzy i technologii oraz ich implementowanie do gospodarki regionalnej • rozwój IOB, współpracy sieciowej • rozwój sektorów kreatywnych (działalności gospodarczej związanej z kulturą i technologią, łączących działalność artystyczną z przedsiębiorczością) opartych na akademickich, lokalnych zasobach ludzkich • podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.1 Rozwój edukacji – 2.1.1 Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. – 2.1.2 Realizacja wspólnych wydarzeń edukacyjnych. – 2.1.3 Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli. – 2.1.4 Dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki lokalnej. – 2.1.6 Edukacja ekologiczna 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy: – 3.2.1 Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na OF. – 3.2.2 Wsparcie pracowników i pracodawców.

	• podniesienie jakości kształcenia i dopasowanie oferty edukacyjnej szkół do lokalnego rynku pracy, wsparcie rozwoju infrastruktury edukacyjnej wysokiej jakości, upowszechnienie kształcenia ustawicznego • wsparcie rzemiosła przez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, • wspieranie rozwoju POM jako ośrodka akademickiego zdolnego do konkurencyjności na arenie międzynarodowej • podnoszenie jakości życia ludzi młodych stanowiących potencjał (zasoby pracy) dla rozwoju gospodarki kreatywnej i innowacyjnej	– 3.2.3 Tworzenie warunków do współpracy środowiska przedsiębiorców między sobą i innymi środowiskami.
ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	• ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, wyrównywanie dostępu do dóbr i usług kultury, m.in. przez inwestycje w infrastrukturę kultury i poprawę warunków jej funkcjonowania • rozwój turystyki przez wykorzystanie istniejącego potencjału kulturowego • polityka integracji obcokrajowców ze społecznością lokalną, w tym promowanie wśród migrantów czynnego udziału w społeczeństwie obywatelskim • działania na rzecz dopasowania oferty usług publicznych do zmieniających się potrzeb demograficznych, m.in. budowa wysoko wyspecjalizowanych ośrodków świadczenia usług zdrowotnych • upowszechnienie programów profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla poprawy stanu zdrowia mieszkańców POM • zwiększenie dostępności do realizowanych na terenie POM usług społecznych oraz budowa/modernizacja placówek je świadczących	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.2 Rozwój kultury – 2.2.1 Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej, podnoszenie atrakcyjności miasta Gniezna jako kulturalnej stolicy obszaru. – 2.2.2 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej – dostosowanie ich do nowych zadań. 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury

		telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy: – 3.2.3 Budowa infrastruktury dla turystyki wodnej, regulacja powiązań wodnych oraz rozwój infrastruktury technicznej – 3.2.4 Rozwój potencjału szlaków turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej oraz turystyki pielgrzymkowej – 3.2.5 Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych, hodowli ryb.
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	• poprawa dostępności komunikacyjnej przez rozwój infrastruktury transportowej, utworzenie efektywnego systemu komunikacyjnego, w tym rozbudowa Poznańskiej Kolei Metropolitalnej (m.in. w układzie pierścieniowym), poznańskiego węzła kolejowego, • rozbudowa i integracja transportu zbiorowego w oparciu o partnerstwa międzygminne, powiatowo-gminne o charakterze pozamiejskim i innymi poziomami samorządu terytorialnego w obszarze metropolitalnym oraz zmniejszenie jego emisyjności • zapobieganie kongestii na drogach POM przez rozbudowę bezkolizyjnego układu drogowego, budowę mostów i wiaduktów, węzłów przesiadkowych • zagęszczenie sieci dróg i ścieżek rowerowych, ze szczególnym uwzględnieniem łączenia odcinków już istniejących, w tym pomiędzy	Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępności transportowej na OF: 1.1 Usprawnienie systemu transportu: – 1.1.1 Wzmacnianie lokalnych powiązań transportowych w celu poprawy dostępności ośrodków węzłowych w układzie osadniczym. – 1.1.2 Poprawa bezpieczeństwa. – 1.1.3 Koordynacja usług transportowych. – 1.1.4 Rozwój transportu niskoemisyjnego. – 1.1.5 Wykorzystanie potencjału kolei. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.1 Ochrona środowiska oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne:

	sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego • wsparcie kształtowania zielonego pierścienia POM w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji • ograniczenie niskiej emisji z sektora bytowo-komunalnego i negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców, wdrożenie programów poprawy efektywności energetycznej budynków • przeciwdziałanie fragmentacji środowiska przyrodniczego, ochrona krajobrazu i racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, • działania na rzecz racjonalnej gospodarki odpadami – promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym • zwiększenie zdolności retencyjnej POM i zagospodarowanie wód opadowych	– 3.1.1 Porządkowanie gospodarki wodnej i przeciwdziałanie skutkom suszy, budowa strategicznych zbiorników wody i rozwój małej retencji wodnej. – 3.1.2 Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury – zwiększanie obszarów zielonych i retencji wód na obszarach zurbanizowanych. – 3.1.3 Ochrona i promocja lokalnych wartości krajobrazu. – 3.1.4 Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych. – 3.1.5 Rozwój instalacji OZE w oparciu o lokalne zasoby alternatywnych źródeł energii, przy poszanowaniu najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, w szczególności otwartych terenów rolnych z glebami najwyższych klas.
WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	• rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych • promocja i wsparcie inicjatyw obywatelskich oraz kontynuacja procesów włączania organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych do prac programowych w rozwoju ZIT MOF Poznania • przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji w zakresie budownictwa mieszkaniowego • koordynowanie polityk przestrzennych samorządów lokalnych POM oraz wsparcie rozwoju nowoczesnych usług, w tym e-usług (np. Metropolitalna Platforma Danych, Metropolitalny System Informacji Przestrzennej)	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.2 Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości (ośrodków gminnych) w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców.

		– 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. – 2.3.5 Poprawa warunków pracy w jednostkach sektora publicznego – 2.3.6 Rozwój i integracja usług zdrowotnych i opiekuńczych. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.3 Poprawa jakości przestrzeni – 3.3.1 Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę pomiędzy samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną. – 3.3.2 Poprawa jakości środowiska miejskiego, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza. – 3.3.3 Ochrona terenów otwartych przed niekontrolowaną zabudową. – 3.3.4 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej. Cel szczegółowy 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa 4.1 Rozwój współpracy na OF – 4.1.1 Rozwój współpracy z przedsiębiorcami. – 4.1.2 Integracja środowisk lokalnych. – 4.1.3 Rozwój współpracy instytucji na OF w celu lepszego zapewnienia usług.
--	--	--

Źródło: Wyciąg ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2030, styczeń 2020 r.

4.3.2. OSI - Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny (GOF)

Wskazany w SRWW 2030 Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny obejmuje **Gniezno** oraz otaczające gminy: 3 gminy miejsko-wiejskie: **Czarniejewo, Kłecko i Witkowo** oraz 3 gminy wiejskie: **Gniezno, Łubowo i Niechanowo**. Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny pełni funkcje administracyjne, usługowe w szczególności w dziedzinie zdrowia, kultury i edukacji. Cechą wyróżniającą GOF jest jego usytuowanie w polu oddziaływania MOF Poznania, co prowadzi do dwustronnych powiązań funkcjonalnych w wielu dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. W tabeli poniżej przedstawiono określone w SRWW 2030 cele i kluczowe kierunki działań, które odnoszą się do Gnieźnieńskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także wskazano powiązania celów i kluczowych kierunków działań dla GOF ze SRWW 2030 z celami i kierunkami działań dla MOF Gniezna.

Tabela 8. OSI – Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny – powiązania celów i kluczowych kierunków działań dla GOF ze SRWW 2030 z celami i kierunkami działań dla MOF Gniezna

CELE SRWW	KLUCZOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ dla GOF w SRWW 2030	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA MOF GNIEZNA
WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	• promocja gospodarcza obszaru GOF oraz rozwój terenów inwestycyjnych • rozwój MŚP i innowacyjnych firm generujących miejsca pracy dla wykształconej kadry • wsparcie rozwoju sektora B+R z wykorzystaniem potencjału szkolnictwa wyższego GOF, wsparcie procesu dyfuzji innowacji gospodarczych i społecznych na obszarze GOF • rozwój wyspecjalizowanego rolnictwa i towarzyszącego mu przemysłu rolno-spożywczego • podniesienie jakości edukacji, dostosowanie profilów kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy, wzrost kompetencji mieszkańców i umiejętności oczekiwanych przez pracodawców	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.1 Rozwój edukacji – 2.1.1 Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. – 2.1.2 Realizacja wspólnych wydarzeń edukacyjnych. – 2.1.3 Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli. – 2.1.4 Dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki lokalnej. – 2.1.6 Edukacja ekologiczna 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym.

		– 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy: – 3.2.1 Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na OF. – 3.2.2 Wsparcie pracowników i pracodawców. – 3.2.3 Tworzenie warunków do współpracy środowiska przedsiębiorców między sobą i innymi środowiskami.
ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	• poprawa dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej świadczonej co najmniej w jednostkach o zasięgu powiatowym, dostępu do wysokiej jakości usług podstawowej opieki zdrowotnej (w tym poprawa wyposażenia technicznego), specjalistycznej opieki ambulatoryjnej, opieki stacjonarnej • poprawa dostępu do usług społecznych, w tym usług środowiskowych • wsparcie rozwoju funkcji turystycznej z poszanowaniem krajobrazu przyrodniczego i kulturowego GOF, m.in. dziedzictwo historyczne Początków Państwa Polskiego, Szlak Piastowski, Gnieźnieńska Kolej Wąskotorowa	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.2 Rozwój kultury – 2.2.1 Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej, podnoszenie atrakcyjności miasta Gniezna jako kulturalnej stolicy obszaru. – 2.2.2 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej – dostosowanie ich do nowych zadań. 2.3 Poprawa jakości usług publicznych

	• zwiększenie spójności społecznej i zapobieganie marginalizacji mieszkańców GOF	– 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy: – 3.2.4 Budowa infrastruktury dla turystyki wodnej, regulacja powiązań wodnych oraz rozwój infrastruktury technicznej – 3.2.5 Rozwój potencjału szlaków turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej oraz turystyki pielgrzymkowej – 3.2.6 Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych, hodowli ryb.
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	• budowa/przebudowa sieci dróg krajowych i wojewódzkich położonych na obszarze GOF, m.in. DK nr 5 oraz DK nr 15 wzmacniających spójność transportową GOF • wzmacnianie wewnętrznej spójności komunikacyjnej GOF przez rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, transportu niskoemisyjnego, tworzenie sieci ścieżek rowerowych, rozwój sieci komunikacji autobusowej, integrację systemów	Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępności transportowej na OF: 1.1 Usprawnienie systemu transportu: – 1.1.1 Wzmacnianie lokalnych powiązań transportowych w celu poprawy dostępności ośrodków węzłowych w układzie osadniczym. – 1.1.2 Poprawa bezpieczeństwa.

	transportu zbiorowego i budowę węzłów przesiadkowych • rozwój stref aktywizacji gospodarczej, centrum logistycznego o szerokim zasięgu, wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz odpowiednie przygotowanie planistyczne terenów inwestycyjnych • ochrona wód powierzchniowych i podziemnych Pojezierza Gnieźnieńskiego, przeciwdziałanie suszy hydrologicznej i ubożeniu zasobów Głównego Zbiornika Wód Podziemnych	– 1.1.3 Koordynacja usług transportowych. – 1.1.4 Rozwój transportu niskoemisyjnego. – 1.1.5 Wykorzystanie potencjału kolei. Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.1 Rozwój edukacji – 2.1.5 Rozwój infrastruktury sportowej o znaczeniu ponadlokalnym – 2.1.6 Edukacja ekologiczna. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.1 Ochrona środowiska oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne: – 3.1.1 Porządkowanie gospodarki wodnej i przeciwdziałanie skutkom suszy, budowa strategicznych zbiorników wody i rozwój małej retencji wodnej. – 3.1.2 Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury – zwiększanie obszarów zielonych i retencji wód na obszarach zurbanizowanych. – 3.1.3 Ochrona i promocja lokalnych wartości krajobrazu. – 3.1.4 Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych. – 3.1.5 Rozwój instalacji OZE w oparciu o lokalne zasoby alternatywnych źródeł energii, przy poszanowaniu najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, w szczególności otwartych terenów rolnych z glebami najwyższych klas.
WZROST SKUTECZNOŚCI	• rewitalizacja i rekultywacja obszarów zdegradowanych	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF:

WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	• wykorzystanie potencjału rozwoju obszarów wojskowych • prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej • wzmacnianie instrumentów programowych i doskonalenie systemów wdrażania zwiększających skuteczność implementowanych mechanizmów rozwojowych, doskonalenie i upowszechnianie modelu współzarządzania z wykorzystaniem metod partycypacji społecznej przy uczestnictwie NGO	2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.2 Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości (ośrodków gminnych) w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. – 2.3.5 Poprawa warunków pracy w jednostkach sektora publicznego – 2.3.6 Rozwój i integracja usług zdrowotnych i opiekuńczych Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.3 Poprawa jakości przestrzeni – 3.3.1 Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę pomiędzy samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną. – 3.3.2 Poprawa jakości środowiska miejskiego, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza. – 3.3.3 Ochrona terenów otwartych przed niekontrolowaną zabudową.
---	---	---

		– 3.3.4 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej. Cel szczegółowy 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa 4.1 Rozwój współpracy na OF – 4.1.1 Rozwój współpracy z przedsiębiorcami. – 4.1.2 Integracja środowisk lokalnych. – 4.1.3 Rozwój współpracy instytucji na OF w celu lepszego zapewnienia usług.
--	--	---

4.3.3. OSI - Miasta średnie tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze

W SRWW 2030 wskazano **miasto Gniezno** jako jedno z miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. W tabeli poniżej przedstawiono określone w SRWW 2030 cele i kluczowe kierunki działań, które odnoszą się do miasta Gniezna, **a także wskazano powiązania celów i kluczowych kierunków działań ze SRWW 2030 z celami i kierunkami działań dla MOF Gniezna**

Tabela 9. OSI – Miasta średnie tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze– Cele i kluczowe kierunki działań

CELE SRWW	KLUCZOWE KIERUNKI DZIAŁAŃ	CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA MOF GNIEZNA
WZROST GOSPODARCZY WIELKOPOLSKI BAZUJĄCY NA WIEDZY SWOICH MIESZKAŃCÓW	• działania naprawcze związane z upadkiem tradycyjnych lokalnych gospodarek oraz odbudowa bazy gospodarczej • wzmocnienie procesów dezagraryzacji i powstawania pozarolniczych miejsc pracy • zwiększenie poziomu przedsiębiorczości, wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, dopasowanie popytu i podaży na rynku pracy, m.in. przez wsparcie szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnej gospodarki, rozwój rzemiosła • wsparcie w powstawaniu i rozwoju MŚP • inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.1 Rozwój edukacji – 2.1.1 Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. – 2.1.2 Realizacja wspólnych wydarzeń edukacyjnych. – 2.1.3 Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli. – 2.1.4 Dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki lokalnej. 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w

		zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy: – 3.2.1 Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na OF. – 3.2.2 Wsparcie pracowników i pracodawców. – 3.2.3 Tworzenie warunków do współpracy środowiska przedsiębiorców między sobą i innymi środowiskami. 4.1 Rozwój współpracy na OF – 4.1.1 Rozwój współpracy z przedsiębiorcami. – 4.1.2 Integracja środowisk lokalnych. – 4.1.3 Rozwój współpracy instytucji na OF w celu lepszego zapewnienia usług.
ROZWÓJ SPOŁECZNY WIELKOPOLSKI OPARTY NA ZASOBACH MATERIALNYCH I NIEMATERIALNYCH REGIONU	• przeciwdziałanie niekorzystnej strukturze demograficznej oraz ujemnemu saldu migracji, m.in. przez poprawę jakości oraz dostępu do podstawowych usług publicznych, zdrowotnych i opieki senioralnej • przeciwdziałanie deprywacji infrastruktury publicznej oraz jej uzupełnianie • zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej • wsparcie rozwoju potencjału turystycznego	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.1 Rozwój edukacji – 2.1.1 Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. – 2.1.2 Realizacja wspólnych wydarzeń edukacyjnych. – 2.1.3 Podnoszenie kwalifikacji nauczycieli. – 2.1.4 Dostosowanie kształcenia do potrzeb gospodarki lokalnej. 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli

		subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy: – 3.2.3 Budowa infrastruktury dla turystyki wodnej, regulacja powiązań wodnych oraz rozwój infrastruktury technicznej – 3.2.4 Rozwój potencjału szlaków turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej oraz turystyki pielgrzymkowej – 3.2.5 Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych, hodowli ryb.
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY Z POSZANOWANIEM ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO WIELKOPOLSKI	• zwiększenia dostępności terytorialnej i komunikacyjnej • wzmocnienie i integracja powiązań transportowych (połączeń drogowych i kolejowych), zwłaszcza z ośrodkiem metropolitalnym	Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępności transportowej na OF: 1.1 Usprawnienie systemu transportu: – 1.1.1 Wzmacnianie lokalnych powiązań transportowych w celu

		poprawy dostępności ośrodków węzłowych w układzie osadniczym. – 1.1.2 Poprawa bezpieczeństwa. – 1.1.3 Koordynacja usług transportowych. – 1.1.4 Rozwój elektromobilności.
WZROST SKUTECZNOŚCI WIELKOPOLSKICH INSTYTUCJI I SPRAWNOŚCI ZARZĄDZANIA REGIONEM	• poprawa zdolności instytucjonalnej koniecznej do efektywnego zarządzania procesami rozwojowymi, poprawa funkcjonowania instytucji publicznych na tych obszarach • ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych, działania na rzecz współpracy na wszystkich szczeblach administracji w obrębie województwa jak i poza jego granicami, lepsze wykorzystanie możliwości jakie oferuje współpraca ponadlokalna i międzywojewódzka • nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym • prowadzenie polityki służącej sukcesywnej rewitalizacji obszarów zmarginalizowanych	Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF: 2.3 Poprawa jakości usług publicznych – 2.3.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. – 2.3.2 Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości (ośrodków gminnych) w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców. – 2.3.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej. – 2.3.4 Zwiększenie dostępności cyfrowej – rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej i wdrożenie rozwiązań smart city. Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego: 3.3 Poprawa jakości przestrzeni – 3.3.1 Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę pomiędzy samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną.

		– 3.3.2 Poprawa jakości środowiska miejskiego, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza. – 3.3.4 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej. Cel szczegółowy 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa 4.1 Rozwój współpracy na OF – 4.1.1 Rozwój współpracy z przedsiębiorcami. – 4.1.2 Integracja środowisk lokalnych. – 4.1.3 Rozwój współpracy instytucji na OF w celu lepszego zapewnienia usług.
--	--	---

4.4. Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla Partnerstwa

Niezależnie od obszarów określonych we wcześniejszym rozdziale na potrzeby realizacji strategii rozwoju ponadlokalnego wyznaczone zostają 3 OSI o randze ponadlokalnej, kluczowe dla Partnerstwa, które mają być wyrazem operacjonalizacji podejścia terytorialnego:

- OSI I – Bieguny rozwoju
- OSI II – Zintegrowany system komunikacji i infrastruktury technicznej
- OSI III –Zrównoważony rozwój w oparciu o zasoby środowiskowo-kulturowe

Tak wyznaczone OSI obejmują obszary koncentracji rozwoju podstawowych funkcji inwestycyjnych, a także występowania obiektów i usług rangi ponadlokalnej.

Zakłada się, że interwencja na powyższych OSI przyjmie przede wszystkim formę zintegrowanych projektów, o których mowa w rozdziale 5., przy czym OSI te uzyskają pełną funkcjonalność rozwojową również dzięki działaniom, które nie są objęte częścią projektową strategii ponadlokalnej, a stanowią interwencję uzupełniającą ze środków inne niż ZIT, a stanowią załącznik 2 do niniejszego dokumentu.

4.4.1. OSI I – Bieguny rozwoju

Obszar strategicznej interwencji **Bieguny rozwoju** skupia się na działaniach mających wzmocnić atrakcyjność usługową i osiedleńczą miasta Gniezna jako stolicy regionu, a także kształtować pozostałe miasta i ośrodków gminnych Partnerstwa jako lokalne centra, zapewniające wysokiej jakości usługi publiczne. Obszar stanowi w szczególności instrument realizacji celów operacyjnych 2.3. *Poprawa jakości usług publicznych* oraz 3.3 *Poprawa jakości przestrzeni* oraz przypisanym im kierunkom działań.

Cel operacyjny	Kierunki działań
2.3. POPRAWA JAKOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH	2.3.1. Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym. 2.3.2. Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości (ośrodków gminnych) w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców. 2.3.3. Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej.
3.3. POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI	3.3.1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę pomiędzy samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną.

Zakładane kierunki działań i typy projektów¹¹:

1.1.1 Porządkowanie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz wzmocnienie roli subregionalnego ośrodka usługowego Gniezna poprzez lokalizację i rozwój usług o znaczeniu subregionalnym.

¹¹Numeracja kierunków działań odpowiada numeracji z matrycy celów i rekomendowanych działań, którą przedstawia Tabela 2

Rekomendowane typy projektów:

- Opracowanie mpzp dla całego miasta, w pierwszej kolejności określenie zasad zagospodarowania terenów otwartych, terenów zieleni oraz cieków i zbiorników wodnych;
- Wskazanie miejsc najbardziej predysponowanych pod rozwój mieszkalnictwa, w tym komunalnego. Priorytetowe opracowanie dla tych terenów mpzp;
- Rozwój Stolicy eXperymentu jako miejsca rozwoju nowoczesnej edukacji dzieci i młodzieży z obszaru Partnerstwa ZIT Gniezno;
- Podniesienie jakości kształcenia ogólnego w wymiarze infrastrukturalnym (dostępne, bezpieczne i czyste budynki, nowoczesna infrastruktura sal i pracowni wykorzystująca technologie cyfrowe oraz infrastruktura sportowa) oraz w zakresie metod nauczania;
- Organizacja ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego. Rozwój kształcenia zawodowego.
- Realizacja projektów skierowanych do organizacji takich jak stowarzyszenia, czy izby gospodarcze, mających na celu działania w środowisku biznesu, m.in. w zakresie jego integracji, szkoleń czy wsparcia doradczego.

1.1.2 Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości (ośrodków gminnych) w celu przywrócenia lub wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców.

Rekomendowane typy działań:

- Wyłonienie najlepszych koncepcji rozwoju obszarów historycznych centrów miast Kłecka, Czarniejewa i Witkowa w drodze konkursów urbanistyczno-architektonicznych.
- Ożywianie centrów miast poprzez stworzenie miejsc przyjaznych pieszemu, poruszaniu się i aktywności mieszkańców, uzupełnienie przestrzeni publicznych meblami miejskimi i elementami służącymi do odpoczynku, likwidowanie barier przestrzennych, wprowadzenie rozwiązań adaptujących do zmian klimatu w szczególności polegających na zwiększaniu udziału zieleni na placach i ulicach miejskich oraz wprowadzeniu nowych trenów zieleni i łączeniu ich w system.
- Przygotowanie projektów odbudowy, rozbudowy lub rewitalizacji, w tym ofert inwestycyjnych dla inwestorów zewnętrznych - mających na celu

lepszego wykorzystanie zasobów terenów uzbrojonych oraz poprawę jakości życia mieszkańców, w szczególności w strefach centralnych ośrodków miejskich.

- Opracowanie i wdrożenie w miastach Programów Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego oraz ofert inwestycyjnych.
- Budowa nowych lub rozbudowa istniejących ośrodków zdrowia w celu poszerzenia oferty leczenia – lokalny dostęp do leczenia specjalistycznego.
- Budowa nowych lub rozbudowa istniejących obiektów opieki wczesnodziecięcej w celu umożliwienia powrotu kobiet na rynek pracy – żłobki i przedszkola.

1.1.3 Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalizacja wykorzystania terenów położonych w zasięgu pieszej dostępności do wydajnej komunikacji publicznej

Rekomendowane typy działań:

- Działania koordynacyjno-projektowe – realizacja nowej zabudowy wyłącznie w terenach uzbrojonych co najmniej w wodociąg i kanalizację, z dopuszczeniem rozszerzenia strefy zurbanizowanej na nowe tereny znajdujące się w zasięgu 15 min. dojścia pieszego do punktów przesiadkowych lub przystanków i wyłącznie po uprzednim ich uzbrojeniu. Pełne wykorzystanie terenów niezagospodarowanych (tzw. tereny typu „brownfield”).

3.3.1 Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę pomiędzy samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną

Rekomendowane typy działań:

- Powołanie, na poziomie Partnerstwa, wspólnej jednostki koordynacyjno-projektowej odpowiedzialnej za przygotowanie koncepcji i planów zagospodarowania przestrzennego

4.4.2. OSI II - Zintegrowany system komunikacji i infrastruktury technicznej

Obszar strategicznej interwencji **Zintegrowany system komunikacji i infrastruktury technicznej** to przestrzeń kształtowania zintegrowanego systemu transportowego oraz sieci infrastruktury technicznej w celu poprawy jakości życia codziennego mieszkańców oraz zmniejszenia presji antropogenicznej na środowisko przyrodnicze

obszaru. Będą na nim realizowane przedsięwzięcia w największym stopniu wpisujące się w realizację celów operacyjnych *1.1 Usprawnienie systemu transportu*, *3.1. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu* oraz *3.3 Poprawa jakości przestrzeni* oraz przypisanym im kierunkom działań.

Cel operacyjny	Kierunki działań
1.1. USPRAWNIENIE SYSTEMU TRANSPORTU	1.1.1. Wzmacnianie lokalnych powiązań transportowych w celu poprawy dostępności ośrodków węzłowych w układzie osadniczym. 1.1.2. Poprawa bezpieczeństwa. 1.1.3. Koordynacja usług transportowych. 1.1.4. Rozwój elektromobilności.
3.1. OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ DZIAŁANIA ADAPTACYJNE I MITYGACYJNE	3.1.4. Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych. 3.1.5. Rozwój instalacji OZE w oparciu o lokalne zasoby alternatywnych źródeł energii, przy poszanowaniu najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, w szczególności otwartych terenów rolnych z glebami najwyższych klas.
3.3. POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI	3.3.2. Poprawa jakości środowiska miejskiego, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza.

Zakładane kierunki działań i typy projektów¹²:

1.1.1. Wzmacnianie lokalnych powiązań transportowych w celu poprawy dostępności ośrodków usługowych w układzie osadniczym, w tym rozwój dróg rowerowych i rozwój komunikacji publicznej

¹²Numeracja kierunków działań odpowiada numeracji z matrycy celów i rekomendowanych działań, którą przedstawia Tabela 2

Rekomendowane typy działań:

- Budowa węzłów przesiadkowych w miastach i miejscowościach gminnych oraz rozbudowa Zintegrowanego centrum przesiadkowego w mieście Gnieźnie.
- Budowa węzłów przesiadkowych transportu publicznego wraz z parkingami Park&Ride i Bike&Ride przy stacjach i przystankach kolejowych zlokalizowanych przy linii kolejowej numer 353 stacje: Pierzyska, Trzemeszno, Wydartowo, przystanki: Lednogóra, Fałkowo, Jankowo Dolne oraz linii kolejowej numer 281 stacje: Czarniejewo, Gębarzewo, przystanki: Żydowo, Zdziechowa, Świątniki, Mieleszyn.
- Wznowienie ruchu pasażerskiego na linii kolejowej nr 281.
- Rozbudowa zintegrowanej sieci dróg rowerowych, dostępowych do ośrodków usługowych i szkół oraz Zintegrowanego centrum przesiadkowego w Gnieźnie i węzłów przesiadkowych w miastach i miejscowościach gminnych a także punktów P&R jako alternatywnej formy mobilności.
- Budowa sieci stacji ładowania przy Zintegrowanym Centrum Przesiadkowym, węzłach przesiadkowych w miejscowościach gminnych i Park & Ride
- Zwiększenie dostępności do publicznego transportu zbiorowego poprzez uruchomienie (przywrócenie) przewozów pasażerskich na linii kolejowej nr 377 Gniezno Winiary - Sława Wlkp. wraz z budową niezbędnej infrastruktury (przystanki).

3.3.2. Poprawa jakości środowiska miejskiego, w tym ograniczanie hałasu i zanieczyszczenia powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz ruchu samochodowego, budowa obwodnic uwalniających obszary zabudowy od ruchu tranzytowego

Rekomendowane typy działań:

- Wyprowadzenie ruchu dróg wojewódzkich z historycznych centrów miast Kłecka i Witkowa.
- Wyznaczanie stref bez samochodu lub z ograniczeniami dla ruchu samochodów (np. typu woonerf) szczególnie w centrach miast, w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych (np. rynek miejski) oraz w sąsiedztwie szkół i przedszkoli;
- Modernizacje, przebudowy i stosowanie rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu drogowego.

3.1.4 Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych

Rekomendowane typy działań:

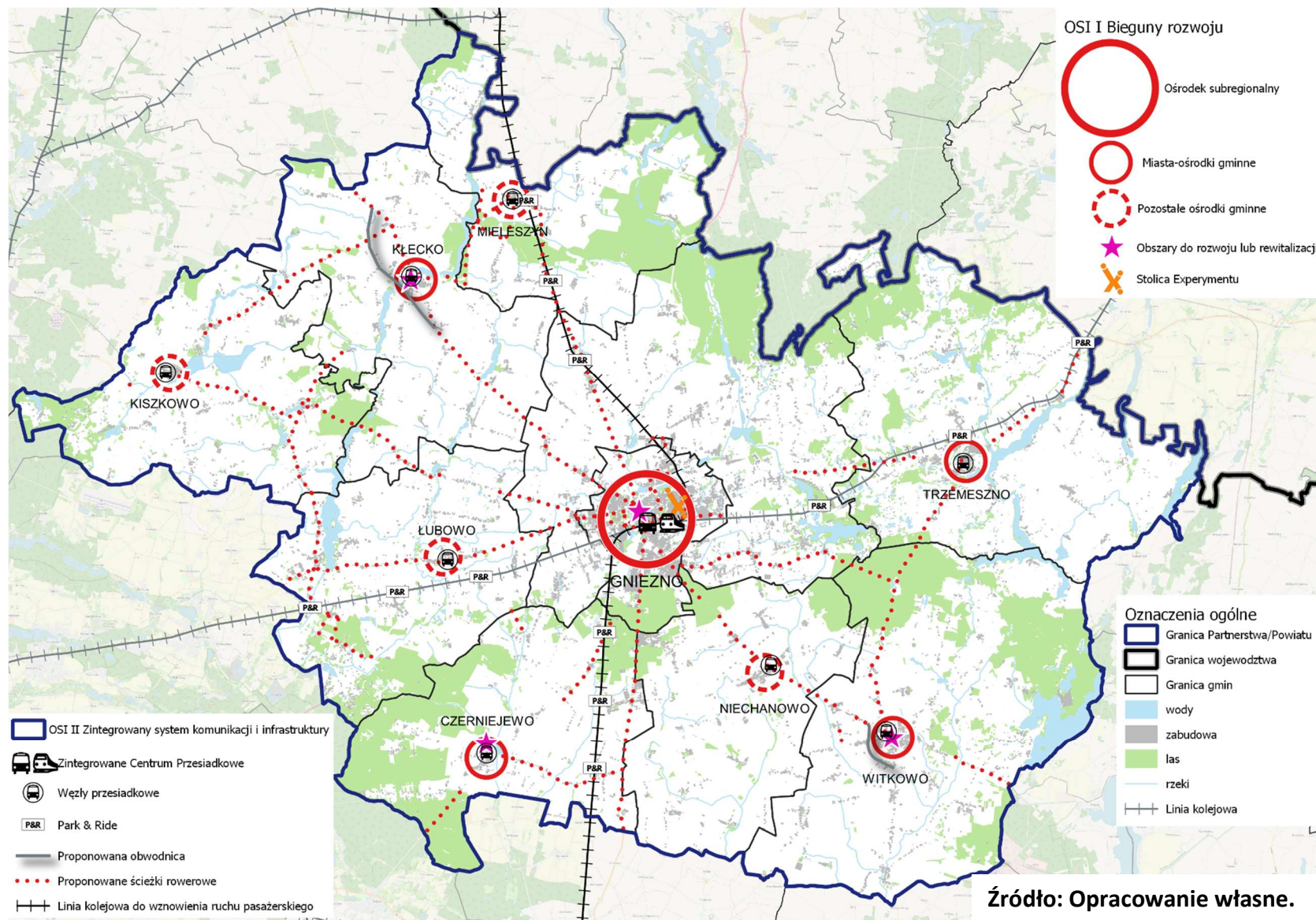
- Wyznaczanie pod nową zabudowę terenów w zasięgu sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz z możliwością podłączenia do lokalnych systemów grzewczych.
- Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci wodociągowej w celu zapewnienia stałego dostępu do wody pitnej oraz ograniczenia awaryjności i strat wody w sieci.
- Budowa i rozbudowa systemu kanalizacji deszczowej zarówno w miastach, jak i w miejscowościach wiejskich w celu zagospodarowania wód opadowych i roztopowych.
- Budowa i rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej zarówno w miastach, jak i w miejscowościach wiejskich w celu ograniczenia presji antropogenicznej na gleby i wody gruntowe.

3.1.5 Rozwój instalacji OZE w oparciu o lokalne zasoby alternatywnych źródeł energii, przy poszanowaniu najcenniejszych zasobów środowiska przyrodniczego, w szczególności otwartych terenów rolnych z glebami najwyższych klas

Rekomendowane typy działań:

- Opracowanie wspólnej koncepcji rozwoju odnawialnych źródeł energii opartej na lokalnych uwarunkowaniach w celu wyznaczenia terenów najbardziej predysponowanych do budowy instalacji OZE, co pozwoli na wyeliminowanie potencjalnych konfliktów przestrzennych i społecznych;
- Komplementarność projektów termomodernizacyjnych oraz wykorzystujących OZE, zwłaszcza w budynkach użyteczności publicznej;
- Wskazanie terenów najbardziej predysponowanych do budowy instalacji OZE w gminnych dokumentach planistycznych.
- Nadanie priorytetowego kierunku rozwoju OZE na istniejących już budynkach gospodarczych oraz terenach zdegradowanych a w przypadku otwartych terenów rolnych ograniczenie do instalacji typu agrofotowoltaika.

Ryc. 15 OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa ZIT Gniezno - OSI I i II

4.4.3. OSI III – Zrównoważony rozwój w oparciu o zasoby środowiskowo - kulturowe

Na obszarze strategicznej interwencji **Zrównoważony rozwój w oparciu o zasoby środowiskowo - kulturowe** koncentrują się działania w zakresie ochrony i wzmocnienia wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych obszaru, wzmocnienia atrakcyjności przestrzeni dla zamieszkiwania oraz dla rozwoju turystyki i rekreacji oraz utrzymania i rozwoju produkcji rolnej i leśnej. Będą na nim realizowane przedsięwzięcia w największym stopniu wpisujące się w realizację celów operacyjnych 3.1. *Ochrona środowiska* oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne, 3.2. *Zrównoważony rozwój gospodarczy* oraz 3.3. *Poprawa jakości przestrzeni*.

Cel operacyjny	Kierunki działań
2.2. ROZWÓJ KULTURY	2.2.1. Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej
3.1. OCHRONA ŚRODOWISKA ORAZ DZIAŁANIA ADAPTACYJNE I MITYGACYJNE	3.1.1. Porządkowanie gospodarki wodnej i przeciwdziałanie skutkom suszy, budowa strategicznych zbiorników wody i rozwój małej retencji wodnej 3.1.2. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury - zwiększanie obszarów zielonych i retencji wód na obszarach zurbanizowanych 3.1.3. Ochrona i promocja lokalnych wartości krajobrazu
3.2. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY	3.2.4. Budowa infrastruktury dla turystyki wodnej, regulacja powiązań wodnych oraz rozwój infrastruktury technicznej 3.2.5. Rozwój potencjału szlaków turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej oraz turystyki pielgrzymkowej 3.2.6. Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych, hodowli ryb.
3.3. POPRAWA JAKOŚCI PRZESTRZENI	3.3.3. Ochrona terenów otwartych przed niekontrolowaną zabudową

Cel operacyjny	Kierunki działań
	3.3.4 Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej

Zakładane kierunki działań i typy projektów¹³:

2.2.1. Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej, w tym podnoszenie atrakcyjności miasta Gniezna jako kulturalnej stolicy obszaru – promowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego regionu, przy jednoczesnym wsparciu kultury i sztuki współczesnej oraz jej zróżnicowanych odbiorców.

Rekomendowane typy działań:

- Organizacja oraz wzbogacanie oferty cyklicznych wydarzeń i imprez o randze regionalnej i krajowej: Królewski Festiwal Artystyczny, Festiwal Filmowy „OFFeliada”, Atelier Jazz Festiwal, Festiwal Kultury Słowiańskiej „Koronacja Królewska”, św. Wojciech – imieniny miasta w Gnieźnie, Dni Gniezna, a także Żywy Skansen w Wielkopolskim Parku Etnograficznym w Dziekanowicach, Noc Kupały czy Wielki Złot Wojów w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.
- Wzbogacanie oferty turystycznej w okolicach Jeziora Lednickiego.
- Rozwój szlaków tematycznych i ścieżek edukacyjnych związanych z Początkami Państwa Polskiego oraz historią obszaru, także z wykorzystaniem technologii cyfrowych.
- Organizacja lokalnych produktów turystycznych i kulturowych: targów i jarmarków promujących wyroby, tradycje i dziedzictwo kulturowe regionu – Jarmark Średniowieczny na rynku w Gnieźnie, Koronacje Królewskie.
- Promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa – wykreowanie produktów lokalnych/regionalnych w oparciu o istniejące zasoby.
- Rozwój, promocja i zwiększenie dostępności (w wymiarze architektonicznym, informacyjnym i cyfrowym) lokalnych instytucji kulturalnych i ich zasobów.

¹³Numeracja kierunków działań odpowiada numeracji z matrycy celów i rekomendowanych działań, którą przedstawia Tabela 2

- Kształtowanie poprzez kulturę postaw otwartych i zaangażowanych wokół ważnych tematów społecznych, takich jak: tradycje różnych kultur, ekologia, tolerancja.
- Zwiększenie aktywnego uczestnictwa w kulturze grup społecznych pozostających zwykle poza zasięgiem oddziaływania instytucji kultury, m.in. osób z zaburzeniami rozwojowymi, dzieci i młodzieży z rodzin w trudnej sytuacji materialnej, a także seniorów.

3.1.1. Porządkowanie gospodarki wodnej i przeciwdziałanie skutkom suszy, budowa strategicznych zbiorników wodnych i rozwój małej retencji wodnej

Rekomendowane typy działań:

- Wspomaganie naturalnej retencji poprzez: zachowanie oraz odbudowę miejsc naturalnej retencji wodnej (małe zbiorniki wodne, jeziora), wprowadzanie zalesień, zadrzewień, utrzymywanie łąk w dotychczasowym użytkowaniu.
- Ochrona ekosystemów wodnych/jeziornych poprzez kształtowanie stref ekotonowych towarzyszących wodom stojącym i płynącym, stanowiących także barierę przed dopływem do nich azotanów z terenów intensywnie użytkowanych rolniczo.
- Spowalnianie odpływu wód powierzchniowych, zwiększanie naturalnej i sztucznej retencji wodnej (m.in.: odtwarzanie i budowa śródpolnych i śródleśnych zbiorników wodnych, budowa zbiorników retencyjnych, przebudowa innych urządzeń wodnych np. urządzeń melioracyjnych, budowa kanalizacji deszczowej);
- Podejmowanie działań w zakresie ochrony i oszczędnego zużywania zasobów wodnych poprzez gromadzenie wód opadowych na posesjach, stosowanie przepuszczalnych powierzchni, prowadzenie działań edukacyjnych promujących zachowania sprzyjające oszczędzaniu wody.

3.1.1.1. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury - zwiększanie obszarów zielonych i retencji wód na obszarach zurbanizowanych.

Rekomendowane typy działań:

- Opracowanie koncepcji zagospodarowania zasobów wodnych, w tym retencionowania wody.
- Zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób poprawiający ich retencję i spowalniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno-infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.).

- Budowa i rozbudowa zbiorników retencyjnych przy wykorzystaniu istniejących zagłębień w terenie i oczek wodnych.
- Opracowanie koncepcji ochrony i rewitalizacji parków miejskich i wiejskich parków przypałacowych, jako elementów szczególnie cennych z punktu widzenia ekologicznego jak i kulturowego.
- Utrzymanie istniejącego zasobu zieleni oraz wprowadzenie nowych terenów zieleni, w szczególności w strefach centralnych miast, uwzględniających rozwiązania adaptujące do zmian klimatu, m.in. skwery i parki kieszonkowe.
- Wyposażenie istniejącej i projektowanej przestrzeni publicznej w drzewa i krzewy.
- Opracowanie koncepcji kształtowania systemu zadrzewień i zakrzewień śródpolnych w celu zwiększenia retencji wodnej oraz poprawy jakości wód.
- Zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką na terenach zurbanizowanych, na terenach o znacznym zasklepieniu gleby.
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie absorpcji dwutlenku węgla poprzez zabezpieczanie w gminnych dokumentach planistycznych terenów szczególnie predysponowanych do zalesień.
- Przy nowych realizacjach lub modernizacjach budynków publicznych i prywatnych zapewnienie wysokiego udziału powierzchni biologicznie czynnej oraz uwzględnianie koncepcji zielonych dachów i zielonych, żyjących ścian na budynkach/wiatach przystankowych itp.

3.1.3. Ochrona i promocja lokalnych wartości krajobrazu, tradycji architektonicznej, lokalnych form zabudowy i zagospodarowania, zieleni przydomowej i zieleni terenów otwartych.

Rekomendowane typy działań:

- Uwzględnienie ochrony krajobrazów o szczególnych walorach w skali regionalnej w gminnych dokumentach planistycznych - Gniezno, Czarniejewo, Jezioro Lednica.

3.2.4. Budowa infrastruktury dla turystyki wodnej, regulacja powiązań wodnych oraz rozwój infrastruktury technicznej

Rekomendowane typy działań:

- Opracowanie koncepcji rozwoju szlaków wodnych, kajakowych wzdłuż rzek:
 - Wełna – łącząca jeziora: Mielno, Głęboć, Biskupiec, Łowiczno, Piotrowskie, Strzyżewskie, Jankowskie i Wierzbiczańskie,
 - Mała Wełna – łącząca jeziora: Świniarskie, Kłęckie, Gorzuchowskie oraz Stawy Kiszowskie.

- Opracowanie niezbędnej dokumentacji technicznej oraz realizacja technicznej infrastruktury dróg wodnych – kanałów, śluz, pochylni - na planowanych trasach turystyki wodnej.
- Modernizacja istniejących i budowa nowych, zorganizowanych miejsc wypoczynku i wypożyczalni sprzętu wodnego.

3.2.5. Rozwój potencjału szlaków turystyki pieszej, rowerowej i samochodowej oraz turystyki pielgrzymkowej

Rekomendowane typy działań:

- Wykorzystywanie bogatego układu turystycznych tras pieszych i rowerowych dla rozwoju turystyki i promocji obszaru.
- Urozmaicenie oferty szlaków o znaczeniu regionalnym – Szlak budowli i kościołów drewnianych w Wielkopolsce, Szlak kultury żydowskiej, Szlak zamków, pałaców i dworów, Szlak kościołów drewnianych wokół Puszczy Zielonka.
- Urozmaicenie oferty dla turystyki pielgrzymkowej w Gnieźnie oraz Polach Lednickich, jako głównych miejsc docelowych pielgrzymów oraz miejsc organizacji wydarzeń religijnych o randze regionalnej i krajowej.
- Promowanie wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO „Szlaku Piastowskiego” ze względu na wartości kulturowe związane z kształtowaniem państwowości polskiej.

3.2.6. Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych, hodowli ryb.

Promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych), wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnych (pszczelarstwo, rybactwo, produktów rolnych i ryb).

Rekomendowane typy działań:

- Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości dla przetwórstwa rolno-spożywczego, działalności edukacyjnej i promocyjnej, np. w systemie partnerstwa publiczno-prywatnego.

3.3.3. Ochrona terenów otwartych przed niekontrolowaną zabudową

Rekomendowane typy działań:

- Opracowanie dokumentów planistycznych jednoznacznie wskazujących tereny planowanej urbanizacji o charakterze zwartej zabudowy oraz terenów otwartych, nie przewidywanych do zabudowy, ze szczególnym

uwzględnieniem stref linii brzegowej jezior oraz dużych kompleksów leśnych,

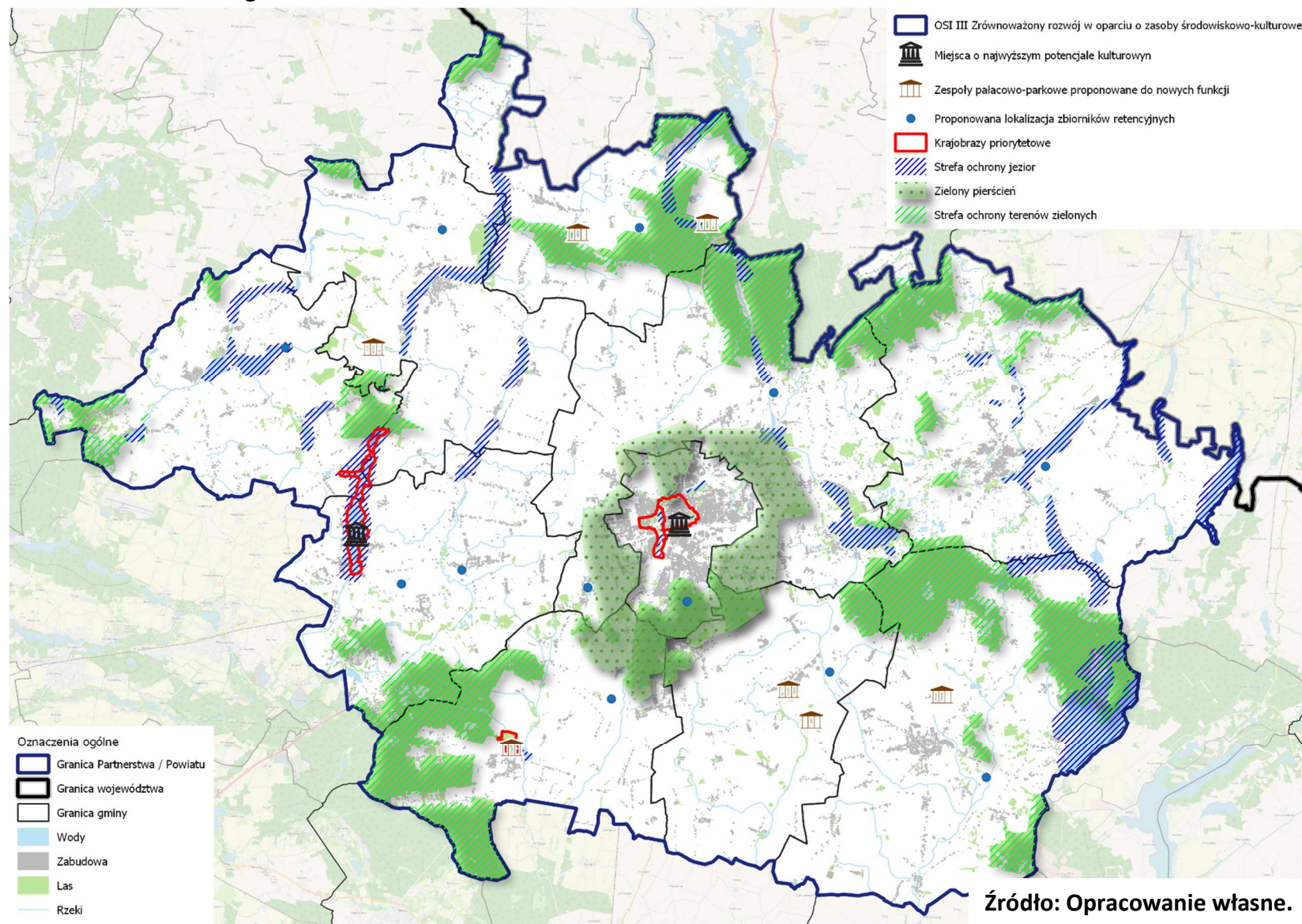
- Opracowanie koncepcji zielonego pierścienia dla miasta Gniezno, który będzie stanowić jego otulinę przyrodniczą. Uwzględnienie wskazanego zielonego pierścienia w gminnych dokumentach planistycznych.

3.3.4. Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej

Rekomendowane typy działań:

- wykorzystanie najcenniejszych zespołów pałacowych w Czarniejewie, Zakrzewie (gm. Kłecko), Niechanowie i Arcugowie (gm. Niechanowo), Kołaczkowie (gmina Witkowo) oraz w Mielnie i Przysiece (gm. Mieleszyn) – dostosowanie ich do nowych zadań.

Ryc. 16. OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa ZIT Gniezno - OSI III

5. Projekty

Określone w rozdziale 3 cele partnerstwa zostały zoperacjonalizowane poprzez odpowiednie projekty zintegrowane. Przy ich określaniu przyjęto pewne założenia wyjściowe, wynikające z dokumentu „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej na lata 2021-2027” zgodnie z którymi projekt zintegrowany w ramach instrumentu ZIT musi spełniać przynajmniej jeden z dwóch warunków:

- jest projektem partnerskim w rozumieniu art. 39 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027¹⁴;
- deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu, tj. wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

Dodatkowo, zgodnie z rekomendacjami w/w dokumentu projekty wynikające ze strategii powinny realizować jeden lub kilka z następujących priorytetów:

- wspierać rozwój gospodarczy;
- dążyć do neutralności klimatycznej;
- wpływać na zwiększenie dostępności do usług publicznych;
- realnie przekładać się na poprawę jakości życia mieszkańców;
- opierać się na inteligentnym zarządzaniu.

Zdefiniowane projekty odnoszą się również w logiczny sposób do powiązań funkcjonalnych istniejących na obszarze Partnerstwa.

¹⁴ Zgodnie z tym artykułem „W celu wspólnej realizacji projektu, w zakresie określonym przez instytucję zarządzającą krajowym programem albo instytucję zarządzającą regionalnym programem, może zostać utworzone partnerstwo przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, zwany dalej «projektem partnerskim», na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie”.

W dokumencie strategii przez **projekt** rozumiemy **całość aplikacyjną** – pojedyncze przedsięwzięcie, które będzie przedmiotem jednego wniosku o dofinansowanie. To podejście jest zgodne z brzmieniem art. 2 p. 22 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. ustawy wdrożeniowej), zgodnie z którym projekt to: „przedsięwzięcie zmierzające do osiągnięcia założonego celu określonego wskaźnikami, z określonym początkiem i końcem realizacji, zgłoszone do objęcia albo objęte finansowaniem UE jednego z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności albo Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji”.

Ryc. 17. Projekty jako całości aplikacyjne

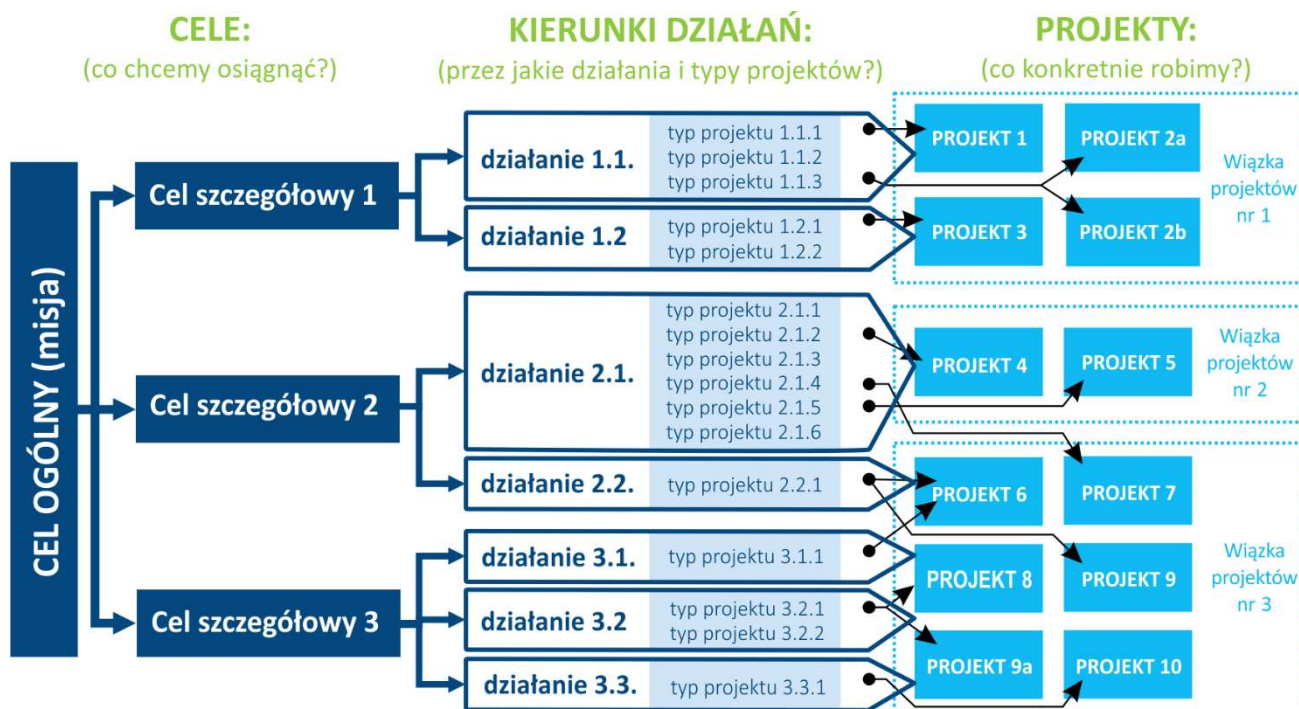
Opracowanie ZMP

Powyższy schemat wprowadza również pojęcie **wiązki projektów, przez którą** rozumiemy **grupę projektów** powiązanych ze sobą merytorycznie lub funkcjonalnie w sposób na tyle bezpośredni i istotny, że ich planowanie, wdrażanie lub późniejsza eksploatacja wymaga skoordynowania. Wiązka to grupa projektów o ponadlokalnym oddziaływaniu, które spełniają co najmniej jeden z trzech warunków:

1. Na etapie przygotowania muszą być opracowywane równolegle i w sposób skoordynowany, z uwzględnieniem merytorycznej spójności między nimi lub synchroniczności późniejszego wdrażania.
2. Na etapie realizacji wymagają wdrażania skoordynowanego z uwagi na ścisłe powiązanie merytoryczne lub funkcjonalne.
3. Na etapie eksploatacji wymagają skoordynowanego zarządzania.

Projekty w ramach danej wiązki będą wykazywać wzajemną komplementarność i synergę. Projekty i ich wiązki są powiązane z celami i kierunkami działań w następujący, przykładowy sposób:

Ryc. 18. Powiązanie celów, kierunków i projektów (połączonych w wiązki)

Opracowanie ZMP

5.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów

W wyniku wielomiesięcznych prac nad strategią rozwoju ponadlokalnego podjęto decyzję o wyborze projektów kluczowych z punktu widzenia Partnerstwa. Lista projektów została dodatkowo uszczegółowiona i zaktualizowana o konkretne inicjatywy, które posiadają charakter zintegrowany i odpowiadają celom rozwojowym partnerstwa..

Projekty dotyczą m.in.:

- **Rozwoju zrównoważonej mobilności miejskiej** – obejmują w szczególności budowę lub rozbudowę ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych, m.in. na terenie Gminy Gniezno, Kiszkowo, Kłecko, Czarniejewo, Łubowo, Mieleszyn, Niechanowo, Trzemeszno oraz Gminy i Miasta Witkowo. Mają one ułatwić mieszkańcom całego obszaru Partnerstwa dostęp do usług publicznych, edukacyjnych, kulturalnych, gospodarczych i handlowych. Część projektów służy też dalszemu **wzmocnieniu elektromobilności** oraz zintegrowanej oferty transportowej.
- **Adaptacji do zmian klimatu i małej retencji** – przykładem są tu projekty polegające na odtwarzaniu bądź rozwoju stawów retencyjnych w Gminie Gniezno, Łubowo, Mieleszyn, Niechanowo, czy tworzeniu „zielono-

niebieskiej infrastruktury” (np. „Staw w zieleni” w Gminie Czarniejewo lub nasadzenia zieleni w Gminie Trzemeszno). Służy to spowalnianiu odpływu wód opadowych, „rozszerzalnianiu” powierzchni miast, a także zwiększaniu liczby terenów przepuszczalnych i obszarów zielonych.

- **Cyfryzacji usług publicznych** – w zaktualizowanej liście projektów znajdują się m.in. inicjatywy Gminy Gniezno i Gminy Trzemeszno związane z wdrażaniem nowych e-usług, a także duży projekt Powiatowego Zarządu Geodezji, Kartografii, Katastru i Nieruchomości w Gnieźnie („Infrastruktura informacji przestrzennej dla powiatu gnieźnieńskiego część II”). Celem jest usprawnienie obsługi mieszkańców i przedsiębiorców oraz wdrażanie nowoczesnych rozwiązań w zakresie informacji przestrzennej.
- **Wzmacniania usług społecznych i integracji** – wybrane projekty koncentrują się na wsparciu osób zagrożonych wykluczeniem, m.in. przez działania kulturalne czy aktywizujące (projekt „INKLUZYWNIE – integracja przez kulturę”) albo pomoc dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami („Nie muszę być sam – wsparcie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów”).
- **Wsparcia edukacji** – znalazło się w nim m.in. przedsięwzięcie „Wsparcie rozwoju edukacji w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Gniezna”, które obejmuje dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, kółka zainteresowań i rozwój doradztwa zawodowego.
- **Poprawy warunków pracy i wspierania pracodawców** – w ramach projektu realizowanego przez Powiatowy Urząd Pracy przewidziano m.in. działania polegające na eliminowaniu czynników zagrażających zdrowiu w miejscu pracy i poprawie ergonomii, co wykracza poza standardowe obowiązki medycyny pracy.
- **Budowy potencjału instytucjonalnego ZIT** – obejmuje projekty służące wzmacnianiu współpracy jednostek samorządu terytorialnego w wymiarze planistycznym i wdrożeniowym, np. „Wzmocnienie współpracy jst MOF Gniezno w obszarze mobilności i transportu” oraz „Prowadzenie biura ZIT Gniezno – kontynuacja projektu EFRR”

Punktem wyjścia do opracowania katalogu projektów były dotychczasowe prace prowadzone w ramach Partnerstwa przy wsparciu Związku Miast Polskich, pozwalające określić główne potrzeby i potencjały rozwojowe. Na tej bazie samorządy tworzące Partnerstwo, w oparciu o własne diagnozy i plany strategiczne (takie jak strategie rozwoju lokalnego, programy rewitalizacji czy lokalne plany adaptacji do zmian klimatu), dokonały przeglądu swoich priorytetów inwestycyjnych. W efekcie poszczególne gminy zgłosiły propozycje projektów o największym znaczeniu dla mieszkańców i przedsiębiorców. Następnie propozycje te zostały poddane ocenie w kontekście aktualnych wyzwań i celów strategicznych

Partnerstwa, co zapewniło ich spójność z diagnozą oraz możliwością finansowania ze źródeł zewnętrznych. Dzięki temu przyjęte projekty odpowiadają realnym potrzebom obszaru i łączą w sobie elementy rozwoju gospodarczego, społecznego i klimatyczno-środowiskowego, a ich integracyjny charakter sprzyja zwiększaniu efektywności i trwałości podejmowanych inwestycji. W pracach nad projektami uwzględniono również wyniki ankiet zrealizowanych wśród 3 grup mieszkańców obszaru, obejmujących łącznie ponad 1700 osób. W ankietach wskazywali oni jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny zostać zrealizowane na obszarze Partnerstwa w pierwszej kolejności, żeby poprawić warunki życia.

5.2. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)

Projekty jakie zaplanowano do realizacji Strategii łączą się w wiązki, ponieważ składają się z podprojektów lub zadań, które są ze sobą powiązane lub zależne od siebie.

Łączenie projektów w jedną wiązkę umożliwia lepsze zarządzanie nimi jako całością a także sprawniejszą koordynację prac nad Strategią. Wiazki projektów ukazują spójność działań i nastawienie na wspólny cel wynikający ze Strategii.

Dodatkowo łączenie projektów w wiązki pozwala na lepszą identyfikację zależności między zadaniami i umożliwia lepsze wykorzystanie osiągnięć jednego projektu w innym. Dzięki temu można osiągnąć większą synergię działań, co przekłada się na większą efektywność i lepsze rezultaty całej wiązki projektów oraz Strategii.

Tabela 10. Wiazki projektów

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Wsparcie i adaptacja pracodawców i pracowników Projekt wyjątkowo nie jest elementem większej wiązki projektów, jednak z uwagi na jego charakter oraz obszar działalności wnioskodawcy jego efekty będą odczuwalne na terenie więcej niż 1 gminy OF. Do tego problemy na które odpowiada projekt dotyczą całego Partnerstwa.	Eliminowanie czynników zagrażających zdrowiu w miejscu pracy i poprawa ergonomii pracy w jednostkach organizacyjnych Powiatu Gnieźnieńskiego (Powiat Gnieźnieński)
Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej Wiazkę tworzą projekty dotyczące rozwoju zrównoważonej mobilności, które skupiają się na rozwoju systemu ścieżek rowerowych na obszarze Partnerstwa. Zakładają wykorzystanie wspólnej infrastruktury rowerowej przez mieszkańców całego obszaru funkcjonalnego miasta Gniezno. Ścieżki będą wpisywać się w istniejącą i projektowaną sieć rowerową na terenie obszaru funkcjonalnego.	Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż drogi powiatowej nr 2149P – Zdziechowa Gniezno (Powiat Gnieźnieński/ Powiatowy Zarząd Dróg)
	Budowa ścieżek rowerowych w Gminie Czarniejewo (Gmina Czarniejewo)
	Budowa ścieżki rowerowej Osiniec - Szczytniki Duchowne (Gmina Gniezno)
	Budowa ciągu pieszo-rowerowego Sławno – Skrzetuszewo (Gmina Kiszkowo)
	Budowa ścieżki rowerowej Olekszyn-Rybno Wielkie (Gmina Kiszkowo)

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
	Budowa ścieżek rowerowych wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 190 na terenie gminy Kłecko (Gmina Kłecko)
	Budowa ścieżki rowerowej Lednogóra – Imielno (Gmina Łubowo)
	Budowa ścieżki rowerowej Wierzyce – Imielno (Gmina Łubowo)
	Budowa ścieżki rowerowej Lednogóra – Rybitwy (Gmina Łubowo)
	Budowa ścieżki rowerowej Strychowo – Myślęcín (Gmina Łubowo)
	Budowa ścieżki rowerowej Łubowo – Rzegnowo (Gmina Łubowo)
	Budowa ścieżki pieszo – rowerowej wzdłuż drogi gminnej prowadzącej od miejscowości Mieleszyn przez Borzátew do Karniszewa w kierunku granicy z gminą Kłecko (Gmina Mieleszyn)
	Przebudowa drogi gminnej nr 282008P - budowa ścieżki pieszo-rowerowej w m. Mieleszyn (Gmina Mieleszyn)
	Przebudowa drogi powiatowej 2150P - budowa ścieżka pieszo - rowerowa na odcinku Przysieka - Popowo-Ignacewo (Gmina Mieleszyn)
	Budowa ścieżki rowerowej Gniezno – Witkowo (Gmina Niechanowo)
	Budowa ścieżki rowerowej Gniezno – Witkowo – etap II (Gmina Niechanowo)
	Budowa ścieżki rowerowej Trzemeszno - Miaty (gr. gminy) - Lubochnia (Gmina Trzemeszno)
	Budowa drogi dla rowerów z Gminy i Miasta Witkowo do Miasta Gniezno – etap I

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
	(odcinek Wiekowo – Strzyżewo Witkowskie) (Gmina i Miasto Witkowo)
	Budowa drogi dla rowerów z Gminy i Miasta Witkowo do Miasta Gniezno – etap II (odcinek Witkowo - Niechanowo) (Gmina i Miasto Witkowo)
Zwiększanie odporności na zmiany klimatu i klęski żywiołowe Wiązkę tworzą projekty dotyczące rozwoju zintegrowanych i systemowych działań adaptacyjnych do zmian klimatu na obszarze Partnerstwa. Są one odpowiedzią na zidentyfikowane w diagnozie środowiskowe i społeczne konsekwencje zmian klimatycznych, wynikające m.in. z niekorzystnych uwarunkowań klimatycznych oraz ograniczonych hydrogeologicznych możliwości retencyjnych	Rozwój zintegrowanych i systemowych działań adaptacyjnych do zmian klimatu na terenach zurbanizowanych – „Rewitalizacja Parku Zabytkowego przy ul. Kostrzyńskiej w Gnieźnie” – Etap II (Powiat Gnieźnieński)
	Staw w zieleni czyli ekologiczne zagospodarowanie terenu z miejscami parkingowymi w m. Żydowo (Gmina Czarniejewo)
	Rozbudowa zbiorników retencyjnych na terenie Gminy Gniezno – staw w Mnichowie (Gmina Gniezno)
	Rozwój zintegrowanych i systemowych działań adaptacyjnych do zmian klimatu na terenach zurbanizowanych – w mieście Gnieźnie, ośrodku subregionalnym (Miasto Gniezno)
	Zapobieganie zmianom klimatycznym poprzez zagospodarowanie trwałych użytków zielonych oraz intercepcję szaty roślinnej na wybranych terenach Gminy Kiszewo
	Rewitalizacja stawu retencyjnego z funkcją p-poż, w Łubowie (Gmina Łubowo)
	Zwiększenie możliwości retencyjnych wybranych zbiorników wodnych na terenie Gminy Mieleszyn (Gmina Mieleszyn)

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
	Stworzenie zielonych płuc dla osiedla wysokiego w Trzemesznie poprzez nasadzenie zieleni niskiej i wysokiej oraz wykonanie zielono-niebieskiej infrastruktury (Gmina Trzemeszno)
	Rozwój zintegrowanych i systemowych działań adaptacyjnych do zmian klimatu na terenach zurbanizowanych, poprzez utworzenie proekologicznych zielonych stref w Witkowie (Gmina Witkowo)
Publiczne e-usługi Wiazkę tworzą projekty, które z jednej strony mają stworzyć nowe lub rozwinąć już istniejące e-usługi, a z drugiej są elementem uzupełniania na obszarze funkcjonalnym luk w zakresie usług tego rodzaju	Wdrożenie nowoczesnych e-usług w Gminie Gniezno (Gmina Gniezno)
	Infrastruktura informacji przestrzennej dla powiatu gnieźnieńskiego część II (Powiat Gnieźnieński)
Usługi publiczne (Edukacja przedszkolna, podstawowa oraz kształcenie zawodowe, usługi społeczne i zdrowotne) Wiazkę tworzą projekty, których celem jest rozwijanie i udoskonalanie kluczowych usług publicznych wskazanych w diagnozie jako niezwykle istotne dla obszaru funkcjonalnego. Działania te związane są z różnymi aspektami życia społecznego i mają na celu zbudowanie silniejszej, bardziej zintegrowanej społeczności, w której usługi publiczne są dostępne dla wszystkich.	Wsparcie rozwoju edukacji w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Gniezna (Miasto Gniezno)
	INKLUZYWNIE - integracja przez kulturę (Miasto Gniezno)
	Nie muszę być sam - wsparcie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów w oparciu o model asystenta osobistego. (Gmina Trzemeszno)

Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Wspieranie instrumentów terytorialnych ZIT Wiązkę tworzą projekty, które mają na celu budowę potencjału instytucjonalnego ZIT w wymiarze planistycznym i wdrożeniowym.	Wzmocnienie współpracy jst MOF Gniezno w obszarze mobilności i transportu (Stowarzyszenie ZIT Gniezno)
	Prowadzenie biura ZIT Gniezno - kontynuacja projektu EFRR (Miasto Gniezno)

Źródło: Opracowanie własne

5.3. Produkty i rezultaty poszczególnych projektów oraz ich wskaźniki

Tabela 11: Oczekiwane produkty i rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia w ramach alokacji ZIT programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 20121-2027

Cel operacyjny	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary /	Stopień osiągnięcia wskaźnika rezultatu - wzrost ↑ - spadek ↓	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)
Cel szczegółowy 1: Poprawa dostępności transportowej na OF									
1.1 Usprawnienie systemu transportu	WLWK-RCO058 - Wspierana infrastruktura rowerowa (km)	km	0	43,8445	WLWK-RCR064 - Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy / rok	↑	0	117 247
Cel szczegółowy 2: Poprawa jakości życia mieszkańców OF									
2.1 Rozwój edukacji	WLWK-PLFCO03 - Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoba	0	11000	WLWK-PLFCR01 - Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoba	↑	0	8700
	WLWK-PLFCO04 - Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoba	0	200	WLWK-RCR011 - Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych)	(użytkownicy/rok		0	600

Cel operacyjny	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary /	Stopień osiągnięcia wskaźnika rezultatu - wzrost ↑ - spadek ↓	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)
2.3 Poprawa jakości usług publicznych	WLWK-RCO014 - Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych (szt.)	sztuka	0	2					
	WLWK-PLRO008 - Liczba podmiotów wspartych w zakresie rozwoju usług, produktów i procesów cyfrowych	sztuka		1					
	WLWK-PLRO010 - Liczba podmiotów, które udostępniły informacje sektora publicznego/dane prywatne on-line	sztuka	0	1					
	WLWK-PLRO012 - Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 4 - transakcja	sztuka	0	3					
	WLWK-PLRO014 - Liczba podmiotów wspartych w zakresie cyberbezpieczeństwa	sztuka		1					

Cel operacyjny	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary /	Stopień osiągnięcia wskaźnika rezultatu - wzrost ↑ - spadek ↓	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)
	WLWK-PLKLC002 – Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoba	0	10	WLWK-PLKLCR04 - Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie	osoba	↑	0	2
	WLWK-PLRO160 - Liczba rozwiązań wykorzystujących informacje sektora publicznego/dane prywatne	sztuka	0	1					
Cel szczegółowy 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska, z uwzględnieniem wymiaru klimatycznego									
3.1 Ochrona środowiska oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne	WLWK-PLRO178 - Liczba miast wspartych w zakresie adaptacji do zmian klimatu (szt.)	sztuka	0	5	WLWK-RCR095 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoba	↑	0	90 539
	WLWK-PLRO167 - Liczba wybudowanych, przebudowanych i wyremontowanych urządzeń wodnych (w tym obiektów kompleksowych)	sztuka	0	5	WLWK-RCR037 - Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem (oprócz powodzi lub	osoba	↑	0	60 000

Cel operacyjny	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary /	Stopień osiągnięcia wskaźnika rezultatu - wzrost ↑ - spadek ↓	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)
					niekontrolowanych pożarów)				
	LWK-PLRO177 - Wartość inwestycji w nowe/ przebudowane/ wyremontowane urządzenia wodne i infrastruktury towarzyszącej	zł	0	10 372 677,14	WLWK-RCR029 - Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona ekwiwalentu CO2/rok	↓		29 997,43
	WLWK-RCO026 - Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu (ha)	ha	0	8,23					
	WLWK-PLRO044 - Pojemność obiektów małej retencji (m3)	m3	0	36800					
	WLWK-PLRO073 Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych kształtujących świadomość ekologiczną	sztuka	0	2					

Cel operacyjny	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary /	Stopień osiągnięcia wskaźnika rezultatu - wzrost ↑ - spadek ↓	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)
3.2 Zrównoważony rozwój gospodarczy	WLWK-PLDCO07 - Liczba pracodawców objętych wsparciem dotyczącym poprawy środowiska pracy	sztuka	0	5	WLWK-PLDCR02 - Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/ poprawy środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	osoba	↑	0	40
Cel szczegółowy 4: Rozwój współpracy na obszarze partnerstwa									
4.1 Rozwój współpracy na OF	WLWK-EECO01 - Całkowita liczba osób objętych wsparciem	osoba	0	300					
	Liczba objętych wsparciem podmiotów administracji publicznej lub służb publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym	sztuka	0	11					
	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoba	0	135 000					
	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie	sztuka	0	1					

Cel operacyjny	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)	Wskaźnik rezultatu	Jednostka miary /	Stopień osiągnięcia wskaźnika rezultatu - wzrost ↑ - spadek ↓	Wartość pośrednia (2024)	Wartość docelowa (2029)
	zintegrowanego rozwoju terytorialnego								

6. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

6.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii

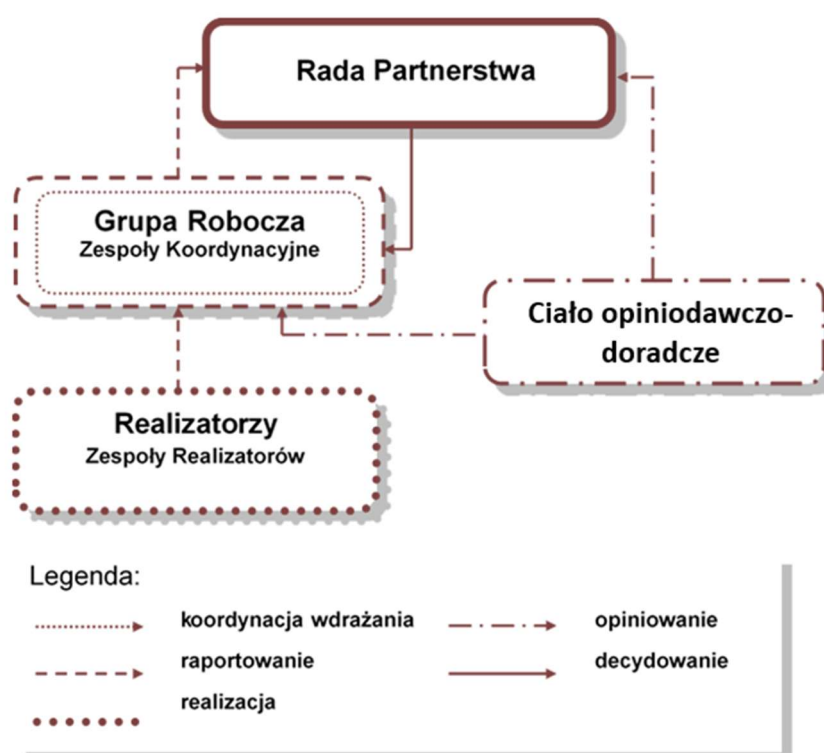
6.1.1. Forma instytucjonalizacji

Partnerstwo jako formę instytucjonalizacji wybrało stowarzyszenie. Stowarzyszenie ZIT Gniezno działa od marca 2022 r. jako zinstytucjonalizowana płaszczyzna współpracy gmin i powiatu wchodzących w skład Partnerstwa. Zgodnie ze statutem reprezentuje wspólnie władze miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie a także przedstawicieli przedsiębiorców, organizacji pozarządowych etc. W praktyce wybór formy jaką jest stowarzyszenie oznacza m.in. wspólne wypracowywanie kierunków działań, koordynację projektów, a także skuteczniejsze pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację priorytetowych przedsięwzięć w całym obszarze Partnerstwa.

6.1.2. System zarządzania wdrażaniem strategii

Projektując system wdrażania strategii przyjęto założenie o maksymalnym jego uproszczeniu oraz wykorzystaniu dorobku instytucjonalnego i doświadczeń pozyskanych do momentu powstania strategii i wczesnych etapów jej realizacji. W największym stopniu system wdrażania będzie opierał się o struktury działające w ramach Stowarzyszenia ZIT Gniezno. Proponowany schemat wdrażania strategii zaprezentowano na poniższym wykresie.

Ryc. 19. Schemat wdrażania strategii

Źródło: Opracowanie własne

Rada Partnerstwa

Podstawowym organem decyzyjnym wdrażania strategii będzie Rada Partnerstwa, w skład którego wejdą członkowie Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia ZIT Gniezno. Do zadań Rady Partnerstwa należy w szczególności:

- nadzór nad wdrażaniem, monitoringiem oraz ewaluacją strategii,
- inicjowanie i zatwierdzanie zmian zapisów strategii,
- podejmowanie kluczowych decyzji i dysponowanie kluczowymi zasobami niezbędnymi do wdrożenia strategii,
- wybór członków Grupy Roboczej i Koordynatora Grupy Roboczej,
- powoływanie i odwoływanie branżowych Zespołów Koordynacyjnych,
- wspieranie pracy Grupy Roboczej,
- lobbing na rzecz realizacji strategii na poziomie krajowym i regionalnym.

Grupa Robocza

Organem operacyjnym wdrażania strategii będzie Grupa Robocza. W skład Grupy Roboczej wchodzi przedstawiciele partnerów i realizatorów projektów strategicznych.

Do zadań Grupy Roboczej będzie należało:

- koordynowanie realizacji projektów oraz zadań ujętych w strategii,
- raportowanie postępów ich realizacji oraz rozpoznanego ryzyka,
- aktualizacja diagnozy oraz strategii,
- promocja i informacja dotycząca wdrażania strategii,
- inne czynności operacyjne.

W ramach Grupy Roboczej mogą być powoływane **Zespoły Koordynacyjne**. W skład tych Zespołów będą wchodzić reprezentanci partnerów, liderów projektów, a także interesariuszy i innych osób wg bieżącego zapotrzebowania. Do zadań Zespołów Koordynacyjnych, będzie należeć:

- koordynacja realizacji projektów oraz zadań ujętych w strategii,
- doradztwo operacyjne interesariuszy dla Realizatorów,
- rozpoznanie szczególnych uwarunkowań i przygotowanie rozwiązań ważnych dla strategii lub projektu.

Szczególną rolą Zespołów Koordynacyjnych będzie doradzanie i opiniowanie konkretnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych w realizacji projektów i zadań. Zespoły Koordynacyjne będą miały istotne znaczenie w partycypacji społecznej na etapie wdrażania.

Ciało opiniodawczo - doradcze

W ramach systemu wdrażania funkcjonuje ciało opiniodawczo-doradcze. W jego skład wchodzi przedstawiciele wszystkich właściwych dla obszaru realizacji ZIT partnerów. Reprezentacja uwzględnia m.in. społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji. Ciało doradcze ma prawo do opiniowania decyzji organu wykonawczego związanych z przygotowaniem i wdrażaniem Strategii ZIT, przy czym opinie te muszą być wyrażone w formie uchwały lub stanowiska i nie mają charakteru wiążącego.

Realizatorzy

Realizatorami projektów w ramach strategii mogą być samorządy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i inne podmioty. Realizatorzy będą mogli realizować projekty/zadania wspólnie (jako **Zespoły Realizatorów**) lub osobno, w zależności od potrzeb. Typowym przykładem Zespołu Realizatorów będą np. dwa samorządy realizujące wspólnie jakieś zadanie. Realizatorzy korzystają ze wsparcia Zespołów Koordynacyjnych oraz przekazują im informację w zakresie wykonania zadań.

6.1.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia rozwoju ponadlokalnego stanowi podstawę **zintegrowanego systemu programowania rozwoju Partnerstwa/Związku ZIT**, na który składają się:

- strategie i polityki (tj. dokumenty strategiczne o charakterze **kierunkowo-planistycznym**), tj.:
 - strategie rozwoju poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa,
 - strategie branżowe lub polityki Partnerstwa (strategie całego Partnerstwa sporządzane dla określonych obszarów tematycznych albo dokumenty deklarujące zasady i wartości lub wyrażające sposób myślenia Partnerstwa o danej dziedzinie),
 - strategie branżowe lub polityki gmin wchodzących w skład Partnerstwa (strategie poszczególnych JST wchodzących w skład Partnerstwa sporządzane dla określonych obszarów tematycznych albo dokumenty deklarujące zasady i wartości lub wyrażające sposób myślenia JST o danej dziedzinie),
- dokumenty wykonawcze (o charakterze **wdrożeniowo-operacyjnym**), tj:
 - programy rozwoju dla strategii rozwoju gmin lub strategii rozwoju ponadlokalnego – dokumenty konkretyzujące (uszczegóławiające) realizację poszczególnych celów strategicznych zawartych w strategiach rozwoju.
 - Zakres tematyczny programów wynika bezpośrednio ze strategii rozwoju gmin lub strategii rozwoju ponadlokalnego.
 - inne dokumenty wykonawcze dla strategii rozwoju gmin lub strategii rozwoju ponadlokalnego (w tym plany i programy inne niż programy rozwoju) – dokumenty dotyczące realizacji innych obowiązkowych zadań samorządu lokalnego (lub ponadlokalnego) wykraczających poza cele określone w strategiach rozwoju.

Obowiązek sporządzenia ww. dokumentów wynika z przepisów prawa lub innych zewnętrznych regulacji.

Ryc. 20 Zintegrowany system programowania rozwoju Partnerstwa/Związku ZIT

Opracowanie własne

Dokumenty o charakterze strategicznym będą **kierunkowo spójne** ze strategią rozwoju ponadlokalnego Partnerstwa (także w zakresie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej).

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych do strategii rozwoju gmin wchodzących w skład Partnerstwa/Związku ZIT są lub zostaną określone w strategiach rozwoju tych gmin.

Dokumenty wykonawcze do strategii rozwoju ponadlokalnego będą sporządzane według następujących zasad:

- a. **programy rozwoju Partnerstwa:**
 - horyzont czasowy programów nie będzie przekraczał horyzontu czasowego strategii rozwoju ponadlokalnego,
 - będą uszczegóławiać (konkretyzować) realizację poszczególnych celów strategicznych określonych w strategiach rozwoju,
 - będą określać działania przewidziane do realizacji zgodnie z ustalonym systemem realizacji programu i planem finansowym, stanowiącymi element programu.
- b. **inne dokumenty wykonawcze Partnerstwa lub inne dokumenty wykonawcze poszczególnych gmin (w sytuacji, gdy gminy te nie posiadają własnych strategii rozwoju):**
 - horyzont czasowy dokumentów nie będzie przekraczał horyzontu czasowego strategii rozwoju ponadlokalnego,

- zostanie zachowana zgodność z przepisami regulującymi obowiązek ich opracowania (w aspekcie formalno-prawnym i merytorycznym),
- zakres tematyczny nie będzie sprzeczny z celami strategicznymi określonymi w dokumentach strategicznych Partnerstwa.

Zachowanie zasad tworzenia dokumentów wykonawczych, tworzących wraz z dokumentami strategicznymi zintegrowany system programowania rozwoju ma na celu zachowanie spójności systemu a także pośrednio - usprawnienie i ułatwienie Partnerstwu/Związkowi ZIT aplikowania o środki rozwojowe ze wszystkich wymagających podejścia strategicznego źródeł finansowania.

6.1.4. Cykl aktualizacji strategii

Wypracowana strategia ma horyzont czasowy do roku 2030 roku. W przypadku zmian sytuacji społeczno-gospodarczej lub przestrzennej lub w przypadku dostosowania zapisów strategii do dokumentów opracowanych na poziomie regionalnym, krajowym lub europejskim konieczna może okazać się aktualizacja dokumentu. Decyzję o jej przeprowadzeniu podejmuje Rada Partnerstwa.

6.2. Monitorowanie i ocena wdrażania

6.2.1. Monitorowanie procesu wdrażania Strategii

Monitorowanie wdrażania strategii to obserwowanie w czasie rzeczywistym procesu realizacji projektów i powstawania w ich ramach produktów oraz rezultatów. Monitorowanie polega na systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp realizacji projektów strategicznych realizowanych w ramach Strategii skupia się przede wszystkim na terminowości realizacji zadań i osiągnięcia produktów oraz rezultatów w zaplanowanych terminach. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach.

Podstawowy monitoring realizacji Strategii będzie odbywał się każdego roku poprzez:

- opis stanu realizacji zaplanowanych zadań z podaniem informacji o rzeczowym i finansowym postępie poszczególnych zadań, możliwościach finansowania zadań nierozpoczętych, problemach i pojawiających się ryzykach organizacyjnych i technicznych w realizacji zadań,
- wykazanie zrealizowanych wskaźników produktu i rezultatu poszczególnych projektów strategicznych,
- monitorowanie wskaźników celów strategicznych.

Do procesu monitorowania zakłada się powołanie Zespołu Monitorującego. Zespół Monitorujący będzie powoływany przez Radę Partnerstwa najpóźniej w pierwszym miesiącu każdego roku w celu opracowania raportu z monitoringu za rok ubiegły. Raport z realizacji zadań za rok poprzedni powinien powstać do końca marca roku następnego.

Organem dokonującym oceny osiągania założonych wskaźników jest Rada Partnerstwa. Kwestie dotyczące monitorowania projektów zostaną również doprecyzowane w porozumieniu między Związkiem ZIT, a Instytucją Zarządzającą programem FEWP.

6.2.2. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Ocena skuteczności implementacji strategii będzie obejmować jej wpływ na różne aspekty życia na obszarze Partnerstwa, takie jak wymiar społeczny, gospodarczy i środowiskowo-przestrzenny. Ewaluacja pozwoli na określenie w jakim stopniu strategia rozwiązuje problemy obszaru Partnerstwa i jego mieszkańców. Badane będą również aspekty partycypacji społeczności oraz system wdrażania strategii. Jeśli to konieczne, badania ewaluacyjne zostaną przeprowadzone na poziomie poszczególnych projektów strategicznych lub zadań, które wchodzą w ich skład.

Ewaluacja strategii zostanie przeprowadzona z perspektywy roku 2027 (w oparciu o stan na 2026 rok) oraz roku 2031 (w oparciu o stan na 2030 rok). Wskaźniki lub dane do ich obliczenia będą dostępne bezpłatnie i publicznie w bazach danych GUS. Dostępność danych ułatwi proces ewaluacji i zasadniczo przewiduje się, że ewaluacja strategii przebiegnie w trzech etapach:

- Ewaluacja ex-ante – przeprowadzana przed przyjęciem strategii w celu oceny przewidywanej trafności, skuteczności i efektywności realizacji strategii (synteza wniosków z ewaluacji ex-ante przedstawiona jest w dalszej części dokumentu) .
- Ewaluacja mid-term – przeprowadzana w połowie okresu realizacji strategii, pozwoli na ocenę poziomu realizacji wskaźników określonych na potrzeby monitorowania strategii oraz określenie czynników, które wpłynęły na realizację projektów strategicznych lub zadań w nich przewidzianych. Ewaluacja mid-term powinna zostać wykonana do końca 2027 roku.
- Ewaluacja ex post – przeprowadzana po zakończeniu okresu wdrażania strategii terytorialnej, pozwoli na podsumowanie efektów realizacji projektów strategicznych lub zadań w nich przewidzianych oraz ułatwi podejmowanie decyzji w zakresie dalszych kierunków rozwoju obszaru partnerstwa. Ewaluacja ex-post powinna zostać wykonana do końca 2031 roku.

Ryc. 21 Ewaluacja w cyklu realizacji strategii

Źródło: Opracowanie własne

W systemie oceny zaleca się trzy poniższe kryteria oceny:

- **trafność**, rozumianą jako adekwatność zaplanowanych projektów do przyjętych wcześniej celów strategicznych i kierunków działań;
- **efektywność**, rozumianą jako zadowalająca relacja między nakładami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi), a osiągniętymi efektami;
- **skuteczność**, rozumianą jako ocena stopnia realizacji zakładanych celów.

Dodatkowo zastosować można dwa poniższe kryteria dodatkowe:

- **użyteczność**, rozumianą jako dopasowanie osiągniętych efektów strategii (produktów i rezultatów) do faktycznych potrzeb beneficjentów;
- **trwałość** rozumianą jako pewność kontynuowania rezultatów strategii przez zaplanowany okres (nie krótszy, niż 5 lat) po zakończeniu fazy realizacyjnej projektów.

6.2.2.1. Najważniejsze wnioski z ewaluacji ex-ante strategii

- **Cele strategiczne są trafnie sformułowane i w pełni odpowiadają na wnioski z diagnozy.** Ich realizacja umożliwi zrównoważony rozwój obszaru Partnerstwa, poprawę jakości życia mieszkańców oraz efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów. Cele tworzą spójną, wzajemnie uzupełniającą się całość, co wzmacnia logikę interwencji.
- **Kierunki działań precyzyjnie przekładają cele na praktykę i zachowują wewnętrzną logikę.** Ich układ odzwierciedla strukturę problemów i potencjałów; powiązania cel → kierunek → projekt przedstawione w macierzy zapewniają, że realizacja będzie skutecznie wspierała cele strategiczne.
- **Zaproponowane projekty mają wysoki potencjał wykonawczy i efekt synergii dzięki ujęciu w wiązki projektów.** Ich liczba i zróżnicowanie są adekwatne do skali wyzwań; jednak dla części przedsięwzięć zaleca się

dalsze doprecyzowanie zakresu rzeczowego i wskaźników, aby ułatwić ocenę ex-ante/-post i monitoring realizacji.

- **System monitorowania został zaprojektowany poprawnie i ściśle sprzężony z realizacją strategii.** Przewidziano regularne raportowanie do Rady Partnerstwa oraz mechanizmy bieżącej ewaluacji, co pozwoli szybko identyfikować ryzyka i korygować działania. Zaleca się coroczny przegląd mapy ryzyk.
- **System wdrażania oparty na strukturze ZIT Gniezno jest adekwatny i elastyczny.** Wyraźne rozdzielenie ról pomiędzy Radę Partnerstwa, Grupę Roboczą i zespoły branżowe sprzyja koordynacji. Kluczowe będzie zarządzanie potencjalnymi konfliktami interesów i utrzymanie efektywnej komunikacji między organami decyzyjnymi.
- **Ramy finansowe są realistyczne i dają komfortowy margines bezpieczeństwa.** Poziom wkładu własnego partnerów pozostaje w granicach ich zdolności budżetowych, a strategia zakłada elastyczny „mix” źródeł (EFRR, FERS, KPO, PPP, kredyty), co zwiększa odporność na zmiany dostępności środków.
- **Struktura dokumentu jest czytelna, logicznie uporządkowana i zgodna z wymogami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.** Rozdziały układają się w sekwencję diagnoza → cele → projekty → wdrażanie → finanse, uzupełnioną o część przestrzenną zgodną z nowelizacją ustawy planistycznej.
- **Proces partycypacyjny był szeroki i wieloetapowy, co pozwoliło uwzględnić potrzeby kluczowych interesariuszy.** Konsultacje społeczne, ankiety i warsztaty przyczyniły się do lepszego dopasowania projektów do oczekiwań mieszkańców, młodzieży oraz środowiska biznesu.

7. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

W trakcie procesu włączania interesariuszy w prace nad opracowywaniem strategii wykorzystano różnorodne formy partycypacji społecznej, których zastosowanie spełniło wymóg skuteczności i adekwatności w kontekście aktywnego uczestnictwa szerokiej liczby odbiorców. W pracach nad Strategią wykorzystano m.in. wyniki badań społecznych zrealizowanych wśród mieszkańców gmin partnerstwa podczas opracowywania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 uchwalonej 18 kwietnia 2024 roku przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia ZIT Gniezno¹⁵:

- **Badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży**, przeprowadzone przy udziale szkół ponadpodstawowych i ich organów prowadzących. W badaniu wzięło udział 607 uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych na obszarze partnerstwa.
- **Badanie opinii mieszkańców gmin obszaru Partnerstwa** przeprowadzone za pomocą dedykowanego systemu elektronicznego ZMP. W badaniu wzięło udział 1027 mieszkańców obszaru Partnerstwa.
- **Badanie opinii lokalnych liderów**, skierowane do czterech kategorii respondentów: lider administracji (wójt, burmistrz, wyższy urzędnik, kierownik w JST), lider gospodarki (przedsiębiorca, członek kierownictwa firmy, menadżer), lider sektora społecznego (lider organizacji społecznej, fundacji, stowarzyszenia, społecznik, itp.), lider opinii (ksiądz, dziennikarz, popularny bloger, inny lokalny autorytet). W badaniu wzięło udział 77 liderów.

Oprócz tego zrealizowano zestaw badań samorządów:

¹⁵ Oprócz tego w listopadzie 2024 r. Miasto Gniezno i Powiat Gnieźnieński przeprowadziły dodatkowe badania, pogłębiając diagnozę z ww. badań, koncentrując się m.in. na problemach ludzi młodych.

- **Badania samorządów w zakresie bilansu usług społecznych i komercyjnych,** w celu zbadania przepływów usług pomiędzy gminami oraz lokalizacji centrów poszczególnych kategorii usług na terenie partnerstwa..
- **Badania samorządów w zakresie przedsiębiorczości,** diagnozujące warunki do rozwoju przedsiębiorczości w gminach obszaru partnerstwa. Badanie dotyczyło rozwoju i promocji przedsiębiorczości, wspierania biznesu i dialogu na linii biznes-administracja.
- **Badania zasobów i produktów na obszarze Partnerstwa,** przeprowadzone wśród wszystkich samorządów. Badania polegały na inwentaryzacji posiadanych przez samorządy zasobów i produktów miejskich/ gminnych.

W terminie od 16 kwietnia do 21 maja 2025 roku zostały również przeprowadzone konsultacje społeczne projektu Strategii i list projektów. Były one realizowane w formie otwartych spotkań konsultacyjnych oraz pisemnie za pośrednictwem poczty elektronicznej. Otwarte spotkania konsultacyjne Strategii odbyły się:

- 13 maja 2025 r. (wtorek), godz. 16:00 w budynku Stolicy eXperymentu -ul. Słowackiego 45/47, Gniezno (dla mieszkańców miasta Gniezna oraz gmin: Gniezno, Czarniejewo)
- 14 maja 2025 r. (środa), godz. 16:00, w budynku Urzędu Gminy w Mieleszynie, ul. Mieleszyn 23, Mieleszyn (dla mieszkańców gmin: Kłecko, Łubowo, Kiszkowo, Mieleszyn)
- 15 maja 2025 r. (czwartek), godz. 16:00, w budynku Urzędu Gminy i Miasta w Witkowie, ul. Gnieźnieńska 1 (dla mieszkańców gmin: Witkowo, Trzemeszno, Niechanowo))

Uzupełnienie otwartych spotkań konsultacyjnych stanowiły konsultacje pisemne za pośrednictwem poczty elektronicznej, której pozwoliły na włączenie w proces partycypacyjny jak największej liczby mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Drogą elektroniczną wpłynęło 14 uwag. Oprócz tego podczas spotkań konsultacyjnych zgłoszono 2 wnioski. Przekazane przez mieszkańców i przedstawicieli środowisk lokalnych uwagi skupiały się na potrzebie: wzmocnienia międzysektorowej współpracy w obszarze kultury, rozwoju i promowania istniejących oraz nowych produktów turystycznych i ochrony dziedzictwa kulturowego; a także doprecyzowania zapisów strategii i jej wskaźników zgodnie z wymaganiami ustawowymi.

Spośród łącznie zebranych 16 uwag 14 zostało w całości uwzględnionych poprzez poprawę/uzupełnienie dokumentu, a 3 zostały odnotowane, jednak ich charakter nie wymagał zmian w dokumencie.

7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii

Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia powołało grupę konsultacyjno-doradczą pełniącą rolę ciała doradczego dla Zarządu Stowarzyszenia (zwaną dalej: ciałem doradczym) dla wsparcia realizowanych projektów.

Ciało doradcze składa się z przedstawicieli wszystkich właściwych dla obszaru realizacji ZIT partnerów. Reprezentacja uwzględnia m.in. społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji.

7.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii

Niezbędnym elementem zarządzania procesem wdrażania strategii jest także zaplanowanie udziału społecznego na etapie oceny skuteczności wdrażania strategii.

Partycypacja społeczna na tym etapie oceny powinna uwzględniać aktywny udział mieszkańców poprzez zaplanowanie w ramach realizowanych ewaluacji szeregu badań, w tym np.:

- badania sondażowe na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze Partnerstwa w trakcie i po zakończeniu wdrażania strategii;
- badania fokusowe dot. jakości życia na obszarze objętym Partnerstwem;
- debata z władzami publicznymi i partnerami społeczno-gospodarczymi na temat efektów zrealizowanych działań.

Na potrzeby wykonania ewaluacji mid-term oraz ex-post (odpowiednio: rok 2027 i 2031) zakłada się powołanie Zespołu Ewaluacyjnego, który będzie odpowiedzialny za koordynację procesu zlecania ewaluacji lub wykonania części prac z nią związanych. Będzie też dostarczał wszelkich potrzebnych danych potencjalnemu wykonawcy badania.

Projekt raportu ewaluacji ex ante mid-term i ex-post powinien być publicznie udostępniony i poddany pod dyskusję w ramach otwartej debaty z władzami publicznymi i partnerami społeczno-gospodarczymi oraz mieszkańcami. Po debacie i uzupełnieniu powinien powstać końcowy raport z ewaluacji i zostać publicznie udostępniony.

W ramach ewaluacji ex-post zakłada się dodatkowo przeprowadzenie podobnego, jak na etapie opracowywania strategii, zestawu badań społecznych, w celu porównania wyników: badanie opinii oraz planów życiowych młodzieży, otwarte i upublicznione badanie opinii mieszkańców gmin obszaru Partnerstwa, badanie opinii lokalnych liderów (administracji, gospodarki, sektora społecznego, opinii).

8. Źródła finansowania

Realizacja projektów strategicznych, ze względu na ich zakres, złożony charakter i skalę oddziaływania, wymagać będzie znacznych nakładów finansowych. Wszystkie projekty planowane do realizacji w ramach Strategii będą zakładać możliwość udziału zewnętrznych źródeł finansowania. Podstawowe źródło finansowania to środki funkcjonujące w ramach różnych polityk UE.

Na poziomie regionalnym główne źródło finansowania pochodzi ze środków w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027. Partnerstwo zostało objęte instrumentem terytorialnym ZIT (Zintegrowane Inwestycje Terytorialne). W ramach tego instrumentu została wyodrębniona alokacja na realizację projektów w ramach regionalnego programu operacyjnego w wysokości 13 118 534 € ze środków EFRR oraz 1 788 891 € ze środków EFS, łącznie 14 907 425 €. Szczegółowy podział środków został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 12. Alokacja na realizację projektów strategii w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (w EUR)

Działania/Projekty Strategii	Cel / Priorytety programu regionalnego	Dofinansowanie [€]	Poziom dofinansowania
FEWP.01.04 Rozwój e-usług i e-zasobów publicznych w ramach ZIT	EFRR.CP1.II - Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	2 166 380,27	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70
FEWP.02.06 Zwiększanie odporności na zmiany klimatu i klęski żywiołowe w ramach ZIT	EFRR/FS.CP2.IV - Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego	3 533 020	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70
FEWP.03.02 Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej w ramach ZIT	EFRR/FS.CP2.VIII - Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	7 347 544	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70
FEWP.07.04 Wspieranie instrumentów terytorialnych ZIT	EFRR.CP5.I - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	71 590	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70

Działania/Projekty Strategii	Cel / Priorytety programu regionalnego	Dofinansowanie [€]	Poziom dofinansowania
FEWP.06.05 Wsparcie pracowników i pracodawców w ramach ZIT	EFS+.CP4.D - Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	128 941,28	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70
FEWP.06.08 Edukacja przedszkolna, ogólna oraz kształcenie zawodowe w ramach ZIT	EFS+.CP4.F - Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	1 030 364	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70

Działania/Projekty Strategii	Cel / Priorytety programu regionalnego	Dofinansowanie [€]	Poziom dofinansowania
FEWP.06.14 Usługi społeczne i zdrowotne w ramach ZIT	[EFS+.CP4.K - Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	458 695,56	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70
FEWP.06.18 Integracja i aktywizacja społeczna oraz wsparcie potencjału w ramach ZIT	EFS+.CP4.L - Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	123 164,20	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70
FEWP.06.18 Integracja i aktywizacja społeczna oraz wsparcie potencjału w ramach ZIT (Biuro ZIT)	EFS+.CP4.L - Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	47 727	Maksymalny % poziom dofinansowania UE w projekcie 70

Źródło: Opracowanie własne

Podział alokacji został zaakceptowany przez poszczególnych partnerów. Oprócz gwarantowanego finansowania w ramach dedykowanej alokacji w ramach mechanizmu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych należy rozważyć programy krajowe jako dodatkowe źródło finansowania.

Kluczowe programy krajowe to:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)

następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe. Planowany budżet to: ponad 25 mld euro.

- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)

następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

Oraz dodatkowo również:

- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)

- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)

Jednocześnie, poza finansowaniem ze środków pochodzących z programów unijnych, rekomenduje się również rozważenie innych form wsparcia. W grę wchodzi między innymi Krajowy Plan Odbudowy, oparty na Europejskim Planie Odbudowy, a także różne rządowe programy i fundusze, w tym przeznaczone na inwestycje infrastrukturalne. Uzupełnieniem mogą być dodatkowo inicjatywy o zasięgu regionalnym i lokalnym, środki dostępne w ramach współpracy z sektorem prywatnym (w tym w formule partnerstwa publiczno-prywatnego) oraz finansowanie ze strony instytucji kredytowych. Warto podkreślić, że ostatecznie fundamentem realizacji podstawowych inicjatyw inwestycyjnych pozostaną środki własne poszczególnych samorządów, stanowiące główny wkład uzupełniający w procesie aplikowania o zewnętrzne źródła finansowania

Na potrzeby diagnozy potencjału finansowego Partnerstwa zwrócono uwagę na zdolność poszczególnych partnerów (JST) do spłaty i obsługi nowych zobowiązań, tj. nowego długu, który dotychczas nie był planowany, a jego zaciągnięcie może być niezbędne do realizacji projektów. Ponadto analizie poddano poziom wydatków majątkowych z wyłączeniem wydatków majątkowych, które zostały zaplanowane w wieloletnich prognozach finansowych, jako wydatki wieloletnie (tj. ujmowanych w załączniku przedsięwzięć do WPF) oraz poziom nadwyżki operacyjnej netto. Wskazane informacje pozwalają na określenie zdolności poszczególnych partnerów (JST) do realizacji projektów wynikających ze strategii. Dla celów analitycznych jako

ostatni rok prognozy (WPF) przyjęto 2030 r. Źródłem danych były przedłożone projekty WPF na 2025 r. i lata kolejne.

W tabeli zaprezentowano ramy finansowe przez poszczególnych partnerów w latach 2025-2030.

Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu określa „zapas” w zakresie poziomu spłaty długu wraz z kosztami jego obsługi (odsetkami) w poszczególnych latach.

Wartość skumulowana w latach 2025-2030 wskazuje na przybliżoną wartość nowego długu (wraz z kosztami jego obsługi) w analizowanym okresie, który może jeszcze zaciągnąć dany Partner (JST). W układzie całego partnerstwa, największy dług może zaciągnąć miasto Gniezno (54,7 mln zł) i powiat Gnieźnieński (41,7 mln zł), natomiast najmniejszą wartość spłaty i obsługi nowego długu posiada gmina Mieleszyn (blisko 1,5 mln zł).

Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych określa wielkość środków na wydatki majątkowe, które nie zostały zaangażowane na zadania wieloletnie (ujmowane w załączniku przedsięwzięć do WPF). Jest to wartość wydatków majątkowych, która może zostać przeznaczona na realizację projektu w poszczególnych latach (pod warunkiem rezygnacji z realizacji zadań jednorocznych).

Tym samym, najwięcej środków na wydatki majątkowe związane z realizacją projektów w okresie 2025-2030 mogą przeznaczyć: powiat gnieźnieński (67,6 mln zł), miasto Gniezno (59,9 mln zł) i gmina Niechanowo (55,7 mln zł).

Wynik operacyjny netto to dodatnia różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi pomniejszona o rozchody z tytułu spłaty długu. Wartość wyniku operacyjnego netto informuje o wysokości dochodów bieżących pozostających po spłacie długu, które mogą zostać przeznaczone na wydatki majątkowe. Im wyższa wartość dodatniego wyniku operacyjnego netto, tym większe możliwości do finansowania wydatków majątkowych środkami własnymi (dochodami), bez konieczności pozyskiwania kredytów, pożyczek lub emisji obligacji

Najwyższe wartości osiągają następujące JST: powiat gnieźnieński (70,4 mln zł) oraz gmina Niechanowo (51,8 mln zł). Warto zauważyć, że w przypadku dwóch JST (gminy Czarniejewo i miasta Gniezna), których skumulowany wynik operacyjny jest ujemny, finansowanie zadań rozwojowych może być silniej uzależnione od pozyskanego finansowania (zarówno zwrotnego i bezzwrotnego). Sytuacja ta może ulec zmianie w kolejnych latach, jednak będzie wymagała bieżącego monitorowania.

W tabeli zaprezentowano również wartości łączne dla całego Partnerstwa.

Całkowity prognozowany potencjał finansowy Partnerstwa w latach 2025-2030 kształtuje się na poziomie prawie 493,9 mln zł, z tego blisko 171,1 mln zł dotyczy zdolności do spłaty i obsługi nowego długu. Łączna kwota wydatków majątkowych, która nie została podzielona na wieloletnie zadania inwestycyjne wynosi 322,8 mln

zł. Natomiast prognozowana skumulowana nadwyżka operacyjna netto osiągnie poziom 179,1 mln zł.

Podsumowując, maksymalny wkład własny, jaki Partnerstwo może przeznaczyć na realizację projektów wynosi 493,9 mln zł. Całkowita wartość projektów zaplanowanych do realizacji w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych wynosi 21 296 322,9 €, tj. 93 703 820 zł. Wkład własny wynosi 30% wartości projektu, tj. 6 388 896,86 € (28 111 146,17 zł). Można zauważyć, że Partnerstwo posiada zdolność do sfinansowania projektów w ramach instrumentu terytorialnego ZIT.

Tabela 13. Ramy finansowe realizacji projektu przez Partnerstwo

Nazwa JST (Kod GUS)	Wyszczególnienie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane 2025-2030
CZERNIEJEWO (3003023)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	2 029 957	814 402	900 750	642 304	345 766	100 345	4 833 524
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	8 287 721	2 130 978	2 108 198	924 543	1 399 466	2 236 664	17 087 570
	Wynik operacyjny netto	1 932	-946 542	-391 802	-575 457	399 466	1 236 664	-275 738
GNIEZNO (3003011)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	13 048 371	1 916 423	2 746 406	4 224 803	3 389 185	3 814 089	29 139 277
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	10 459 000	27 784	9 146 448	12 064 768	13 509 753	14 643 814	59 851 566
	Wynik operacyjny netto	-109 468 454	5 786 692	9 216 448	12 064 768	13 509 753	14 643 814	-54 246 980
GNIEZNO (3003032)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 054 089	2 469 066	2 012 805	1 604 037	1 224 423	2 345 173	10 709 593
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	4 097 247	5 355 920	5 623 684	5 646 190	6 626 031	5 342 643	32 691 715
	Wynik operacyjny netto	1 382 931	1 380 468	1 623 684	1 646 190	2 626 031	5 342 643	14 001 947
GNIEŹNIEŃSKI (3003000)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	8 193 784	7 545 381	7 418 901	6 603 660	6 450 222	5 527 985	41 739 933
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	17 453 107	15 768 853	11 366 199	7 330 599	7 474 623	8 237 758	67 631 139
	Wynik operacyjny netto	19 854 944	16 162 664	11 360 910	7 325 178	7 469 066	8 232 062	70 404 824
KISZKOWO (3003042)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	1 578 252	2 221 560	2 856 060	2 786 916			9 442 788
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	2 368 000	3 678 455	5 394 000	5 695 000			17 135 455
	Wynik operacyjny netto	3 520 103	3 678 455	5 394 000	5 695 000			18 287 558
KŁECKO (3003053)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	511 027	131 334	283 805	419 714	403 898	600 947	2 350 725
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	2 201 351	1 571 523	4 324 807	2 951 491	3 514 297	4 263 884	18 827 352
	Wynik operacyjny netto	2 061 157	4 652 280	4 714 807	4 841 491	5 154 297	5 903 884	27 327 915
ŁUBOWO	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	2 244 492	2 247 107	2 128 053	1 878 067	1 599 684	1 343 925	11 441 328

(3003062)	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	2 859 269	1 125 879	1 930 618	2 018 075	2 399 131	2 742 902	13 075 874
	Wynik operacyjny netto	1 828 144	2 135 879	1 830 618	1 918 075	2 399 131	2 742 902	12 854 749
MIELESZYN (3003072)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	378 705	211 418	179 344	167 348	262 424	261 014	1 460 253
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	263 053	79 092	286 607	469 037	905 651	1 103 347	3 106 787
	Wynik operacyjny netto	-350 793	293 118	286 607	469 037	905 651	1 103 347	2 706 967
NIECHANOWO (3003082)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	882 085	1 048 439	1 227 324	1 521 684	1 942 768	2 207 899	8 830 199
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	12 505 771	2 619 088	9 108 044	9 724 386	10 847 157	10 921 123	55 725 569
	Wynik operacyjny netto	2 629 467	8 617 044	9 108 044	9 724 386	10 847 157	10 921 123	51 847 222
TRZEMESZNO (3003093)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	588 733	387 932	322 902	833 629	2 117 222	2 162 203	6 412 621
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	1 780 058	3 456 729	3 086 220	3 737 707	6 645 352	6 545 372	25 251 439
	Wynik operacyjny netto	682 458	3 456 729	3 086 220	3 737 707	6 645 352	6 545 372	24 153 839
WITKOWO (3003103)	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	2 914 464	2 019 695	1 442 115	1 011 421	858 142	832 149	9 077 986
	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	4 776 685	250 380	345 025	1 667 053	2 428 396	2 971 416	12 438 956
	Wynik operacyjny netto	2 867 113	1 872 118	1 295 025	1 317 053	2 078 396	2 621 416	12 051 121
Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu		33 423 959	21 012 757	21 518 465	21 693 583	18 593 734	19 195 729	135 438 227
Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych		67 051 263	36 064 681	52 719 850	52 228 848	55 749 857	59 008 923	322 823 423
Wynik operacyjny netto		-74 990 998	47 088 906	47 524 561	48 163 427	52 034 300	59 293 227	179 113 424

Źródło: Opracowanie własne na podstawie projektów WPF na 2025 r., dane Ministerstwa Finansów

9. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Do uzupełnienia na późniejszym etapie.

10. Wykazy i spisy

10.1. Spis rycin

Ryc. 1. Słabe strony obszaru Partnerstwa (% odpowiedzi)	16
Ryc. 2. Bilans usług ogółem	18
Ryc. 3. Sieć miast Partnerstwa i w otoczeniu wg liczby ludności	39
Ryc. 4. Partnerstwo ZIT Gniezno – Struktura sieci osadniczej	41
Ryc. 5. Partnerstwo ZIT Gniezno – Środowisko przyrodnicze: formy ochrony, system powiązań przyrodniczych	48
Ryc. 6. Partnerstwo ZIT Gniezno – Środowisko przyrodnicze: stan i ochrona zasobów	48
Ryc. 7. Partnerstwo ZIT Gniezno – Zabytki i krajobraz kulturowy	52
Ryc. 8. Partnerstwo ZIT Gniezno – Transport i komunikacja	54
Ryc. 9. ZIT Gniezno – Infrastruktura techniczna	58
Ryc. 10 ZIT Gniezno – OZE	59
Ryc. 11. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań na obszarze Partnerstwa do 2043 r.	67
Ryc. 12. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania	72
Ryc. 13. ZIT Gniezno - OSI określone w SRWW 2030	75
Ryc. 14 Zakres terytorialny MOF Gniezno po zmianach	76
Ryc. 15 OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa ZIT Gniezno - OSI I i II	99
Ryc. 16. OSI kluczowe dla gmin Partnerstwa ZIT Gniezno - OSI III	106
Ryc. 17. Projekty jako całości aplikacyjne	108
Ryc. 18. Powiązanie celów, kierunków i projektów (połączonych w wiązki)	109
Ryc. 19. Schemat wdrażania strategii	124
Ryc. 20 Zintegrowany system programowania rozwoju Partnerstwa/Związku ZIT	127
Ryc. 21 Ewaluacja w cyklu realizacji strategii	130

10.2. Spis tabel

Tabela 1. Tabela integracji celów szczegółowych strategii	23
Tabela 2. Matryca celów i rekomendowanych działań	31
Tabela 3. Powiązanie celów operacyjnych projektu Strategii rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do roku 2030 z celami SRWW do 2030 roku	33
Tabela 4. Rezultaty strategiczne poszczególnych celów i ich wskaźniki	37
Tabela 5. Instalacje OZE wg rodzaju i mocy zainstalowanej w Gminach ZIT Gniezno	56
Tabela 6. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową na obszarze Partnerstwa do 2043 r.	66
Tabela 7. OSI – Poznański Obszar Metropolitalny – powiązania celów i kluczowych kierunków działań dla POM ze SRWW 2030 z celami i kierunkami działań dla MOF Gniezna	77
Tabela 8. OSI – Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny – powiązania celów i kluczowych kierunków działań dla GOF ze SRWW 2030 z celami i kierunkami działań dla MOF Gniezna .	82
Tabela 9. OSI – Miasta średnie tracące dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze– Cele i kluczowe kierunki działań	88
Tabela 10. Wiązki projektów	112
Tabela 11: Oczekiwane produkty i rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia w ramach alokacji ZIT programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 20121- 2027	117
Tabela 12. Alokacja na realizację projektów strategii w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (w EUR)	137
Tabela 13. Ramy finansowe realizacji projektu przez Partnerstwo	143

10.3. Załączniki:

- Załącznik nr 1 do Strategii: Raport diagnostyczny;

LISTA PROJEKTÓW ZIT wybieranych w postępowaniach konkurencyjnych w ramach FEW 2021+

LISTA PROJEKTÓW finansowanych z innych źródeł (poza instrumentem ZIT)

